

**Kunnianloukkausrikoksen jatkuvuuden arvioinnin erityisky-
symyksiä verkkoympäristössä ja sosiaalisen median ympä-
ristössä**

Rikosoikeus
Maisteritutkielma
Tomas Caraveo
Kevät 2026
Lapin yliopisto

Lapin yliopisto, oikeustieteiden tiedekunta

Työn nimi: Kunnianloukkauksen jatkuvuuden arvioinnin erityiskysymyksiä verkkoympäristössä ja sosiaalisen median ympäristössä

Tekijä: Tomas Caraveo

Opetuskokonaisuus ja oppiaine: Oikeustiede, rikosoikeus

Työn laji: Tutkielma_x_Laudaturtyö__Lisensiaatintyö__Kirjallinen työ__

Sivumäärä: VII + 71

Vuosi: 2026

Tiivistelmä:

Tämän pro gradu tutkielman tarkoituksena on kriittisesti tarkastella KKO 2024:3 ratkaisussa tehtyä linjausta kunnianloukkauksen jatkuvuudesta ja syyteoikeuden vanhentumisesta sosiaalisen median alustalla tehdystä kunnianloukkauksesta. Kriitikin keskeisinä teemoina ovat KKO:n aikaisempi ratkaisukäytäntö, KKO:n teknologian ymmärryksen puute (algoritmit ja suosittelujärjestelmät) ja kunnianloukkauksen alkuperäisen julkaisijan tosiasiallinen hallinta julkaisuun.

Tutkielma alkaa taustoittamalla kunnianloukkausrikosten sääntelyhistoriaa, ajankohtaista sääntelyä, kansallisia ja kansainvälisiä periaatteita, jotka ovat vaikuttaneet sääntelyyn. Tämän jälkeen taustoitetaan vanhentumisen sääntelyhistoriaa, sääntelyyn vaikuttaneita periaatteita ja voimassaolevaa sääntelyä. Tämän jälkeen avataan sosiaalisen median algoritmeja ja niiden luomia suosittelujärjestelmiä ja niihin liittyvää teknistä puolta. Tämän jälkeen tarkastellaan sitä, miten nämä algoritmien luomat suosittelujärjestelmät voivat tosiasiallisesti ylläpitää jatkuvan rikoksen tilaa teknisen luonteensa ansiosta, vaikka alkuperäinen julkaisija pysyisi julkaisuhetken jälkeen passiivisena. Tämän jälkeen tarkastellaan kunnianloukkauksen sisältäneen julkaisun tekijän tosiasiallisen hallintaa, joka on kohdistunut kunnianloukkauksen sisältävään julkaisuun. Sitten tarkastellaan KKO 2024:3 ratkaisua. Tässä kohdassa tuodaan myös esille ratkaisussa esitetty eriävä mielipide, joka ottaa paremmin huomioon sosiaalisen median tekniset erityispiirteet ja alkuperäisen julkaisun tehneen henkilön tosiasiallisen hallinnan alkuperäiseen julkaisuun. Tämän jälkeen tutkielmassa siirrytään oikeusvertailevaan osioon, jossa vertaillaan Suomen naapurimaiden Ruotsin ja Norjan kunnianloukkaussääntelyä ja sääntelyn kehitystä. Oikeusvertailevassa osiossa tarkastellaan myös Ruotsin ja Norjan mallien tarjoamia mahdollisia kehityssuuntia, jotka voivat vaikuttaa kunnianloukkauksen sääntelyyn Suomessakin. Oikeusvertailevan osion jälkeen tutkielma päättyy viimeiseen osioon, joka sisältää yhteenvedon ja tiiviin de lege ferenda osion.

Tutkielman johtopäätöksenä on, että linjaus siitä, ettei kunnianloukkausta sosiaalisen median alustalla pidetä jatkuvana rikoksena on oikeudellisesti epätydyttävä. Kunnianloukkauksen pitämistä jatkuvana rikoksena tukee pitkään jatkunut aikaisempi ratkaisukäytäntö, jossa sitä on pidetty jatkuvana rikoksena, esittää sanan arkikielen etusija-periaatteen mukainen ja teknologiamyönteisempi tulkintatapa, sosiaalisen median teknilliset ominaisuudet ja tarkempi tosiasiallisen hallinnan arviointi. Tutkielmassa ehdotetaan, että sosiaalisen median teknisten erityiskysymysten huomioiminen, kuten suosittelujärjestelmien ja julkaisijan tosiasiallisen hallinnan tarkastelu voivat johtaa siihen, että sosiaalisen median alustalla tapahtuvaa kunnianloukkausta voitaisiin pitää jatkuvana rikoksena, koska kunnianloukkauksen sisältävä julkaisu ei ole passiivisessa tilassa, vaikka sitä ei julkaistaisi uudestaan. Tutkielma on optimistinen sen suhteen, että linjaus muuttuu myöhemmin tuomioistuinten perehtyessä paremmin sosiaalisen median teknillisiin ominaisuuksiin ja niiden tosiasiallisiin vaikutuksiin julkaisuihin, jotka tehdään sosiaalisen median alustalla. Lopussa tuodaan esille myös mahdollisia tulevaisuuden näkymiä kunnianloukkaussääntelystä ja mahdollisia kehityssuuntia.

Avainsanat: kunnianloukkaus, rikoksen jatkuvuus, vanhentuminen, rikosoikeus, sosiaalinen media

Omistettu omille vanhemmille, omille sisaruksille,
omille sukulaisille, taustalla tukena olleille henkilöille
ja kolmelle harmaalle koiralle.

Sisällys

Lähteet	III
Kirjallisuus ja oikeustieteelliset julkaisut	III
Virallislähteet	V
Oikeustapaukset	V
Verkkolähteet	VI
Lyhenteet	VI
1. Johdanto	1
1.1. Tutkielman tarkoitus ja rajaus	1
1.1.1. Kunnian käsitteen historiasta ja kunniansuojan historiasta lyhyesti	1
1.1.2. Kunniansuoja ja sitä kohtaavat haasteet nykyaikaisissa teknologisesti kehitetyissä yhteiskunnissa.....	1
1.1.3. Tutkimuksen tarkoitus	3
1.2. Tutkimuksen rakenne	4
1.3. Lähteet ja tutkimusmetodi	5
2. Kunnianloukkauksesta yleisesti, kunnianloukkauksen määritelmät ja kunnianloukkaussäätelyn kehitys Suomessa	7
2.1. Kunnianloukkausrikos ja sen oikeushistoriallinen kehitys Suomessa	7
2.2. Sananvapaus kunnianloukkausrikosten säätelyn taustalla ja säätelyyn vaikuttavat kansalliset säädökset ja kansainväliset sopimukset	11
2.3. Mahdollisuudet poiketa sananvapauden lähtökohdasta rajoittamalla sananvapautta kansallisella ja kansainvälisellä tasolla	13
2.4. Sananvapauden rajoittamisessa noudatettavat periaatteet	17
2.4.1. Laillisuusperiaate	17
2.4.2. Suhteellisuusperiaate.....	18
2.4.3. Supistavan tulkinnan periaate ja suvaitsevan tulkinnan periaate	19
2.4.4. Edellä mainittujen periaatteiden vaikutus nykyiseen kunnianloukkauksen lainsäädäntöön	20
2.5. Kunnianloukkausrikoksen asianomistajaluonteisuus, poikkeus asianomistajaluonteisuudesta ja EIT:n harkintamarginaali	20
2.6. Rikoslain 24 luvun 9 pykälän mukainen kunnianloukkaus	22
2.7. Rikoslain 24 luvun 10 pykälän törkeä kunnianloukkaus	25
3. Rikoksen syyteoikeuden vanhentumisesta yleisesti	27
3.1. Suomen nykyisen syyteoikeuden vanhentumissäännöksen historiallinen kehitys 27	
3.2. Vanhentumisen oikeuspoliittinen tausta ja säätelyyn vaikuttavat periaatteet .	27
3.3. Rikoslain 8 luku syyteoikeuden vanhentumisesta ja rikoksen jatkuvuudesta	29
3.3.1. Syyteoikeuksien vanhentuminen erilaisten rangaistusten perusteella.....	29

3.3.2.	Vanhentumisen alkamisajankohta (lähtökohta)	29
3.3.3.	Jatkuva rikos rikoslaisissa ja jatkuva rikos oikeuskäytännössä	30
3.3.4.	Kohtuuttoman lopputuloksen mahdollisuus jatkuvien rikoksien tuomioissa	32
3.3.5.	Syyteoikeuden vanhentumisen seuraus.....	33
4.	Voidaanko kunnianloukkausta pitää jatkuvana rikoksena.....	34
4.1.	Vallitseva käsitys kunnianloukkauksesta jatkuvana rikoksena oikeuskirjallisuudessa ennen KKO 2024:3 ratkaisua	34
4.2.	Vallitseva käsitys kunnianloukkauksen jatkuvuudesta tuomioistuinten ratkaisukäytännössä ennen KKO 2024:3 ratkaisua	37
4.3.	Korkeimman oikeuden ennakkopäätös 2024:3 esittely, käsittelyvaiheet ja siinä tehty linjaus.....	39
5.	Lainkohdan teknologiamyönteisemmällä tulkinnalla kohti parempaa soveltamista laintarkoituksen ja sosiaalisen median teknisten erityiskysymysten osalta kehittyvässä teknologisessä ympäristössä.....	45
5.1.	Kunnianloukkaussäännöksen esittää sanan teknologia myönteisemmät tulkintametodit ja tulkitsemisvaihtoehdot?	45
5.1.1.	Teleologisen tulkinnan subjektiivinen ja objektiivinen tulkinta	46
5.1.2.	Analogiakielto ja sallitun tulkinnan rajanveto	48
5.1.3.	Yleiskielen etusijaperiaate, systemaattinen tulkinta ja kontekstuaalis-harmonisoiva tulkinta	48
5.1.4.	Semantiikka yleiskielen etusijan periaatteen tukena	50
5.2.	Suosittelualgoritmit lainvastaisen tilan ylläpitäjinä	51
5.2.1.	Jako 3 tyyppiseen suosittelujärjestelmään	52
5.2.2.	Suosittelujärjestelmien toiminta ja black box ongelma.....	53
5.2.3.	Suosittelualgoritmien ja suosittelujärjestelmien vaikutus kunnianloukkausjulkaisuun	55
5.3.	Aikaisempi oikeuskäytäntö.....	56
5.4.	Julkaisun tosiasiallinen hallinta jatkuvuuden arvioinnissa	57
5.5.	RL 24:9 §:n teknologiamyönteisen tulkintatavan mukainen ja ajantasainen ratkaisu.....	58
6.	Oikeusvertaileva osio (Ruotsi ja Norja)	61
6.1.	Sananvapaus ja kunnianloukkaus Ruotsissa.....	61
6.2.	Sananvapaus ja kunnianloukkaus Norjassa	63
7.	Yhteenveto.....	66
7.1.	Yhteenveto	66
7.2.	Lege ferenda.....	68
7.2.1.	Päivitetty lainsäädäntö	68
7.2.2.	Teknologia myönteisyys ja tuomarien teknillisen tietämyksen lisääminen	69
7.2.3.	Dekriminalisointi	71

Lähteet

Kirjallisuus ja oikeustieteelliset julkaisut

Aarnio, Aulis: Laintulkinnan teoria. Juva 1989.

Boucht, Johan; Frände, Dan: Suomen rikosoikeus: Rikosoikeuden yleisten oppien perusteet, Poliisiammattikorkeakoulun oppikirjat. 29/2019. Tampere 2019.

Busch, Christoph: From Algorithmic Transparency to Algorithmic Choice: European Perspectives on Recommender Systems and Platform Regulation. Teoksessa: Recommender Systems: Legal and Ethical Issues, toim. Sergio Genovesi, Katharina Kaesling, Scott Robbins, Cham 2023, ss. 31-54

Elliot, Mark; Mandalari, Anna Maria; Mourby, Miranda; O´Hara Kieron: Dictionary of Privacy, Data Protection and Information Security. Northampton 2024.

Fors, Marko; Keinänen, Anssi: Rikoslakia koskeva lainvalmistelu – miten internet ja erityisesti sosiaalinen media huomioitiin vuosina 2009–2016 annetuissa hallituksen esityksissä? Edilex 2017/38

Frände; Hyttinen; Kallio; Korkka-Knuts; Matikkala; Tapani; Tolvanen; Viljanen; Wahlberg: Keskeiset rikokset. 5 painos. Keuruu 2023. Verkkokirja 29.11.2024.

Gesmann-Nuissl, Dagmar; Meyer Stefanie: Black Hole Instead of Black Box?: The Double Opaqueness of Recommender Systems on Gaming Platforms and Its Legal Implications. Teoksessa Recommender Systems: Legal and Ethical Issues, toim. Sergio Genovesi, Katharina Kaesling, Scott Robbins, Cham 2023, ss. 55-82

Hallberg, Pekka; Karapuu, Heikki; Ojanen, Tuomas; Scheinin, Martin; Tuori, Kaarlo; Viljanen, Veli-Pekka: Perusoikeudet. Helsinki 2011. Verkkokirja 29.11.2024.

Hirvonen, Ari: Mitkä Metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Helsinki 2011.

Huovila, Mika: Oikeuslähdeoppi ja oikeudellinen argumentaatio rikostuomioistuimen perusteluissa, s. 13–99, Mika Huovila – Raimo Lahti – Timo Ojala (toim.), Rikostuomion perusteleminen. Helsinki 2005.

Husa, Jaakko; Mutanen, Anu; Pohjalainen, Teuvo: Kirjoitetaan juridiikkaa. Helsinki 2010.

Kallio, Heikki: Kertaluonteinen teko vai jatkuvaa toimintaa – rikoslainopillinen analyysi eräissä vihapuhe-rikoksissa, Defensor Legis 2/2023. ss. 259–277

Koltay, Andrés; Wragg, Paul: Comparative Privacy and Defamation. Cheltenham 2020.

Kortteinen, Juhani: Sananvapaus ihmisoikeutena. Teoksessa: Sananvapaus Suomessa, toim. Kaarle Nordenstreng, Tampere 2015, ss. 139–186.

Krokkfors, Kirsi: Rikossäännösten teleologisesta tulkinnasta, s. 55–72 Lauri Melander (toim.), Rikosoikeuden uudistuneet yleiset opit. Helsinki 2004.

Kuoppamäki, Petri: Algoritmiset kartellit ja kolluusio – kilpailuoikeuden haasteet ja mahdollisuudet, Defensor Legis 4/2020. ss. 609–619

Leerssen, Paddy: The Soap Box as a Black Box: Regulating Transparency in Social Media Recommender Systems, European Journal of Law and Technology Vol 11 No 2020

Leskinen, Minni: De lege ferenda-tutkimuksesta metodina ja tieteenä, Lakimies 7-8/2022 s. 1158-1185

Neuvonen, Riku: Sananvapauden sääntely Suomessa. Vantaa 2012.

Neuvonen, Riku: Uudistettu yksityisyyden ja kunniansuoja Suomessa. Defensor Legis 2/2015, s. 864–882

Neuvonen, Riku: Viestintäoikeuden perusteet. Helsinki 2008.

Nordenstreng, Kaarle (toim.): Sananvapaus Suomessa. Tampere 2015.

Ollila, Riitta: Vankeutta kunnianloukkauksesta. Lakimies 2/2011, s. 365–286

Ollila, Riitta: Sananvapaus 2000-luvulla. Defensor Legis 2/2023, s. 331–337

Pohjolainen, Teuvo, Suurlakosta perusoikeusuudistukseen: Sananvapauden sääntely Suomessa 1900-luvulla. Teoksessa: Sananvapaus Suomessa, toim. Kaarle Nordenstreng, Tampere 2015, ss. 69–104.

Puhakainen, Essi; Paukku, Eelis: Maalaiskylästä kansakunnan tietoisuuteen – tapaustutkimus kunnianloukkauksesta sosiaalisen median ja internetin aikakaudella, Defensor Legis 2/2023, s. 245–258

Solove, Daniel J.: The Future of Reputation: Gossip, Rumor and Privacy on the Internet. New Haven 2007.

Tapani, Jussi; Tolvanen, Matti; Hyttinen, Tatu: Rikosoikeuden yleinen osa. Vastuuoppi. Helsinki 2019.

Tiilikka, Päivi: Oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 54/2010: Sananvapaus, yksilönsuoja ja lähdesuoja Ruotsissa, Norjassa ja Alankomaissa sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännössä. 2010.

Tolvanen, Matti: Rikosoikeudellisen vanhentumisen ongelmia. Defensor Legis 3/2006, s. 359–369

Viljanen, Veli-Pekka: Perusoikeuksien rajoitusedellytykset. Tekijä ja Alma Talent Oy 2001.

Weitzenboeck, Emily M., User empowerment in the age of algorithms: two steps forward, one step back?. Teoksessa: Research Handbook on EU Internet Law, Edward Elgar Publishing, Northampton 2023. ss. 389-411.

Ylikangas, Heikki: Miksi oikeus muuttuu ja oikeus historiallisen kehityksen osana. WSOY. Juva 1983.

Virallislähteet

Euroopan ihmisoikeussopimus (SopS 18–19/1990)

Euroopan unionin perusoikeuskirja (2012/C 326/02)

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/2065, digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta (digipalvelusäädös)

HE 27/1999 vp: Hallituksen esitys Eduskunnalle rikosoikeudellista vanhentumista koskevien säännösten uudistamiseksi

HE 45/2001 vp: Hallituksen esitys Eduskunnalle rikosoikeudellista vanhentumista koskevien säännösten uudistamiseksi

HE 19/2013 vp: Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi rikoslain, pakkokeinolain 10 luvun 7 §:n ja poliisilain 5 luvun 9§:n muuttamisesta

Oikeusministeriön työryhmän mietintö: ”Sananvapausrikkokset, vainoaminen ja viestintärauhan rikkominen” (OMML 24/2012)

TPA 18/2024 vp: Toimenpidealoite Tiktokin kieltämisestä Suomessa

1577/2007 Towards decriminalisation of defamation (Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen päätöslauselma)

Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus

Yhdistyneiden kansalaisyhteiskuntien ja poliittisten oikeuksien koskeva sopimus (SopS 7–8/1976)

Oikeustapaukset

Korkein oikeus

KKO 1980 II 127

KKO 1985 II 6

KKO 1986 II 88

KKO 1989:101

KKO 1997:11

KKO 2004:33

KKO 2013:43

KKO 2024:3

Hovioikeudet

Helsingin HO 9.2.2010 nro 241, dnro S 09/1646

Helsingin HO 31.5.2018 nro 18/122795, dnro R 17/122

Helsingin HO 17.6.2020 nro 20/121688, dnro R 18/1272

Helsingin HO 14.11.2023 nro 237144951, dnro R 22/1094

Turun HO 17.9.2018 nro 18/138615, dnro R 17/1087

Käräjäoikeudet

Helsingin KO 20.8.2014 tuomio nro 133253, dnro R 13/8859

Helsingin KO 9.11.2016 tuomio nro 140536, dnro R 16/4721

Helsingin KO 26.11.2020 tuomio nro 20/146399, dnro R 19/7306

Pirkanmaan KO 28.4.2017 nro 17/117640, dnro R 17/371

Verkkolähteet

Sisällön sijoittelu Facebookissa | Metan ohje- ja tukikeskus yrityksille (käyty 17.4.2025)

Lyhenteet

DSA	Digipalvelusäädös
EIS	Euroopan ihmisoikeussopimus
EU	Euroopan unioni
HO	Hovioikeus
KKO	Korkein oikeus
KP-sopimus	Kansalaisyhteisö- ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus
PL	Perustuslaki

RF	Regerinsformen (Ruotsin hallitusmuoto)
RL	Rikoslaki
TF	Tryckfrihetsförordning (Ruotsin painovapausasetus)
YGL	Yttrandefrihetsgrundlag (Ruotsin ilmaisuvapausperustuslaki)
YK	Yhdistyneet kansakunnat

1. Johdanto

1.1. Tutkielman tarkoitus ja rajaus

1.1.1. Kunnian käsitteen historiasta ja kunniansuojan historiasta lyhyesti

Ihmisten luomissa yhteiskunnissa ja sosiaalisissa suhteissa maineella ja kunnialla on ollut perinteisesti vahva liitäntä henkilön luotettavuuteen ja sitä on pidetty erittäin tärkeänä asiana ihmisten välisissä suhteissa. Ihmisiin pystytään luottamaan ja ihmisten kanssa uskalletaan tehdä sopimuksia, jos heidän maineensa – kunniansa – on luottamuksen ja sopimuksen tekemiselle uskaltamisen arvoista. Tämän takia kunniaa on eri aikakausina pyritty suojaamaan erilaisin keinoin.¹

Käsite kunniaa on vaihdellut eri aikakausina ja eri paikoissa, eikä sitä ole tarkemmin määritelty voimassa olevassa lainsäädännössä.² Kunnialla voidaan muun muassa tarkoittaa sitä arvonantoa, joka ihmisellä yksilönä on yhteiskunnan jäsenenä.³ Mainetta voidaan pitää kunnian synonyymina tai vähintään kunniaa läheisesti muistuttavana käsitteenä. Oikeuskirjallisuudessa maineen on katsottu käsittävän ulkopuolisten arvion henkilöstä, kun taas kunnian on katsottu liittyvän henkilön omanarvontuntoon.⁴ Ensimmäiset kunniansuojasäännökset ovat tuhansien vuosien takaa antiikin Roomasta.⁵ Ennen kunniansuoja on perustunut rituaaleihin ja yksilön omaan vastuuseen tämän kunniaa. Kunniaa saatettiin suojata tai loukattua kunniaa saatettiin parantaa tai puolustaa esimerkiksi kaksintaisteluilla.⁶ Nykyään kaksintaistelut ja muut fyysiset kunniansuoja- tai puolustuskeinot ovat historiaa. Sen sijaan nykyisissä monimutkaisissa teknologisesti edistyneissä yhteiskunnissa, kunniaa suojataan pääsääntöisesti lainsäädännöllä. Useimmissa nykyajan yhteiskunnissa on säädetty kunnianloukkauksia kriminalisoivaa lainsäädäntöä, jonka mukaan henkilö voi syyllistyä kunnianloukkaukseen toista henkilöä kohtaan, kun kunnianloukkauksen tunnusmerkistö täyttyy.

1.1.2. Kunniansuoja ja sitä kohtaavat haasteet nykyaikaisissa teknologisesti kehittyneissä yhteiskunnissa

Yksilön kunnian suojeleminen nykyaikaisessa teknologisesti kehittyneessä yhteiskunnassa on tuonut uusia haasteita. Nykyään suurimmalla osalla ihmisistä on teknologian kehityksen ansiosta mahdollisuus julkaista rajaamattomalle yleisölle mielipiteitään minä kellonaikana hyvänsä ilman mitään suodatinta. Tämä teknologinen kehitys on lisännyt merkittävästi sitä mahdollisuutta, että henkilö tekee ja syyllistyy

---

¹ *Ylikangas 1983*, s. 110

² *Neuvonen 2008*, s. 71

³ *Tiilikka 2010*, s. 27

⁴ *Tiilikka 2010*, s. 42

⁵ *Solove 2007*, s. 118

⁶ *Solove 2007*, s. 114

kunnianloukkauksen tekemiseen. Todennäköisyyttä nostaa myös internetissä ja sen erilaisilla alustoilla tapahtuvan keskustelun kärjistyminen ja polarisaatio. Viestintäkanavat ovat monipuolistuneet ja samalla joukkoviestinnän ja henkilökohtaisen viestinnän jako on hämärtynyt, mikä on johtanut tilanteeseen, jossa tekninen kehitys on ajoittain huimasti sääntelyn edellä.⁷

Tätä negatiivista kehityssuuntaa ilmentää tehdyt rikosilmoitukset kunnianloukkauksista vuosien 2015–2020 välisenä aikana. Näiden kunnianloukkauksista tehtyjen rikosilmoitusten mukaan 38 prosenttia kunnianloukkauksista oli tehty internetissä tai sosiaalisen median alustalla.⁸ Edellä mainittu 38 prosenttia jakaantuu erilaisten alustojen kesken. Sosiaalisen median alustoilla tehtyjen kunnianloukkausten osuus oli 28 prosenttia ja 10 prosenttia kunnianloukkauksista tehtiin muilla internetin alustoilla, kuten blogeilla tai keskustelupalsoilla.⁹ Sosiaalisen median alustoilla ei ole tarkempaa virallista määritelmää, mutta yhteistä niille on se, että niillä käyttäjä pystyy julkaisemaan sisältöä, joka voidaan julkaista julkisesti kaikille näkyväksi tai vaihtoehtoisesti julkaista rajatulle yleisölle.¹⁰ Keskustelupalstoilla käyttäjät käyvät keskustelua keskenänsä. Valvomattomilla keskustelupalstoilla ei ennakoivasti eikä jälkikäteen valvota minkälaisia julkaisuja sinne tehdään. Joillakin valvotuilla alustoilla, eli moderoiduilla alustoilla, ylläpitäjällä tai valvojalla voi olla oikeudet poistaa julkaisuja, muokata julkaisuja tai antaa julkaisijalle käyttö- tai kirjoituskielto alustalle. Useimmilla alustoilla tavoitteena on keskustelu, johon kaikki osallistuvat harkiten ja kantansa asiallisesti perustellen. Käytännössä tämä harvoin toteutuu, vaan usein alustoilla näkyvimpinä ovat kovaääniset ja enemmistö, joka johtaa siihen, että kunnianloukkausrikoksen tunnusmerkistön täyttävän käyttäytymisen riski lisääntyy merkittävästi näillä sosiaalisen median alustoilla. Tämä teknologinen kehitys on johtanut siihen, että tavallisille ihmisille alkoi tulla enenevässä määrin tuomioita internetissä ja erilaisilla sosiaalisen median alustoilla tehdyistä kunnianloukkausrikoksista 2010-luvulta alkaen. Kunnianloukkaustuomioiden kasvun määrä heijastaa tavallisten ihmisten toimintaa nykyajan internet ja sosiaalisen median alustoilla.¹¹ Yhdelläkään aikaisemmalla sukupolvella ei ole ollut yhtä laajoja mahdollisuuksia kommunikoida maantieteellisesti, poliittisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti yli rajojen.

Tämä aikaisemmilta sukupolvilta puuttuva mahdollisuus johtuu internetistä. Internet on tietokoneverkostojen verkosto, joka luotiin 1960-luvulla alun perin akateemiseksi ja sotilaalliseksi työvälineeksi. Tämä verkosto myöhemmin muodosti globaalin verkoston, joka on nykyään keskeinen osa melkein kaikkia elämän osa-alueita, kuten kauppaa, terveydenhuoltoa, viihdettä, sodankäyntiä, valtion toimintaa ja tieteen alaa.¹²

---

⁷ Pohjolainen 2015 s. 89

⁸ Puhakainen, *Paukku* 2023, s. 254

⁹ Puhakainen, *Paukku* 2023, s. 254

¹⁰ Koltay, *Wragg* 2020, s. 302

¹¹ Ollila 2023, s. 332

¹² Elliot, *Mandalari, Mourby, O´Hara* 2024, s. 301

Internetin ja älylaitteiden tuoman teknologisen vallankumouksen myötä yksilöstä on tullut joukkoviestijä, joka pystyy hetkessä levittämään viestiään mahdollisesti miljoonille. Tällä aikakaudella yksilö voi toimia uutistoimiston tai viihdetuottajan tyyppisenä sisällöntuottajana, jonka toiminta ei vaadi mahdottoman suuria resursseja. Teknologian kehitys on johtanut tilanteeseen, jossa kunnianloukkausrikoksia on helpompi tehdä ja useampi kunnianloukkausrikos voi päätyä oikeusprosessin käsiteltäväksi, koska viestit ovat helposti tallennettavissa ja usein suuren yleisön saatavilla. Riskinä on myös, että niin sanottuun perinteiseen mediaan (painetut julkaisut) sovellettu sananvapauskäsitys saattaa johtaa sosiaalisen median alustalla tehdyn kunnianloukkaukseen liittyvässä ratkaisussa täysin erilaiseen lopputulokseen, koska sosiaalisen median alustat ovat usein maksuttomia tai henkilö voi saada pienellä kustannuksella viestinsä laajan yleisön tietoon. Sosiaalisella medialla tarkoitetaan tässä tutkielmassa verkossa olevaa sosiaalista verkostoa, jossa käyttäjät ovat yhteydessä toisiinsa sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta.¹³ Sosiaalisen median alustalla henkilö luo profiilin rekisteröintivaiheella, jossa hän luovuttaa alustalle tietoja itsestään. Tämän tyyppisen vaiheen jälkeen henkilölle usein luodaan käyttäjäprofiili, jonka jälkeen käyttäjä pystyy julkaisemaan julkaisuja sosiaalisen median alustalla sekä linkittämään profiilinsa toisiin profiileihin, kuten ystävien tai muiden tuttujen, esimerkiksi erilaisten pyyntöjen tai seuraamispyyntöjen kautta. Ensimmäiset sosiaalisen median alustat ilmestyivät 1990-luvun puolivälissä ja nykyään niitä on satoja. Yksi suosituimmista on Facebook.¹⁴ Sosiaalisen median alustat rakentuvat sosiaalisten verkostojen ympärille. Sosiaalisilla verkostoilla tarkoitetaan esimerkiksi ihmisistä muodostuvia ryhmiä, jossa ihmisillä on sosiaalinen liitäntä toisiinsa.¹⁵

1.1.3. Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella, miten kunnianloukkausta voitaisiin, tekniset tosiasiat huomioon ottamalla ja teknologiamyönteisen tulkinnan kautta, pitää jatkuvana rikoksena nykyisessä sosiaalisen median ympäristössä. Keskeistä on tuoda esille internetin teknillisen luonteen erilaisuus verrattuna vanhaan printtimediaan ja tarkastella kriittisesti korkeimman oikeuden ratkaisua (KKO 2024:3), jossa keskeisenä kysymyksenä oli kunnianloukkausrikoksen jatkuvuuden arviointi sosiaalisen median alustalla.¹⁶ Syy kriittiselle tarkastelulle on tuomioistuimen ennakkoratkaisun perustelujen vajaan jäävä vakuuttavuus, kun huomioidaan käsiteltävänä olleen asian teknillinen luonne. Sosiaalisen median ja internetin teknillisen luonteen tarkastelussa tarkoituksena on tuoda esille algoritmien luomien suosittelujärjestelmien ja julkaisijan tosiasiallisen hallinnan vaikutusta kunnianloukkausrikoksen jatkuvuuteen ja

---

¹³ Elliot, Mandalari, Mourby, O´Hara 2024, s. 534

¹⁴ Solove 2007, s. 24

¹⁵ Solove 2007, s. 25

¹⁶ KKO katsoi, että Facebookissa kunnianloukkauksen sisältävän kirjoituksen julkaisuun liittyvä syyte oikeuden vanhentuminen on laskettava tai alkaa kirjoituksen julkaisupäivästä. Ratkaisu saatiin äänestämällä.

siltä osin kritisoida KKO 2024:3 ratkaisua, koska ratkaisussa ei tuotu tarpeeksi esille sosiaalisen median teknillisiä erityiskysymyksiä. Tässä mielessä tutkimus on kriittinen korkeimman oikeuden KKO 2024:3 ratkaisua kohtaan, jonka mukaan sosiaalisen median alustalla tapahtunutta kunnianloukkausta ei ole pidettävä jatkuvana rikoksena, vaan kunnianloukkauksen katsotaan tapahtuneen pistemäisesti vain kerran, jolloin tekoajan katsotaan rajoittuvan vain kunnianloukkauksen sisältävän julkaisun julkaisupäivään, jonka seurauksena myös rikoksen vanheneminen alkaa tästä päivästä, vaikka sosiaalisen median alustojen algoritmien luomien suosittelujärjestelmien ansiosta, kunnianloukkauksen sisältävä julkaisu voi pysyä laajallekin yleisölle nähtävissä pidemmän aikaa, riippuen yleisön interaktiivisuudesta ja muusta vuorovaikutuksesta tämän julkaisun kanssa tai julkaisijan omien toimien johdosta. Suosittelujärjestelmien lisäksi ratkaisun linjauksessa ei ole annettu tarpeeksi painoarvoa julkaisijan tosiasialliselle hallinnalle, joka hänellä on ollut alkuperäiseen kunnianloukkauksen sisältäneeseen julkaisuun.

Pro gradu tutkielma pyrkiikin vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Onko KKO 2024:3 ratkaisun muodostamassa linjauksessa otettu tarpeeksi huomioon aikaisempi oikeuskäytäntö jatkuvissa rikoksissa, onko esittää sanaa tulkittu liian suppeasti ja onko muodostetussa linjauksessa otettu tarpeeksi huomioon sosiaalisen median tekniset ominaisuudet ja julkaisun tosiasiallinen hallinta?
2. Johtaisiko tarkempi aikaisemman ratkaisukäytännön, sosiaalisen median teknillinen erilaisuuden ja tosiasiallisen hallinnan huomioon ottaminen erilaiseen linjaukseen?

1.2. Tutkimuksen rakenne

Tutkimus tulee etenemään seuraavanlaisesti: 1 luvun jälkeen, joka sisältää tutkimuksen johdannon ja kuvauksen tutkielman tutkimusmetodista. Tässä luvussa on tarkoitus antaa pieni alustus tutkielmasta ja esitellä lukijalle tutkimuksessa käytetyt metodit ja tutkimuskysymykset.

Ensimmäisen luvun jälkeen tutkielmassa edetään 2 lukuun, jossa tarkastellaan kunnianloukkausta rikoksena yleisellä tasolla, sen lainsäädännöllistä kehitystä ja nykyistä tilaa. Tässä luvussa tarkoituksena on avata lukijalle kunnianloukkausta rikoksena. Teksti käy melko syvällisesti läpi kunnianloukkaussäätelyn kehityksen Suomessa ja mitkä eri asiat ovat tähän kehitykseen vaikuttaneet. Syvällisempi tarkastelu on tarpeen, jotta lukija ymmärtää paremmin aiheen tarkastelua myöhemmissä kappaleissa. 3 luvussa siirytään tarkastelemaan rikoksen syyteoikeuden vanhentumista yleisellä tasolla, sen lainsäädännöllistä kehitystä ja nykyistä tilaa. Edellä mainittujen osioiden tarkoituksena on luoda lukijalle se perusta, jonka pohjalta kunnianloukkauksen jatkuvuuden tarkastelua sosiaalisen median alustalla ja siihen liittyviä teknillisiä kysymyksiä lähdetään tarkastelemaan. 4 luvussa tarkasteltavaksi nousee kysymys rikoksen jatkuvuudesta, siihen liittyvää sääntelyä ja oikeuskäytäntöä. 5 luvussa on tarkoitus tarkastella jatkuvan rikoksen mahdollisuutta sosiaalisen median alustalla teknologia myönteisemmän tulkinnan ja tekniset

erityiskysymykset huomioon ottavamman tulkinnan kautta. 6 luvussa tarkastellaan sitä, miten kunnianloukkauksen sääntely on kehittynyt Ruotsissa ja Norjassa, jotka ovat ottaneet sääntelyn kehityksessä eriävän suunnan. Tarkastelua pidetään aiheellisena, koska Suomen lainsäädännön kehitys ottaa usein vaikutteita muilta Pohjoismailta. 7 luvussa tutkielmassa esitetään yhteenveto ja mahdollisia asioita, joilla voisi ottaa paremmin huomioon kunnianloukkauksien vanhentumista sosiaalisen median alustoilla ja siihen liittyviä teknisiä erityispiirteitä. Lisäksi tuodaan esille mahdollisia tulevaisuuden haasteita, joita kiihdyttävä teknillinen kehitys tuo mahdollisesti mukanaan ja oikeudellisia kehityssuuntia, kuten kunnianloukkauksien dekriminisaatio.

1.3. Lähteet ja tutkimusmetodi

Kunnianloukkauksien liittyen tutkimuksessa on lähteinä käytetty oikeuskirjallisuutta ja oikeudellisia julkaisuja, vallitsevaa kansainvälistä sääntelyä, kansainvälisiä sopimuksia, vallitsevaa kansallista sääntelyä, aikaisempaa kansallista sääntelyä, kansallista lainvalmisteluaineistoa ja kansallista oikeuskäytäntöä eri oikeusasteista.

Kunnianloukkauksien jatkuvuuden ja rikoksen jatkuvuuteen liittyen lähteinä on käytetty oikeuskirjallisuutta ja oikeudellisia julkaisuja, vallitsevaa kansallista sääntelyä, kansallista lainvalmisteluaineistoa ja korkeimman oikeuden oikeuskäytäntöä. Jatkuvuuden osalta on myös käytetty kirjallisuutta, joka on ollut luonteeltaan enemmän teknologia keskeisempää tai painotteista, koska tarkasteltavana on ollut algoritmien mahdollinen vaikutus rikoksen jatkuvuuskysymyksen arvioinnissa.

Tutkimusmetodinä tutkielmassa käytetään enimmäkseen lainopillista metodologiaa, joka tunnetaan myös oikeusdogmatiikkana. Lainopillinen tutkimusmetodi tutkii voimassa olevia oikeuslähteitä ja niitä käytetään etusijajärjestyssäännön mukaisesti.¹⁷ Toisin sanoen lainoppi jäsentää eli systematisoi voimassa olevaa oikeutta.¹⁸ Lainoppia voidaan pitää oikeudellisia tekstejä tutkivana tulkintatieteenä.¹⁹ Voimassaolevan oikeuden eli lain lisäksi, lainopillisessa metodissa voidaan käyttää muitakin oikeuslähteitä, kuten lainvalmistelumateriaaleja ja aikaisempaa oikeuskäytäntöä.²⁰ Tutkielmassa tullaan käyttämään kolmentyyppisiä oikeuslähteitä: vahvasti velvoittavia oikeuslähteitä (kuten rikoslakia), heikosti velvoittavia oikeuslähteitä (kuten lainvalmisteluaineisto ja aikaisemmat KKO:n ratkaisut) ja sallittuja oikeuslähteitä (kuten teologinen argumentaatio).²¹

Tutkielma poikkeaa osittain perinteisestä oikeustieteellisestä tutkielmasta ja lainopillisesta metodista, koska tutkielmassa pyritään tuomaan esille edellä mainitun lisäksi sosiaalisen median teknistä puolta,

---

¹⁷ Husa, Mutanen, Pohjolainen 2010, s.20

¹⁸ Aarnio 1989, s. 48

¹⁹ Hirvonen 2011, s. 36

²⁰ Hirvonen 2011, s. 23

²¹ Aarnio, 1989 s. 220

joka on kuitenkin keskeisessä asemassa, kun arvioidaan rikoksen jatkuvuuden kysymystä sosiaalisen median alustalla. Tutkielma tulee esittämään myös kritiikkiä KKO 2024:3 ratkaisussa tehtyä linjausta kohtaan ja esittää argumentteja, joilla eriävä linjaus olisi mahdollinen. Tällä tavalla tämä tutkielma pyrkii esittämään tulkintakannanoton, joka mahdollistaa kunnianloukkauksen pitämistä jatkuvana rikoksena. Tulkintakannanotolla tarkoitetaan väitettä, joka tehdään jonkin oikeusnormin sisällöstä.²² Tässä pro gradu tutkielmassa väite kohdistuu RL 24:9 1 momentin sanaan *esittää* ja kuinka sitä tulisi tulkita teknologiamyönteisemmän linssin kautta jatkuvana tekemisenä, kun otetaan huomioon sosiaalisen median teknologinen luonne, julkaisijan eli tässä tapauksessa esittäjän tosiasiallinen mahdollisuus hallita kunnianloukkauksen sisältävää julkaisua (esitystä) ja KKO:n ja alempien tuomioistuinten aikaisempi oikeuskäytäntö. Lainopin avulla tutkielma pyrkii esittämään tulkintakannanoton, jossa kunnianloukkauksessa esittämisenä pidettäisiin myös sitä, kun sosiaalisen median alustalla tapahtunut kunnianloukkaus olisi jatkuva teko, kun huomioon otetaan sosiaalisen median alustan tekninen erilaisuus ja alkuperäisen julkaisijan tosiasiallinen hallinta kunnianloukkauksen sisältävään alkuperäiseen julkaisuun.

Tutkielmassa tullaan myös tekemään vertailevaa oikeustiedettä. Vertailevassa oikeustieteessä tarkastellaan yleensä vähintään kahden maan oikeusjärjestyksiin kuuluvia oikeussääntöjä ja oikeudellisia ilmiöitä ja niiden verrataan miten nämä kahden maan oikeusjärjestelmää ovat lähestyneet asiaa.²³ Vertailevan oikeustieteen osio tulee tässä tutkielmassa keskittymään pohjoismaiseen vertailuun, jossa käydään läpi sitä, miten kunnianloukkauksen sääntely on Ruotsissa ja Norjassa kehittynyt ja mikä sen tämänhetkinen tila on. Osiossa myös ilmenee, myös mahdolliset kehityssuunnat, jotka voivat tulla ajankohtaiseksi Suomessa.

Tutkielman lopussa on myös lyhyt yhteenveto ja tiivis *de lege ferenda*-osio, jossa pyritään esittämään minkälaisella laintulkinnalla, sääntelyllä ja muilla keinoilla lainsäädännöllisesti voidaan pyrkiä ratkomaan tulevaisuuden ongelmia, jotka aiheutuvat kunnianloukkauksirikoksista, jotka tapahtuvat sosiaalisen median alustalla. *De lege ferenda*lla tarkoitetaan oikeustieteellistä tutkimusta, jonka kohteena on tuleva laki, jota ei ole vielä säädetty. Joskus sitä kutsutaan myös oikeuspoliittiseksi tutkimukseksi, vaikka osa oikeustieteilijöistä haluaa erottaa nämä kaksi asiaa toisistaan.²⁴

---

²² Hirvonen 2011, s. 22

²³ Husa, Mutanen, Pohjolainen 2010, s. 23

²⁴ Leskinen 2022, s. 1158

2. Kunnianloukkauksesta yleisesti, kunnianloukkauksen määritelmät ja kunnianloukkaussäätelyn kehitys Suomessa

2.1. Kunnianloukkausrikos ja sen oikeushistoriallinen kehitys Suomessa

Kunnia on merkittävä ja vanha lailla suojattu perusoikeus, jonka määritelmä ja painoarvo ihmisten keskuudessa on muuttunut historian aikana.²⁵ Tarve kunniansuojalle johtuu siitä, että ihmisillä on ikävä luontainen taipumus tehdä pitkällekin meneviä johtopäätöksiä toisista ihmisistä vähäisenkin virheellisen tiedon perusteella.²⁶ Tämä ikävä taipumus ilmenee ihan jokapäiväisessä arjessa, kuten esimerkiksi ikävänä työpaikkajuoruumisena tai muuna vastaavana virheellisen tai valheellisen tiedon levittämisenä.

Kunnianloukkauksen kriminalisoinnilla on pitkä historia. Kunnianloukkaus oli jo kriminalisoitua vuoden 1889 rikoslaisissa.²⁷ Vuoden 1889 rikoslaisissa kunnianloukkausrikoksia koskevat säännökset olivat lain 27 luvussa. Sen aikaisen kunnianloukkauksen saattoi tehdä kahdella tavalla. Ensimmäinen tapa, jolla henkilö saattoi syyllistyä kunnianloukkausrikokseen, oli herjaus. Herjauksessa kunnianloukkausrikoksen tekijä sanoi toisen syyllistyneen nimettyyn rikokseen tai muuhun sellaiseen tekoon, joka voi saattaa hänet halveksimisen alaiseksi tai haitata hänen elinkeinoaan tai menestystään, tai sellaisesti levitti valheen tai perättömän kulkupuheen. Toinen tapa, jolla henkilö saattoi tehdä kunnianloukkausrikoksen, oli solvaus. Solvauksessa henkilö sanoi, lausui tai teki muun tyyppisen loukkauksen esimerkiksi häväisevällä lauseella, uhkauksella tai halventavalla teolla. Kummassakin herjauksella ja solvauksella tehdyllä kunnianloukkauksella syytetylle oli varattu mahdollisuus osoittaa esitetty väite toteen. Vuoden 1889 rikoslain mukaan solvauksesta tuomittiin myös henkilö, vaikka solvaus osoittautuisikin todeksi, mutta soimauksen muodosta tai asiahaaroista ilmeni, että se oli tehty kunnianloukkaustarkoituksessa, tai kyseessä oli solvaus rikoksesta, josta solvauksen kohdetta oli jo rangaistu.²⁸ Vanhan lain taustalla vaikuttaa näkyvän nykylainsäädännössäkin vaikuttava ajatus yksilön rehabilitaatiosta yhteiskuntakelpoiseksi yksilöksi. Oikeuden rehabilitoiva tavoite näkyy niin, että rikoksen tekijän katsotaan kärsineen rikoksen rangaistus ja häntä pyritään saattaa takaisin osaksi yhteiskuntaa, joten vanhan rikoksen esille tuomista vahingoittamistarkoituksessa on pidetty paheksuttavana.

Suomen valtion itsenäistymisen jälkeen kunniansuoja lisättiin perustuslakiin. Tämänhetkisestä perustuslaista se löytyy Suomen perustuslain 10 § 1 momentissa, jonka mukaan:

”Jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu.”

---

²⁵ Neuvonen 2012, s. 451

²⁶ Solove 2007, s. 70

²⁷ Frände 2023, s. 459

²⁸ OMML 24/2012, s. 19

Kunnianloukkauksrikos on rikostyyppiltään rikos, joka kajoaa tähän suojattuun perusoikeuteen tai valheel-lisin²⁹ perustein vahingoittaa tätä perustuslaissa suojattua perusoikeutta. Kunnianloukkauksrikos on rikok-sena erilainen muihin rikoksiin verrattuna. Sillä on omanlaiset erityispiirteensä. Erityispiirteenä voitaisiin mainita esimerkiksi se, että kunnianloukkauksrikoksen voi tehdä silloin, kun uhri on paikalla, muualla tai erilaisten viestintäkanavien kautta. Kunnianloukkauksrikos voi tapahtua myös yksittäisessä hetkessä tai kunnianloukkaus voidaan jättää muiden ihmisten nähtäväksi, vaikka sosiaalisenmedian alustalle.³⁰

Vuoden 2000 rikoslain uudistuksessa kunnianloukkauksrikoksen säännökset koottiin yhteen ja sisällytet-tiin rikoslain 24 lukuun. Uudistuksessa säännös sai kielellisesti yksinkertaisemman muodon ja siitä pois-tettiin myös muuta sääntelyä, joka muun muassa antoi syytetylle mahdollisuuden näyttää loukkaus to-teen. Samalla säädettiin kaksi kunnianloukkauksen tunnusmerkistöä eli kunnianloukkaus (rikoslain 24 luku 9 §) ja törkeä kunnianloukkaus (rikoslain 24 luku 10 §).³¹ Uudistuksessa luovuttiin myös aikaisem-masta harkinnasta, jonka mukaan kunnianloukkauksrikokset voitiin jakaa kahteen ryhmään tahallisuuden mukaan. Aikaisempi jako tehtiin niin sanottuihin ”vastoin parempaa tietoa”-tahallisuuteen ja ”ei-vastoin parempaa tietoa”-tahallisuuteen. Kyseinen jako poistettiin, koska sen ei katsottu vaikuttavan kunnian-loukkauksrikoksen vahingollisuuteen ja näyttöä sen saamisesta, mitä rikoksen tekijä oli tekohetkellä tien-nyt, on erittäin vaikea saada.³² Uudistuksen jälkeen kunnianloukkausta on pidettävä rangaistavana vain, jos se on tehty tahallisesti, vaikka hallituksen esityksessä todetaan, että erilaisiin tilanteisiin soveltuvaa tarkkaa tahallisuuden rajaa ei voida etukäteen tarkoin määrittää.³³ Tämä tarkoittaa, että kysymys kunnianloukkauksen tahallisuudesta ratkaistaan tapauskohtaista harkintaa käyttäen. Lisäksi luovuttiin aikai-semman lain sääntelyratkaisusta, jossa kunnianloukkauksrikoksen tekemuoto oli jaettu herjauksella ta-pahtuvaan kunnianloukkaukseen ja solvauksella tapahtuvaan kunnianloukkaukseen.³⁴ Vuoden 2000 ri-koslain uudistuksessa kunnianloukkaukseen syyllistyneen rangaistuksina säilytettiin sakko tai enintään kuuden kuukauden vankeusrangaistus.³⁵ Uudistuksen tavoitteena voidaan katsoa olleen lakitekstin yk-sinkertaistaminen supistamalla sitä ja sen kautta kunnianloukkauks säännösten soveltamisen ja tulkinnan helpottaminen.

Vuoden 2014 rikoslain muutoksessa hallitus esitti muutosta tavanomaisen ja törkeän kunnianloukkauk-sen sääntelyyn. Hallituksen esityksessä esitettiin ensinnäkin, että tavallisen kunnianloukkauksen

---

²⁹ Voimassa oleva lainsäädäntö mahdollistaa myös totuudenmukaisen tiedon levittämisen rangaistavaksi kunnianloukkauksrikoksena, jos kyseessä on esimerkiksi vanha rikos ja siitä kärsitty rangaistus, jos tämän tiedon levittäminen on ollut perusteetonta ja sitä on vahingonaiheuttamistarkoituksessa levitetty.

³⁰ Puhakainen, Paukku 2023, s. 245

³¹ Frände 2023, s. 459

³² Frände 2023, s. 460

³³ HE 19/2013 vp, s. 46

³⁴ OMML 24/2012, s. 20

³⁵ OMML 24/2012, s. 20

rangaistukseksi muutettaisiin vain sakkorangaistus.³⁶ Toiseksi hallituksen esityksessä ehdotettiin muutosta, jossa törkeän kunnianloukkauksen ankaroittamisperusteena ei olisi enää kunnianloukkauksirikoksen tekeminen joukkotiedotusvälinettä käyttämällä tai muuten toimittamalla tieto tai vihjaus lukuisten ihmisten saataville.³⁷ Samaa muutosta oli pohdittu ja ehdotettu myös oikeusministeriön julkaisussa 24/2012.³⁸ Tämä muutosehdotus kuvaa hyvin taustalla tapahtuvaa yhteiskunnallista ja teknologista muutosta, jossa sosiaalisen median käyttö yleistyy suuren yleisön keskuudessa. Muutos johti siihen, että kunnianloukkauksirikoksen törkeyttä arvioitiin jatkossa teon aiheuttaman vahingon ja kärsimyksen kautta, eikä kunnianloukkauksessa käytetyn välineen tai kanavan kautta.³⁹ Kärsimyksellä voidaan tarkoittaa oikeudettoman loukkauksen seurauksena syntyvää henkistä kärsimystunnetta, joka tyyppillisesti ilmenee pelon, nöyryytyksen, häpeän tai mielipahan tunteena.⁴⁰ Joukkotiedotusvälineiden käytön poistaminen koventamisperusteista oli näin jälkiviisaasti tarkasteltuna oikea ja mahdollisesti aikaansa edellä oleva ratkaisu, kun ottaa huomioon miten suurin osa nykyään tapahtuvista kunnianloukkauksista tapahtuu sosiaalisen median alustoilla, joita voidaan pitää joukkotiedotusvälineinä.

Samassa vuoden 2014 lainmuutosesityksessä tuotiin esille se, että muutos Suomen kansalliseen rikoslakiin oli tehtävä, jotta se olisi enemmän linjassa EIT:n oikeuskäytännön kanssa.⁴¹ Suomi oli saanut EIT:ltä useamman langettavan tuomion tapauksissa, joissa punnittiin EIS:n turvaamaa sananvapautta ja yksityiselämän tai kunnian suojan välistä suhdetta.⁴² EIT on oikeuskäytännössään katsonut, ettei vankeusrangaistuksen uhka tavanomaisesta kunnianloukkauksesta ole asianmukainen tai suhteellisuusperiaatteen mukainen.⁴³ Etenkin EIT:n käsiteltävänä ollut tapaus *Mariapori v. Suomi* 6.7.2010, vaikutti siihen, ettei vankeusrangaistuksen määräämistä enää pidetty soveliaana rangaistuksena perusmuotoisessa kunnianloukkauksirikoksessa, vaan se koettiin liian ankarana ja sananvapautta rajoittavana rangaistuksena. EIT piti vankeusrangaistuksen käyttöä soveliaana vain kaikista vakavimmissa kunnianloukkauksirikosten tapauksissa.⁴⁴ EIT katsoi kuitenkin, että valittajan sananvapauteen puuttuminen saattoi olla perusteltua, mutta vankeusrangaistuksen nähtiin loukkaavan sananvapauden suojaa.⁴⁵ Tämän lisäksi

---

³⁶ HE 19/2013 vp, s. 11: Hallituksen esityksessä pohdittiin myös sitä, että olisiko lainmuutoksella tosiasiallista vaikutusta, kun vuoden 2013 käytännön valossa tavanomaisesta kunnianloukkauksesta ei juuri koskaan tuomittu vankeutta.

³⁷ HE 19/2013 vp, s. 11

³⁸ OMML 24/2012, s. 15

³⁹ *Puhakainen, Paukku* 2023, s. 246

⁴⁰ *Tiilikka* 2010, s. 32

⁴¹ HE 19/2013 vp, s. 29

⁴² *Neuvonen* 2015, s. 864

⁴³ HE 19/2013 vp, s. 47

⁴⁴ *Puhakainen, Paukku* 2023, s. 251

⁴⁵ *Neuvonen* 2015, s. 865

Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous oli päätöksellään 1577(2007)⁴⁶ kannustanut jäsenvaltioita luopumaan vankeusrangaistuksista kunnianloukkauksien rangaistuskeinona.⁴⁷ Myös oikeusministeriön mietinnössä, joka oli laadittu ennen lainmuutosta, kehoitettiin päivittämään Suomen lainsäädäntöä EIT:n ratkaisukäytäntöä vastaavaksi poistamalla vankeusrangaistus kunnianloukkauksen rangaistussäännöksistä.⁴⁸ EIT:n oikeuskäytäntö johti myös siihen, että kunnianloukkausta koskeviin säännöksiin otettiin mukaan niistä annettavaa rangaistusta rajoittava säännös, jonka mukaan kunnianloukkauksena ei pidettäisi yleiseltä kannalta merkittävän asian käsittelemiseksi esitettyä ilmaisua, jos sen esittäminen, huomioon ottaen sen sisältö, toisten oikeudet ja muut olosuhteet, ei selvästi ylitä sitä, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä.⁴⁹ Suomen KKO:n ratkaisussa 2022:1 todettiin, että EIT:n myötävaikutuksesta säädetty rajoitussäännös, suojaa tapauskohtaisesti myös liioittelua, provokaatiota ja joissain tilanteissa jopa kritiikkiä, joka ei olisi edellyttänyt loukkaavien ilmaisujen käyttöä.⁵⁰ EIT on ratkaisukäytännössään painottanut enemmän sananvapautta, kun taas Suomen kansalliset tuomioistuimet ovat asettaneet yksityiselämän suojan ja kunniansuojan sananvapauden edelle.⁵¹

Edellä mainitun seurauksena rikoslain kunnianoikeusrikoksia koskevia säännöksiä muutettiin nykyisen malliseksi niin, että tavanomaisesta kunnianloukkauksirikoksesta poistettiin vankeusrangaistuksen uhka ja kunnianloukkauksisäännöksiin sisällytettiin rajoituslauseke, joka rajasi kunnianloukkauksirikoksen ulkopuolelle tilanteet, joissa katsottiin käyvän keskustelua tai arvosteltiin henkilön menettelyä politiikassa, elinkeinoelämässä, julkisessa virassa tai tehtävässä, tieteessä, taiteessa taikka näihin rinnastettavassa julkisessa toiminnassa ja joka ei ylitä sitä, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä.⁵² Tämä rajoituslauseke ilmentää demokraattisen yhteiskunnan keskeistä ajatusta ja periaatetta siitä, että asiallista

---

⁴⁶ Tiivistetysti päätöksellä katsottiin, että Euroopan neuvoston jäsenmaiden oli ryhdyttävä seuraaviin toimiin: 1) vankeusrangaistus oli poistettava kunnianloukkauksen rangaistuskeinoista, 2) oli taattava, ettei kunnianloukkauksijutuissa ole rikossyytteen väärinkäyttöä ja syyttäjien riippumattomuus, 3) kunnianloukkauksen käsite on määriteltävä tarkemmin lainsäädännössä, jotta vältetään mielivaltaiselta lainsoveltamiselta ja siviilioikeuden on tarjottava tehokasta suojaa kunnianloukkauksen uhrien ihmisarvolle, 4) kiihottaminen väkivaltaan, vihaan tai syrjintään tai yksilön tai ryhmän uhkaaminen rodun, ihonvärin, kielen, uskonnon, kansalaisuuden tai kansallisen tai etnisen alkuperän vuoksi on säädettävä rangaistavaksi, jos teot ovat tarkoituksellisia, 5) yllyttäminen väkivaltaan tai vihapuheeseen ja negationismin edistäminen on tehtävä rangaistavaksi vankeusrangaistuksella, 6) kunnianloukkaussäännöksistä on poistettava kaikki julkisuuden henkilöitä koskevat suojamuodot niin kuin EIT:n ratkaisukäytännöstä ilmenee, 7) lainsäädännön on taattava kunnianloukkauksesta syytetyille henkilölle tarkoituksenmukaiset keinot puolustaa itseään, 8) vahingonkorvauksille on asetettava järkevä ja oikeassa suhteessa oleva maksimimäärä, niin ettei vastajana olevan median elinkelpoisuutta riskeerata, 9) on tarjottava lailliset takeet vahingonkorvausta vastaan, joka on suhteeton kysymyksessä olevaan vahinkoon nähden ja 10) lainsäädäntö on saatettava journalistien lähdesuojan osalta linjaan EIT:n ratkaisukäytännön kanssa. *Tiilikka* 2010, s. 44–45

⁴⁷ *Ollila* 2011, s. 372

⁴⁸ OMML 24/2012, s. 15

⁴⁹ HE 19/2013 vp, s. 5

⁵⁰ *Puhakainen, Paukku* 2023, s. 251

⁵¹ OMML 24/2012, s. 17

⁵² HE 19/2013 vp, s. 53

keskustelua rajoituslausekkeessa mainituista aiheista ei voi rajoittaa demokraattisessa yhteiskunnassa. Tärkeän kunnianloukkauksen ankaroittamisperusteista poistettiin myös kunnianloukkauksen tekeminen joukkotiedotusvälineillä tai muuten tiedon tai vihjauksen toimittamisella lukuisten ihmisten saataville.⁵³ Kunnianloukkaus säännös ja törkeän kunnianloukkauksen säännös tulivat voimaan 1 päivä tammikuuta 2014.⁵⁴ Vuoden 2014 muutosten voidaan katsoa olevan selvästi osa suurempaa EIS ja EIT:n ratkaisukäytännön myönteisempää kehitystä. Tämän ulkoisen kansainvälisen paineen lisäksi voidaan pohtia sitä, että oliko teknologinen ja yhteiskunnallinen kehitys myötävaikuttanut siihen, että koventamisperusteista poistettiin joukkotiedotusvälineellä tehty kunnianloukkaus ja oliko niin sanotun kunnian arvo tai tärkeys ja sen suojelemisen tarve kenties laskenut suomalaisessa yhteiskunnassa, kun ottaa huomioon sen valmiuden, joka lainsäätäjällä oli, lieventää kunnianloukkauksesta määrättäviä rangaistuksia edellä mainittujen uudistusten yhteydessä?

2.2. Sananvapaus kunnianloukkauksrikosten sääntelyn taustalla ja sääntelyyn vaikuttavat kansalliset säädökset ja kansainväliset sopimukset

Kun lainsäätäjä päättää jonkin asian kriminalisoinnista, kuten kunnianloukkauksen kriminalisoinnista, sen on otettava huomioon useita lakeja, kuten Suomen perustuslain ja Suomessa voimassa olevat kansainväliset sopimukset.⁵⁵ Velvollisuus kansainvälisten sopimusten huomioon ottamiselle kansallisen lain säätämisvaiheessa johtuu siitä, että Suomi on valtiona sitoutunut noudattamaan useampaa kansainvälistä ihmisoikeussopimusta. Usein lähtökohtana länsimaisissa demokratioissa on sananvapaus. Sananvapaudella perusoikeutena on vahva liitântä kunnianloukkaussääntelyyn ja kunniansuojan perusoikeuteen. Sananvapautta pidetään myös keskeisenä demokraattisen yhteiskunnan arvona. Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen päätöslauselmassakin on todettu, että siellä missä ei ole aitoa sananvapautta, ei voi olla aitoa demokratiaa.⁵⁶ Sananvapaus on lähtökohtaisesti rajoittamaton oikeus, joka kuuluu kaikille.⁵⁷ Sananvapauden rajoittamattomuus tarkoittaa, että lähtökohtaisesti sananvapaudesta nauttivat kaikki Suomen lainkäyttöpiirissä olevat henkilöt. Tämä tarkoittaa, että sananvapaus koskee täysivaltaisia suomalaisia ja ulkomaalaisia sekä vajaavaltaisia lapsia tai muutoin vajaavaltaisia aikuisia.⁵⁸ Eikä sananvapaus rajoitu vain hyväksyttäviin mielipiteisiin, informaatioon tai ideoihin, vaan se soveltuu myös mielipiteisiin, informaatioon ja ideoihin, jotka ovat loukkaavia, shokeeraavia ja häiritseviä.⁵⁹ Edellä mainittua sananvapausmyönteisyyttä on vahvistettu eurooppalaisessa kontekstissa

⁵³ OMML 24/2012, s. 110

⁵⁴ HE 19/2013 vp, s. 53

⁵⁵ *Boucht, Frände* 2019, s. 29

⁵⁶ Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen päätöslauselma 1577 (2007) kohta 1

⁵⁷ *Neuvonen* 2012, s. 493

⁵⁸ *Tiilikka* 2010, s. 13

⁵⁹ Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen päätöslauselma 1577 (2007) kohta 4

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen lukuisilla tuomioilla, jotka ovat tarkentaneet sananvapauden piiriin kuuluvia asioita.⁶⁰

Kunniansuojan ja sananvapauden välinen punninta on haastavaa, koska kyse on kahden perusoikeuden välisestä punninnasta.⁶¹ Sananvapautta voidaan pitää kaikille kuuluvana perus- ja ihmisoikeutena, jonka perusta löytyy valistuksen ajan yhteiskuntafilosofiassa, joka on myöhemmin liitetty keskeiseksi osaksi demokraattisen länsimaisen yhteiskunnan perusteita. Länsimaissa sananvapauden aatteellinen perusta voidaan jakaa kahteen pääsuuntaukseen. Angloamerikkalainen suuntaus korostaa ehdotonta sananvapautta ja suhtautuu erittäin kriittisesti kaikkiin sananvapauden rajoituksiin. Mannereurooppalainen sananvapaus korostaa sananvapautta, mutta sananvapauteen liittyy myös vastuuta. Eurooppalaiseen sananvapauteen liittyy myös ajatus kansan valistamisesta ja sivistämisestä.⁶² Suomessa sananvapaudella voidaan katsoa olevan enemmän vaikutteita mannereurooppalaisesta sananvapaudesta, joka ilmenee esimerkiksi rikosoikeudellisena vastuuna muun muassa vihapuhe rikoksissa.

Kunnianloukkauksrikoksen luonteesta seuraa, että kunnianloukkauksrikosten sääntelyllä on vahva kytkös perusoikeuksiin ja ihmisoikeuksiin. Kunnianloukkauksrikosten sääntely rajoittaa PL 12 §:ssä kansallisella tasolla säädettyä ja EIS 10 artiklassa eurooppalaisella tasolla turvattua sananvapautta.⁶³

Sananvapaudella on Suomessa pitkä historia, joka ulottuu Ruotsin vallan ajalle vuoteen 1766, jolloin Ruotsin säätyvaltiopäivät antoivat ehkä silloisen maailman vapaamielisimmän painovapausasetuksen, jonka valmisteluun osallistui myös suomalainen pappissäädyn edustaja Anders Chydenius.⁶⁴ Vaikka sananvapaus on kehittynyt paljonkin siitä ajasta, oli se silloin hyvinkin edistyksellinen. Siitä myös muovautui myöhemmin nykyisin Suomessa vallitseva käsitys sananvapaudesta. Sananvapauden keskeinen tarkoitus on turvata demokraattisen yhteiskunnan keskeisenä edellytyksenä tapahtuva vapaa mielipiteenmuodostus, avoin julkinen keskustelu, joukkoviestinnän vapaa kehitys ja sen moniarvoisuus sekä mahdollisuus vallankäytön kritisoimiseen julkisesti. Näin ollen sananvapaus on keskeinen poliittinen perusoikeus länsimaisessa demokratiassa.⁶⁵ Perustuslain lisäksi, sananvapaus on turvattu muun muassa Euroopan unionin oikeuskäytännössä ja EIS:ssa sekä KP-sopimuksessa.⁶⁶ Kansallisella tasolla sananvapaudesta säädetään PL 12 §:n 1 momentin mukaan seuraavasti:

Jokaisella on sananvapaus. Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Tarkempia

---

⁶⁰ *Tiilikka 2010*, s. 17

⁶¹ *Neuvonen 2015*, s. 867

⁶² *Neuvonen 2008*, s. 19

⁶³ *Frände 2023*, s. 460

⁶⁴ *Nordenstreng 2015*, s. 9

⁶⁵ *Hallberg – Karapuu – Ojanen – Scheinin – Tuori – Viljanen 2011*

⁶⁶ *Hallberg – Karapuu – Ojanen – Scheinin – Tuori – Viljanen 2011*

säännöksiä sananvapauden käyttämisestä annetaan lailla. Lailla voidaan säätää kuvaohjelmia koskevia lasten suojelemiseksi välttämättömiä rajoituksia.

Sananvapaudesta eurooppalaisella tasolla säädetään EIS 10 artiklan 1 kohdan mukaan seuraavasti:

Jokaisella on sananvapaus. Tämä oikeus sisältää vapauden pitää mielipiteitä sekä vastaanottaa ja levittää tietoja ja ajatuksia alueellisista rajoista riippumatta ja viranomaisten siihen puuttumatta. Tämä artikla ei estä valtioita tekemästä radio-, televisio- ja elokuvayhtiöitä luvanvaraisiksi.

Sananvapaus on myös yksi tärkeimmistä vapauksista, joka Yhdistyneiden kansakuntien (YK) ihmisoikeusjulistuksessa on mainittu. YK:n ihmisoikeusjulistuksen 19 artiklassa sananvapaus määritellään seuraavasti:

Jokaisella on oikeus mielipiteen- ja sananvapauteen; tähän sisältyy oikeus häiritsemättä pitää mielipiteensä sekä oikeus rajoista riippumatta hankkia, vastaanottaa ja levittää tietoja kaikkien tiedotusvälineiden kautta.

YK:n ihmisoikeusjulistuksen lisäksi sananvapaudesta globaalilla tasolla säädetään myös KP-sopimuksen 19 artiklan 2 kohdassa, jonka mukaan:

Jokaisella on sananvapaus; tämä oikeus sisältää vapauden hankkia, vastaanottaa ja levittää kaikenlaisia tietoja ja ajatuksia riippumatta alueellisista rajoista joko suullisesti, kirjallisesti tai painettuna taiteellisessa muodossa tahi muulla hänen valitsemallaan tavalla.

Edellä mainitut PL 12 § 1 momentti, EIS 10 artiklan 2 kohta ja KP-sopimuksen 19 artikla kuitenkin antavat mahdollisuuden poiketa niissä mainituista sananvapauden lähtökohdasta. Tämä tarkoittaa sananvapauden rajoittamista, johon syvennyttään seuraavaksi.

2.3. Mahdollisuudet poiketa sananvapauden lähtökohdasta rajoittamalla sananvapautta kansallisella ja kansainvälisellä tasolla

Sananvapauden käyttäjällä voidaan katsoa olevan vastuita ja velvollisuuksia, jotka liittyvät sananvapauden käyttöön.⁶⁷ Tämä ilmentää aikaisemmin mainittua mannereurooppalaista käsitystä sananvapaudesta. Perustuslaista, Euroopan unionin oikeudesta ja kansainvälisistä sopimuksesta huolimatta, sananvapautta ei pidetä ehdottomana perusoikeutena ja tästä syystä sitä voidaan poikkeuksellisesti rajoittaa,

---

⁶⁷ Kortteinen 2015 s. 166

koska sananvapaus on vain osa perusoikeusjärjestelmää, jolla suojataan muitakin perusoikeuksia, kuin sananvapautta.⁶⁸

Sananvapauden lähtökohdasta poikkeamisen kansallisella tasolla mahdollistaa useampi PL:n kohta. Näitä kohtia kutsutaan *sääntelyvarauksiksi*.⁶⁹ Toisinaan näitä varauksia on kutsuttu myös *lakivarauksiksi*. Lakivarauksella tarkoitetaan perusoikeussäännöksen sisältävää lauseketta, jolla nimenomaan edellytetään perusoikeuden rajoittamisen tapahtuvan lailla tai lain nojalla.⁷⁰ Ensinnäkin PL 12 § 1 momentissa, jossa todetaan ensimmäisessä ja toisessa lauseessa lähtökohtana olevan sananvapaus, todetaan kolmannessa lauseessa mahdollisuudesta poiketa tästä sananvapauden lähtökohdasta seuraavasti:

Tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä annetaan lailla (tämä kohta ilmentää aikaisemmin mainittua *sääntelyvarausta*).

Edellä mainittu ilmenee useammassa kohdassa kansallista lainsäädäntöä, joista esimerkkinä voidaan mainita muun muassa kunniaa turvaava rikoslain sääntely. Kunniaa suojaavat rikoslain kunnianloukkauksäännökset ovat PL 12 § 1 momentin mukaista tarkempaa sääntelyä,⁷¹ joka asettaa rajoituksia sananvapauden käyttämiselle. Toinen sananvapautta rajoittava säädös löytyy myös Suomen perustuslaista. PL 10 § 1 momentin mukaan:

Jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu.

Kansallinen kunnianloukkaussääntely on myös osa suurempaa kansallista vihapuhekriminalisoinnin verkkoa, johon kuuluu kunnianloukkauksen lisäksi kiihottaminen kansanryhmää vastaan, uskonrauhan rikkominen ja laiton uhkaus.⁷²

Suomessa kansalliseen kunnianloukkaussääntelyyn vaikuttaa vahvasti Suomen perustuslaissa lueteltujen perusoikeuksien ja säännösten lisäksi myös kansainväliset valtioiden välillä solmitut Suomea velvoittavat kansainväliset sopimukset. Tästä seuraa, että Suomen kansallisella kunnianloukkaussääntelyllä on vahva liitântä tai yhteys myös Euroopan yleissopimukseen ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamisesta (EIS), Euroopan unionin (EU) perusoikeuskirjaan ja Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen hyväksymään kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen (KP-sopimukseen).⁷³

---

⁶⁸ Hallberg – Karapuu – Ojanen – Scheinin – Tuori – Viljanen 2011

⁶⁹ Hallberg – Karapuu – Ojanen – Scheinin – Tuori – Viljanen 2011

⁷⁰ Viljanen 2001, s. 27

⁷¹ Tiilikka 2010, s. 21

⁷² Kallio Defensor Legis 2/2023, s. 260

⁷³ Frände 2023, s. 372

Eurooppalaisella tasolla keskeisimpiä sopimuksia kunniansuojan puolesta ovat EIS ja EU perusoikeuskirja. EIS 10 artikla, joka säätelee lähtökohdaksi sananvapauden, säätelee myös mahdollisuudesta sananvapaudesta poikkeamiseen EIS 10 artiklan 2 kohdassa, jonka mukaan:

Koska näiden vapauksien (sananvapauden) käyttöön liittyy velvollisuuksia ja vastuuta, se voidaan asettaa sellaisten muodollisuuksien, ehtojen, rajoitusten ja rangaistusten alaiseksi, joista on säädetty laissa ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa kansallisen turvallisuuden, alueellisen koskemattomuuden tai yleisen turvallisuuden vuoksi, epäjärjestyksen tai rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalin suojaamiseksi, muiden henkilöiden maineen tai oikeuksien turvaamiseksi, luottamuksellisten tietojen paljastumisen estämiseksi, tai tuomioistuimen arvovallan ja puolueettomuuden varmistamiseksi.

Edellä mainitun EIS 10 artiklan 2 kohdassa keskeisin kunnianloukkaussäätelyä koskeva kohta on maininta *henkilöiden maineen tai oikeuksien turvaamisesta*. Kohta antaa sopimuksen allekirjoittaneille valtioille mahdollisuuden säätää lakeja, joilla suojataan henkilöiden mainetta ja oikeuksia. Tämän sopimuksen kohdan voidaan katsoa suojaavan kunniaa epäsuorasti eurooppalaisella tasolla.⁷⁴ EIS 10 artiklan 2 kohdan sananvapauden rajoituksen ytimessä on kysymys siitä, että loukkaako sananvapauden käyttö toisten oikeuksia ja vapauksia, joita EIS pyrkii turvaamaan. Jos sananvapauden käyttö loukkaa toisten oikeuksia ja vapauksia, syntyy EIS 10 artiklan 2 kohdan mukainen perusteltu poikkeus, jonka perusteella voidaan rajoittaa sananvapautta puuttamalla sananvapauden käyttöön toisten oikeuksien suojelemiseksi.⁷⁵

Toinen eurooppalainen sopimus, joka mahdollistaa aidon sananvapauden rajoittamisen, koska sen tarkoituksena on suojata yksilön kunniaa perusoikeutena, on EU:n perusoikeuskirja. EU:n perusoikeuskirjan 7 artiklan, joka voidaan katsoa mahdollistavan kunnianloukkaussäätelyn ja poikkeuksen sananvapauden lähtökohtaan, mukaan:

Jokaisella on oikeus siihen, että hänen yksityis- ja perhe-elämänsä, kotiaan sekä viestijään kunnioitetaan.

Edellä mainittujen eurooppalaisten sopimusten lisäksi kunniaa pyritään suojaamaan myös globaalilla tasolla. Globaalilla tasolla rajoituksia sananvapauteen ja sitä kautta kunniansuojaa voidaan perustella Yhdistyneiden kansakuntien KP-sopimuksella, jonka 17 artiklassa todetaan seuraavasti:

---

⁷⁴ Frände 2023, s. 460

⁷⁵ Kortteinen 2015 s. 166

Kenenkään yksityiselämään, perheeseen, kotiin tai kirjeenvaihtoon ei saa mielivaltaisesti tai laittomasti puuttua eikä suorittaa hänen kunniaansa ja mainettaan loukkaavia hyökkäyksiä.

Jokaisella on oikeus lain suojaan tällaista puuttumista tai tällaisia hyökkäyksiä vastaan.

KP-sopimuksen 17 artiklan lisäksi KP-sopimuksen 19 artiklan 3 kohdassa todetaan sananvapautta mahdollisesti rajoittavia tekijöitä:

Edellisessä kohdassa tarkoitettujen vapauksien käyttö merkitsee erityisiä velvollisuuksia ja erityistä vastuuta. Se voidaan sen tähden tehdä tiettyjen rajoitusten alaiseksi, mutta näiden tulee olla laissa säädettyjä ja sellaisia, jotka ovat välttämättömiä 1) toisten henkilöiden oikeuksien tai maineen kunnioittamiseksi, 2) valtion turvallisuuden tai yleisen järjestyksen ("ordre public"), terveydenhoidon tai moraalien suojelemiseksi.

Edellä mainitusta ilmenee selvästi, että EIS:n 10 artiklan ja KP-sopimuksen 17 artikla ja 19 artiklan 3 kohdan mukaan sananvapautta saa rajoittaa vain sopimuksessa hyväksytyjen tarkoitusten saavuttamiseksi.⁷⁶ Rajoituksen edellytyksiin kuuluu muun muassa se, että sen on tapahduttava lailla, rajoituksen on oltava täsmällinen ja tarkasti rajattu, rajoituksen on oltava hyväksyttävä demokraattisessa viitekehyksessä, rajoituksella ei voida koskea sananvapauden ydinalueeseen, rajoituksen on noudatettava oikeusturvavaatimusta ja ihmisoikeusvelvoitteiden noudattamisvaatimusta.⁷⁷

Kumpikin sekä Suomen PL 12 § että EIS 10 artikla sisältävät myös kohdan, joka antaa valtiolle poikkeuksellisesti rajoittaa sananvapautta. PL 12 §:n mukaan tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä annetaan lailla ja EIS 10 artiklan mukaan sananvapautta voidaan poikkeuksellisesti ehdollistaa tai sille voidaan asettaa rajoituksia muun muassa tilanteissa, joissa rajoitukset ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa kansallisen turvallisuuden, alueellisen koskemattomuuden tai yleisen turvallisuuden vuoksi. Tämä perusoikeuksien rajoittaminen luo myös ankaran edellytyksen laillisuusperiaatteen soveltamisesta tilanteissa, joissa perusoikeuksia rajoitetaan. Laillisuusperiaate edellyttää, että kunnianloukkausta koskevat rangaistussäännökset on muotoiltu huolella ja riittävän täsmällisesti.⁷⁸ Edellä mainitun lisäksi EIT:n oikeuskäytännössä kunniansuojaa ja maineensuojaa on pidetty hyväksyttävänä syynä rajoittaa sananvapautta.⁷⁹ Jotta voidaan ymmärtää paremmin sananvapauden lähtökohdasta poikkeamista ja rajoittamisen edellytyksiä, tullaan seuraavassa tutkielman osiossa perehtymään niihin periaatteisiin, joita on noudatettava, kun lainsäätäjä poikkeaa sananvapauden lähtökohdasta.

---

⁷⁶ Kortteinen 2015, s. 166

⁷⁷ Hallberg – Karapuu – Ojanen – Scheinin – Tuori – Viljanen 2011

⁷⁸ HE 19/2013 vp, s. 53

⁷⁹ OMML 24/2012, s. 75

2.4. Sananvapauden rajoittamisessa noudatettavat periaatteet

2.4.1. Laillisuusperiaate

Koska kunnianloukkaussäännöksillä rajoitetaan kansainvälisissä sopimuksissa ja perustuslaissa yksilölle annettua perusoikeutta, tässä tapauksessa sananvapautta, on rajoittamisessa noudatettava tarkasti laillisuusperiaatetta, suhteellisuusperiaatetta ja täsmällisyyttä. Näiden periaatteiden noudattamisvelvollisuus ilmenee kansallisella tasolla perustuslaissa ja eurooppalaisella ja kansainvälisellä tasolla kansainvälisistä sopimuksista. Tässä kohtaa tutkielmaa käydään lyhyesti nämä edellä mainitut periaatteet ja niiden lähtee läpi.

Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate, jota on noudatettava sananvapauden rajoittamisessa, ilmenee PL 8 §:ssä, jonka mukaan lähtökohtana on, että:

Ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi. Rikoksesta ei saa tuomita ankarampaa rangaistusta kuin tekohetkellä on laissa säädetty.

Sananvapaudesta poikkeamisen ja sen rajoittamisen osalta laillisuusperiaate ilmenee PL 12 §:ssä, joka antaa lähtökohtaisen sananvapauden, mutta sisältää rajoittamisen mahdollisuuden lakivarauksen muodossa.⁸⁰ Lakivarauksella tarkoitetaan perusoikeussäännöksen sisältävää lauseketta, jolla nimenomaan edellytetään perusoikeuden rajoittamisen tapahtuvan lailla tai lain nojalla.⁸¹ Laillisuusperiaatetta edellyttää myös EIS 10 artiklan 2 kohta, jonka mukaan sananvapaudelle asetettavat rajoitukset on säädettävä lailla tai muulla vastaavalla säännöksellä. Perusoikeuden rajoittaminen edellyttää myös täsmällisyyttä. Säädetyt lain tulisi olla muotoiltu niin, että julkiselle yleisölle on selvää, että kyseessä on normi, jota tulee soveltaa tietyssä kyseisessä tilanteessa. Tämä tarkoittaa, että sananvapautta rajoittavan lain tulee olla riittävän täsmällisesti ja tarkkarajaisesti muotoiltu, jotta kansalaisten on mahdollista ennakoita ne tilanteet, joista seuraa lainmukainen seuraamus ja ohjata omaa käyttäytymistään niin, että sen on lainmukaista.⁸² Laillisuusperiaatteen, täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen lisäksi perusoikeutta rajoittavan säännöksen on oltava hyväksyttävä ja sen on oltava painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatima.⁸³ PL 12 §:n ja EIS 10 artiklan 2 kohdan lisäksi laillisuusperiaatteen vaatimus ilmenee itse RL 3:1:stä, jonka mukaan:

---

⁸⁰ PL 12 §: ”Tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä annetaan lailla.”

⁸¹ *Viljanen* 2001, s. 27

⁸² *Kortteinen* 2015 s. 171

⁸³ *Viljanen* 2001, s. 37

Rikokseen syylliseksi saa katsoa vain sellaisen teon perusteella, joka tekohetkellä on laissa nimenomaan säädetty rangaistavaksi.

Rangaistuksen ja muun rikosoikeudellisen seuraamuksen on perustuttava lakiin.

Lainkohta asettaa selvän edellytyksen sille, että rikokseen syylliseksi saa katsoa vain sellaisen teon perusteella, joka on ollut tekohetkellä laissa nimenomaan säädetty rangaistavaksi. Tämän lisäksi rangaistuksen tai muun rikosoikeudellisen seuraamuksen on perustuttava lakiin.⁸⁴

Laillisuusperiaate globaalilla tasolla ilmenee myös YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen 11 artiklan 2 kohdasta, jonka mukaan:

Ketään ei pidä tuomita rangaistavaksi teoista tai laiminlyönneistä, jotka eivät kansallisen tai kansainvälisen oikeuden mukaan olleet rikollisia niiden tekohetkellä. Myöskään ei pidä tuomita ankarampaan rangaistukseen, kuin mikä oli sovellettavissa rangaistavan teon suoritushetkellä.

Osana laillisuusperiaatetta voidaan pitää myös epätäsmällisyysperiaatetta, jonka mukaan lainsäätäjä ei saa säätää liian laajoja ja epäselviä kriminalisointeja. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tekotyyppi ja rangaistusuhka on ilmaistava niin selvästi, että ainakin juridisen koulutuksen saanut henkilö kykenee sanomaan ennakolta, mitä on pidettävä kriminalisoituna ja minkälainen rangaistus siitä seuraa.⁸⁵

2.4.2. Suhteellisuusperiaate

Sananvapautta rajoitettaessa on myös noudatettava suhteellisuusperiaatetta. Suhteellisuusperiaatteen mukaan rajoituksen on oltava välttämätön tavoitteen (tässä tapauksessa kunnian suojan) saavuttamiseksi. Perusoikeuden rajoituksen on myös oltava oikeassa suhteessa suojattuun oikeushyvään ja sen yhteiskunnallisen painoarvoon.⁸⁶ Suhteellisuusperiaate näkyy myös siinä, että sananvapautteen liittyvien velvollisuuksien ja vastuun laajuus määräytyy sananvapauden käyttäjän tilanteen ja siihen käytetyn välineen mukaan. Suuremman levikin omaavalla sanomalehdellä on siis suurempi vastuu kuin pienemmällä julkaisulla. Tästä on kuitenkin poikettu ja puuttumista sananvapauteen on pidetty aiheellisena jopa pienessä piirissä annettuun lausuntoon, jolla on esimerkiksi halvennettu toista.⁸⁷ Rajoitusten rikkomisesta seuraavan sanktion on oltava suhteessa rikkomukseen nähden.⁸⁸ Kunnianloukkaussäätelyssä on myös pohdittava sananvapautta rajoittavan sääntelyn välttämättömyyttä demokraattisessa yhteiskunnassa. Välttämättömyyttä on pohdittava kahdelta kantilta. Ensinnäkin ovatko rajoittavat oikeussäännökset

---

⁸⁴ *Boucht, Frände* 2019, s. 23

⁸⁵ *Boucht, Frände* 2019, s. 26

⁸⁶ *Viljanen* 2001, s. 38

⁸⁷ *Kortteinen* 2015 s. 171

⁸⁸ *Kortteinen* 2015 s. 172

välttämättömiä ja toiseksi onko niiden soveltaminen välttämätöntä eri tapauksissa? Harkintavalta sen suhteen, että ovatko sananvapautta rajoittavat säännökset välttämättömiä, kuuluu valtiolle, kun taas yksittäistapauksissa soveltamisesta päättää viranomaiset ja tuomioistuimet.⁸⁹

Sananvapautta rajoitettaessa on myös huolehdittava riittävästä oikeusturvajärjestelyistä ja perusoikeusrajoitukset eivät saa olla ristiriidassa Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa, koska rajoitteilla on ihmisoikeusvelvoitteiden noudattamisen vaatimus.⁹⁰

2.4.3. Supistavan tulkinnan periaate ja suvaitsevan tulkinnan periaate

Sananvapautta rajoittavien lakien soveltamistilanteissa eurooppalaisella tasolla EIT on päätenyt soveltamaan supistavan tulkinnan periaatetta. Ratkaisukäytännössä EIT:n supistavalla tulkinnalla tarkoitetaan sitä, että pääsääntönä on pidettävä sananvapautta ja sananvapauden rajoittamista on pidettävä poikkeuksena tästä pääsäännöstä. Tämä johtaa siihen, että sananvapaudesta poikkeaminen edellyttää tarkkaa tapauskohtaista harkintaa ja sananvapauden rajoitusperusteita tulee tulkita ahtaasti. Rajoitusten välttämättömyydestä on oltava myös vakuuttavaa näyttöä.⁹¹ Supistavan tulkinnan periaatteeseen on myös kannustettu virallisella tasolla. Muun muassa Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous on päätöslauselmassaan todennut, että sananvapautta rajoittavia kunnianloukkaussäännöksiä, jotka poikkeavat sananvapauden lähtökohdasta, tulisi käyttää erittäin harkiten ja viimesijaisesti, koska ne rajoittavat sananvapautta.⁹²

Toinen periaate, jota EIT ratkaisukäytännössään käyttää sananvapauden osalta on niin sanottu suvaitsevan tulkinnan periaate, joka tarkoittaa sitä, että kovaakin kielenkäyttöä tulee suvaita tapauskohtaisesti. Esimerkiksi tapauksen *Oberschlick v. Itävalta* ratkaisussa EIT katsoi valtion rikkoneen yksilön sananvapauden perusoikeutta, kun se oli tuominnut rangaistuksen toimittajalle, joka oli arvostellut kovasanaisesti Itävallan Vapauspuolueen johtajan mielipiteitä ja kutsunut puolueen johtajaa ”idiotiksi”.⁹³ EIT on tulkintatilanteissa antanut suuren merkityksen sille, että kuuluuko tilanteessa käytetty sananvapaus niin sanotulle sananvapauden käytön ydinalueelle. Sananvapauden ydinalueena pidetään muun muassa politiikkaa. Reuna-alueeseen tuomioistuin on katsonut kuuluvan muun muassa mainonnan tai pornografian.⁹⁴

---

⁸⁹ *Kortteinen* 2015 s. 173

⁹⁰ *Viljanen* 2001, s. 38

⁹¹ HE 19/2013 vp, s. 15

⁹² Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen päätöslauselma 1577 (2007) kohta 6

⁹³ OMML 24/2012, s. 66

⁹⁴ *Tiilikka* 2010, s. 18

2.4.4. Edellä mainittujen periaatteiden vaikutus nykyiseen kunnianloukkauksen lain-säädäntöön

Edellä mainittu on johtanut ja vaikuttanut Suomen kansallisen kunnianloukkaussäätelyn muodostumiseen ja kehitykseen, joka ilmenee nykymuodossaan RL 24:9 §:sta ja RL 24:10 §:sta. Yleisesti voidaan katsoa, että kunnianloukkauksen säätelyä ei saa tulkita niin, että se poistaisi kokonaan sananvapauden.⁹⁵ RL 24:9.1 § ja RL 24:9.2 § jättää kunnian käsitteenä avoimeksi, vaikka 1 kohdassa voidaan tulkita lähtökohtana olevan objektiivinen kunnian käsite ja 2 kohdassa enemmän subjektiivinen käsite.⁹⁶

Lainvalmistelussa tuotiin esille, että kunnianloukkaussäännöksellä ei ole tarkoitus rajoittaa henkilöiden oikeutta julkaista tietoja tai arvosteluja, jotka kohdistuvat toisten henkilöiden toimintaan politiikassa, elinkeinoelämässä, julkisessa virassa, tieteessä, taiteessa tai muussa edellä mainittuihin rinnastettavassa julkisessa toiminnassa.⁹⁷ Loukkauksen kohteen asema vaikuttaa kunnianloukkauksen merkittävyyden ja sietämisen punnintaan.⁹⁸ Sama periaate ilmenee esimerkiksi EIT:n ratkaisukäytännöstä.⁹⁹ Edellä mainittu johti siihen, että RL 24:9.3:n sisällytettiin poikkeus, jonka mukaan kunnianloukkauksena ei pidetä arvostelua, joka ei ylitä sitä, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä. Tällaista julkista kritiikkiä ei saa kuitenkaan kohdistaa kehen tahansa, vaan sen on RL 24:9.3:n mukaan kohdistuttava toisen menettelyyn politiikassa, elinkeinoelämässä, julkisessa virassa tai tehtävässä, tieteessä, taiteessa taikka näihin rinnastettavassa julkisessa toiminnassa. Tämä johtaa siihen, että lausuman kohteena on ennemminkin hänen menettelynsä esimerkiksi julkisessa virassa kuin henkilöstä itsestään. Vain tällaisissa tilanteissa, voidaan soveltaa kunnianloukkaussäännöksen poikkeusta.¹⁰⁰ Kunnianloukkaussäännöksen poikkeus mahdollistaa arvostelunvapauden politiikassa, elinkeinoelämässä tai muussa vastaavassa asemassa toimivaa henkilöä kohtaan.¹⁰¹

2.5. Kunnianloukkauksrikoksen asianomistajaluonteisuus, poikkeus asianomistajaluonteisuudesta ja EIT:n harkintamarginaali

Laissa kunnianloukkauksrikokset on säädetty rikoksiksi, joista lähtökohtaisesti vain asianomistaja voi nostaa syytteen. Syyteoikeus rajataan RL 24:12.2 § seuraavasti:

Syyttäjä ei saa nostaa syytettä yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä, törkeästä yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä, kunnianloukkauksesta eikä

⁹⁵ *Frände* 2023, s. 460

⁹⁶ *Frände* 2023, s. 461

⁹⁷ HE 19/2013 vp, s. 48

⁹⁸ *Neuvonen* 2012, s. 453

⁹⁹ *Oberschlick v. Itävalta*

¹⁰⁰ *Frände* 2023, s. 467

¹⁰¹ *Neuvonen* 2012, s. 453

törkeästä kunnianloukkauksesta, ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteeseen pantavaksi. Valtakunnansyyttäjä voi kuitenkin antaa määräyksen syytteen nostamisesta, jos rikos on tapahtunut joukkotiedotusvälinettä käyttäen ja erittäin tärkeä yleinen etu vaatii syytteen nostamista.

Edellä mainittu tarkoittaa, että RL 24:12.2 § mukaan kunnianloukkausrikokset ovat asianomistajarikoksia, jolloin pääsääntönä on, että asianomistajalta, joka on ollut kunnianloukkauksen kohteena tai kokee, että on ollut kunnianloukkauksen kohteena, vaaditaan erillistä syyttämispyyntöä, jotta kunnianloukkausrikoksesta voidaan nostaa syyte.¹⁰² Sananvapautta on pidetty niin tärkeänä periaatteena suomalaisessa yhteiskunnassa, että poikkeus siihen, että syytteen nostaa jokin muu taho kuin asianomistaja, on asetettu korkealle. Poikkeuksellisesti syyte voidaan nostaa vain valtakunnansyyttäjän määräyksestä, kun asianomistaja ei ole tehnyt syyttämispyyntöä ja kysymys on kunnianloukkauksesta tai törkeästä kunnianloukkauksesta. Tämän lisäksi kunnianloukkauksen on pitänyt tapahtua joukkotiedotusvälinettä käyttäen ja lisävaatimuksena on, että yleinen etu vaatii syytteen nostamista.¹⁰³

Sananvapauteen ja yksityiselämän suojaan liittyvissä tapauksissa, jotka ovat edenneet EIT:n käsiteltäväksi, on sovellettu niin sanottua harkintamarginaalia. Harkintamarginaalin tarkoituksena on tasapainottaa sopimusvaltioiden suvereniteettia ja niiden ihmisoikeusvelvoitteita.¹⁰⁴ Harkintamarginaalilla tarkoitetaan käytännössä sitä, ettei EIT aina arvioi ratkaisuisaan sananvapautta ja yksityisyyden suojaa rajoittavia objektiivisia välttämättömyyksiä vaan jättää tilaa kansallisille ratkaisuille. Tämä johtaa siihen, että harkintamarginaali sallii kansallisilla tasoilla erilaiset ratkaisut, joilla turvataan EIS:n oikeuksia, kunhan nämä erilaiset ratkaisut voidaan perustella ihmisoikeussopimuksella. Taustalla vaikuttaa ajatus siitä, että kansallisilla lainsäätäjillä ja kansallisilla tuomioistuimilla on paras käsitys kyseisen valtion oloista. Tämän lisäksi EIT:n tarkoituksena on pyrkiä dynaamiseen tulkintaan ja se pitää omaa ratkaisukäytäntönsä elävänä instrumenttina, joka edellyttää vuorovaikutusta kansallisten ja kansainvälisten muutosten kanssa.¹⁰⁵ Hyvä esimerkki tapauksesta, jossa EIT on jättänyt jäsenvaltion tuomioistuimelle harkintamarginaalin mukaista ratkaisuvapautta, on *White v. Ruotsi* (19.9.2006) tapaus.¹⁰⁶

Edellä mainitun lisäksi erilaisissa oikeuskulttuureissa on historiallisesti koettu, että kunnianloukkaus altistaa henkilön vihalle, halveksinnalle, pilkalle ja syrjinnälle yhteiskunnassa. Näiden asioiden

---

¹⁰² *Frände* 2023, s. 472

¹⁰³ *Frände* 2023, s. 473

¹⁰⁴ *Viljanen* 2001, s. 286

¹⁰⁵ *Neuvonen* 2015, s. 866

¹⁰⁶ EIT katsoi, ettei ruotsalainen tuomioistuin ollut rikkonut EIS 8 artiklaa, koska kansallinen tuomioistuin oli alkuperäistä tapausta ratkaistessaan asianmukaisesti punninnut murhatutkimuksen uutisointiin liittyvää yleistä intressiä sekä valittajan yksityiselämän ja maineen suojaan liittyviä intressejä. *Tiilikka* 2010, s. 93

välttämiseksi ja yhteiskuntarauhan edistämiseksi, on kunnianloukkausrikokset pitänyt kriminalisoida ja niistä on pitänyt säätää rangaistus.¹⁰⁷

Tässä kohtaan tutkielmaa, kun kunnianloukkaussäätelyn taustalla vaikuttavia perustuslaillisia säännöksiä, kansainvälisiä sopimuksia ja säätelyyn vaikuttavia periaatteita on käyty läpi, on luonnollista siirtyä tarkastelemaan voimassaolevaa Suomen kansallista lainsäädäntöä kunnianloukkauksista ja sen kehityshistoriaa tarkemmin. Seuraavissa osioissa käydäänkin läpi niin sanottu tavanomainen kunnianloukkaus ja törkeä kunnianloukkaus ja niiden säätelyhistoriaa ja nykymuotoa.

2.6. Rikoslain 24 luvun 9 pykälän mukainen kunnianloukkaus

Kunnianloukkauksen kohteena voi olla vain luonnollinen henkilö, jolloin se ei voi kohdistua esimerkiksi oikeushenkilöön. Oikeushenkilöä edustavaan henkilöön voi kuitenkin kohdistua kunnianloukkaus.¹⁰⁸ Kunnianloukkausrikos voidaan tehdä pienen henkilöpiirin sisäpuolella tai julkisesti.¹⁰⁹ Voimassaoleva säätely kunnianloukkauksesta ei rajaa sen mahdollisten uhrien ulkopuolelle jo kuolleita henkilöitä, jolloin kunnianloukkaus voi kohdistua elossa olevan henkilön lisäksi kuolleeseen henkilöön.¹¹⁰ Kunnianloukkaus kuolleeseen henkilön kohdalla tapahtuu kuolleen henkilön muiston häpäisemisellä, kun kuolleesta esitetään valheellinen tieto tai vihjaus. Kuolleen henkilön kohdalla ei voi tulla kyseeseen törkeä kunnianloukkaus.¹¹¹ Kunnianloukkauksella voidaan myös loukata useampaa henkilöä, jos he muodostavat rajatun piirin ja ovat tarpeeksi tunnistettavissa.¹¹² Kunnianloukkaus voidaan tehdä kirjallisesti tai suullisesti.¹¹³ Kunnianloukkaus voi tapahtua myös kuvan muodossa esimerkiksi julkaisussa, jossa teksti pitää paikkansa, mutta tekstiin liitetty kuva on valheellinen.¹¹⁴ Säännös niin sanotusta tavanomaisesta kunnianloukkausrikoksesta löytyy RL 24:9 §:sta, jonka mukaan:

Joka

- 1) Esittää toisesta valheellisen tiedon tai vihjauksen siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa, taikka
- 2) Muuten kuin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla halventaa toista,

on tuomittava kunnianloukkauksesta sakkoon.

¹⁰⁷ Solove 2007, s. 118

¹⁰⁸ *Frände* 2023, s. 461

¹⁰⁹ HE 19/2013 vp, s. 45

¹¹⁰ *Frände* 2023, s. 460

¹¹¹ HE 19/2013 vp, s. 47

¹¹² *Frände* 2023, s. 462

¹¹³ *Elliot, Mandalari, Mourby, O´Hara* 2024, s. 173

¹¹⁴ *Frände* 2023, s. 462

Kunnianloukkauksesta tuomitaan myös se, joka esittää kuolleesta henkilöstä valheellisen tiedon tai vihjauksen siten, että teko on omiaan aiheuttamaan kärsimystä ihmiselle, jolle vainaja oli erityisen läheinen.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna kunnianloukkauksena ei pidetä arvostelua, joka kohdistuu toisen menettelyyn politiikassa, elinkeinoelämässä, julkisessa virassa tai tehtävässä, tieteessä, taiteessa taikka näihin rinnastettavassa julkisessa toiminnassa ja joka ei selvästi ylitä sitä, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä.

Kunnianloukkauksena ei myöskään pidetä yleiseltä kannalta merkittävän asian käsittelemiseksi esitettyä ilmaisua, jos sen esittäminen, huomioon ottaen sen sisältö, toisten oikeudet ja muut olosuhteet, ei selvästi ylitä sitä, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä.

Pykälän ensimmäisen momentin ensimmäisen kohdan mukainen kunnianloukkauksirikos on niin sanottu herjaustyyppinen kunnianloukkaus, jossa esitetään valheellinen tieto tai vihjaus.¹¹⁵ Vihjaukselta edellytetään sitä, että teko sisältää tarpeeksi niin sanottuja merkitystekijöitä, jotka kokonaisuutena luovat totuudenvastaisen käsityksen. Vihjauksessa on huomioitava sen tekotapa eli tehdäänkö se käyttämällä puhetta tai kirjoitusta, jotka sisältävät vihjauksia, koska ne arvioidaan eri tavoin.¹¹⁶ Kunnianloukkaus voi tapahtua myös sähköisessä muodossa esimerkiksi sähköpostin kautta, kun sähköposti lähetetään muille kuin tekijälle.¹¹⁷ Edellä mainitusta ilmenee miten valheellisen tiedon tai vihjauksen esittäminen kunnianloukkauksirikoksessa on rangaistavaa riippumatta siitä, miten valheellisen tiedon tai vihjauksen esittäminen on tapahtunut.¹¹⁸ Valheellisen tiedon tai vihjauksen esittäminen voi tapahtua kenelle tahansa.¹¹⁹ Momentin mukaisessa rikoksessa on kyse tiedosta tai tietoa lähellä olevasta vihjauksesta, joka on perätön eli väitteen totuudenmukaisuus on näissä tapauksissa jälkeenpäin tarkistettavissa ja vain valheellisen tiedon tai vihjauksen esittäminen voi tämän momentin mukaan olla rangaistavaa.¹²⁰ RL 24:9.1 1 kohdan mukaisen tiedon tai vihjauksen esittämisen on oltava omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä taikka halveksuntaa.¹²¹ RL 24:9.1 1 kohdan mukainen kunnianloukkaus on tahallisenä rangaistavaa. Lainkohdan mukaista kunnianloukkausta ei pidetä tahallisenä, jos tekijä voi osoittaa, että hänellä on vahvoja perusteita pitää totena sitä, mitä hän on esittänyt tai mihin hän on vihjannut. Tämän tyyppinen harkinta on aina tilannekohtaista eikä sitä voida etukäteen tarkoin määrittää. Väitteiden paikkansapitävyys on kuitenkin pyrittävä varmistamaan useammasta lähteestä. Lähteiden luonteella on myös merkitystä tietojen

---

¹¹⁵ Puhakainen, Paukku 2023, s. 250

¹¹⁶ Frände 2023, s. 462

¹¹⁷ HE 19/2013 vp, s. 45

¹¹⁸ HE 19/2013 vp, s. 45

¹¹⁹ Neuvonen 2012, s. 400

¹²⁰ HE 19/2013 vp, s. 45

¹²¹ HE 19/2013 vp, s. 45

luotettavuutta arvioitaessa.¹²² Kunnianloukkausta voidaan pitää tahallisenä, jos kunnianloukkauksen sisältävän viestin esittäjän on täytynyt pitää varsin todennäköisenä, että kunniaa loukkaavan viestin julkittulo on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä asianomistajalle taikka tähän kohdistuvaa halveksuntaa ja että väitteen tueksi ei ole ollut esitettävissä riittävästi perusteita.¹²³

RL 24:9.1 2 kohdassa säädetään, että henkilö voi syyllistyä kunnianloukkaukseen muullakin kuin 1 kohdassa luetelluilla tavoilla, jos hän halventaa toista. Halventamisella tarkoitetaan pääsääntöisesti muunlaista loukkaamista, joka voi olla esimerkiksi loukkaava mielipide, ele tai koskettelu. RL 24:9.1 2 kohdan teoilta ei vaadita totuudenvastaisuutta, jolloin lausuman hyväksyttävyyteen vaikuttaa se tukeutuuko se tarpeeksi riittävällä tavalla tosiseikkoihin. RL 24:9.1 2 kohdan mukaan tapauskohtaisesti voidaan kunnianloukkauksesta tuomita silloinkin, kun sen totuudellisuus olisi selvitettävissä eli totuudenmukaisesta väitteestä. Näissä tilanteissa väite on tosi tai vihjauksen kohteena on tosiseikka ja rangaistavuus perustuu siihen, että tiedolla tai vihjauksella on tahallisesti halvennettu toista. Edellä mainittu voisi toteutua tilanteessa, jossa henkilön vanhaa rikostaustaa tuodaan perusteettomasti esille halventavalla tavalla.¹²⁴ Halventaminen kattaa kaikki mahdolliset tekotavat, joilla loukataan toisen kunniaa.¹²⁵ RL 24:9.1 2 kohdan mukaista kunnianloukkausta kutsutaan niin sanotuksi solvaustyyppin kunnianloukkaukseksi, jossa halvennetaan toista henkilöä.¹²⁶ Kummastakin tekemuodosta on säädetty rangaistusuhaksi sakkoa 1.1.2014 lähtien.¹²⁷

Kunnianloukkauksen rangaistavuus edellyttää, että loukkaus on omiaan aiheuttamaan vahinkoa. Tämä on yleensä ymmärretty niin, että sen on vaikutettava negatiivisesti henkilön tulonhankkimismahdollisuuksiin. Kunnianloukkaus voidaan kuitenkin myös toteuttaa teolla, joka on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai henkilöön kohdistuvaa halveksuntaa tilanteessa, jossa joku muu kuin kunnianloukkausrikoksen kohteena oleva henkilö, havaitsee kunnianloukkauksen.¹²⁸

Myös halventavat sanat, eleet tai kuvat voivat johtaa kunnianloukkaukseen. Halventavia sanoja voivat olla esimerkiksi huora, fasisti tai pedofiili. Halventavana eleenä voidaan pitää esimerkiksi keskisormen näyttämistä. Edellä mainituissa halventavissa teoissa, rangaistusvastuu edellyttää, että teot ovat tulleet

---

¹²² HE 19/2013 vp, s. 46

¹²³ *Pohjolainen* 2015 s. 127

¹²⁴ HE 19/2013 vp, s. 45

¹²⁵ HE 19/2013 vp, s. 45

¹²⁶ *Puhakainen, Paukku* 2023, s. 250

¹²⁷ *Frände* 2023, s. 460

¹²⁸ *Frände* 2023, s. 464

uhrin tietoon.¹²⁹ Rikoslain kunnianloukkausrikosta koskevissa esitöissä tuotiin esille, ettei säännöstä saa tulkita niin, että se poistaa kokonaan sananvapauden.¹³⁰

Vaikka tutkielman tarkastelu kohdistuu myöhemmin vain tämän tavanomaisen kunnianloukkauksen esittämisen jatkuvuuden arviointiin, on tyydyttävän kokonaiskuvan saamiseksi hyödyllistä käydä lyhyesti läpi myös kunnianloukkauksen törkeää tekemuotoa. Törkeään tekemuotoon perehdytään seuraavassa kappaleessa.

2.7. Rikoslain 24 luvun 10 pykälän törkeä kunnianloukkaus

Kunnianloukkauksella on myös törkeä tekemuoto, joka on kunnianloukkausrikoksen moitittavampi tekemuoto. RL 24:10 § säätelee törkeästä kunnianloukkauksesta seuraavasti:

Jos 9§:n 1 momentissa tarkoitettussa kunnianloukkauksessa aiheutetaan suurta kärsimystä tai erityisen suurta vahinkoa ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentehtyjä on tuomittava törkeästä kunnianloukkauksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Törkeän kunnianloukkauksen on täytettävä perussäännöksen tunnusmerkistön, ennen kuin voidaan arvioida sitä, että onko sitä pidettävä törkeänä kunnianloukkauksena.¹³¹ Törkeästä kunnianloukkauksesta säädetty rangaistus on sakkoa tai vankeutta enintään kaksi vuotta. Kunnianloukkauksen törkeässä tekemuodossa on pitänyt aiheuttaa suurta kärsimystä tai erityisen suurta vahinkoa ja rikoksen on tullut olla myös kokonaisuutena arvostellen törkeä.¹³² Törkeänä kunnianloukkauksena on KKO:n oikeuskäytännössä pidetty erimerkiksi tilannetta, jossa toinen henkilö väittää toisen henkilön tehneen törkeän seksuaalirikoksen ja täten aiheuttanut uhrille suurta kärsimystä.¹³³

Kunnianloukkaus ja törkeä kunnianloukkaus ovat asianomistaja rikoksia, joissa valtakunnansyyttäjä voi poikkeuksellisesti antaa määräyksen syytteen nostamisesta, jos kunnianloukkausrikos on tapahtunut joukkotiedotusvälinettä käyttäen ja erittäin tärkeä yleinen etu vaatii syytteen nostamista.¹³⁴ Asianomistaja rikoksella tarkoitetaan rikosta, josta lähtökohtaisesti asianomistajan on vaadittava tekijälle rangaistusta, jotta tekijä joutuisi rikosoikeudelliseen vastuuseen kunnianloukkauksesta.

Kummassakin edellä mainitussa kunnianloukkauksen muodossa, kunnianloukkauksessa ja törkeässä kunnianloukkauksessa, loukatun oma käytös ennen häneen kohdistunutta loukkausta voi johtaa

---

¹²⁹ *Frände* 2023, s. 465

¹³⁰ *Frände* 2023, s. 460

¹³¹ HE 19/2013 vp, s. 49

¹³² *Frände* 2023, s. 471

¹³³ *Frände* 2023, s. 472

¹³⁴ HE 19/2013 vp, s. 50

tilanteeseen, jossa teon rangaistavuus ei poistu, mutta rangaistus jätetään vain tuomitsematta. Tällöin sovellettavaksi tulisi RL 6:12.1:n 3 kohta. RL 6:12 § kokonaisuutena ilmaisee tuomitsematta jättämisen tilanteet seuraavasti:

Tuomioistuin saa jättää rangaistuksen tuomitsematta, jos

- 1.) Rikosta on sen haitallisuuteen tai siitä ilmenevään tekijän syyllisyyteen nähden pidettävä kokonaisuutena arvostellen vähäisenä;
- 2.) Tekijä on tehnyt rikoksensa alle 18-vuotiaana ja teon katsotaan johtuneen ymmärtämättömyydestä tai harkitsemattomuudesta;
- 3.) Rikos on tekoon tai tekijään liittyvistä erityisistä syistä anteeksiannettavaan tekoon rinnastettava;
- 4.) Rangaistusta on pidettävä kohtuuttomana tai tarkoituksettomana erityisesti, kun otetaan huomioon edellä 6 §:n 3 kohdassa ja 7 §:ssä tarkoitetut seikat tai sosiaali- ja terveydenhuollon toimet; taikka¹³⁵
- 5.) Rikos ei yhtenäisen rangaistuksen määräämistä koskevien säännösten johdosta olenaisesti vaikuttaisi kokonaisrangaistuksen määrään.

Tästä seuraa, että kunnianloukkausrikoksesta voidaan jättää rangaistus tuomitsematta, jos kunnianloukkausrikos on tekoon tai tekijään liittyvistä erityisistä syistä anteeksiannettavaan tekoon rinnastettava. Kunnianloukkausrikosten kohdalla kyseeseen voisi tulla esimerkiksi provokaatio, joka ilmenisi tilanteessa, jossa henkilöt olisivat kiihtyneessä mielentilassa ja vastaisivat toistensa loukkuksiin uusilla loukkauksilla. Näissä tilanteissa voisi olla kohtuutonta tuomita rangaistukseen se, joka on lähtenyt loukkautenvaihtoon vain voimakkaasti provosoituna. Tämän tyyppisiin tilanteisiin saattaa tulla myös sovellettavaksi RL 6:12.1:n 1 kohdan vähäisyysperuste, jolloin tapahtunutta rikettä pidetään niin vähäisenä, ettei sitä katsota tarkoituksenmukaiseksi ottaa tuomioistuinkäsittelyyn.¹³⁶

Tässä kohtaa tutkielmaa, kun kunnianloukkaussäätely ja siihen vaikuttavat taustatekijät, kuten Suomen perustuslaki, kansainväliset sopimukset ja periaatteet on esitelty, on luonnollista siirtyä käsittelemään kysymystä rikoksen syyteoikeuden vanhentumisesta. Kysymys kunnianloukkausrikoksen vanhentumisesta sosiaalisen median alustalla on kuitenkin tämän tutkielman keskeisimpiä teemoja ja sen tarkastelu edellyttää syyteoikeuden vanhentumisen säätelyn kehityksen tarkastelua.

¹³⁵ Pykälän 1 momentin 4 kohdassa viitataan lieventämisperusteisiin ja kohtuullistamisperusteisiin.

¹³⁶ OMLL 24/2012, s. 128

3. Rikoksen syyteoikeuden vanhentumisesta yleisesti

3.1. Suomen nykyisen syyteoikeuden vanhentumissäännöksen historiallinen kehitys

Rikoksen syyteoikeuden vanhentumisesta säädetään RL 8 luvussa. Voimassa oleva RL 8 luku on peräisin vuodelta 2006, jolloin sitä uudistettiin. Merkittävimpiä muutoksia olivat syytteen määräajan nostamisen pidentäminen ja asianomistaja rikosten erityisten vanhentumisaikojen poistaminen. Muutoksella pidentettiin myös eräitä lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten vanhentumisaikoja.¹³⁷ Oikeuskirjallisuudessa on tuotu esille uudistuksessa laadittujen säännösten laadullinen puutteellisuus. Säännösten valmistelun on katsottu olleen heikko tasoista ja perusteluja uudistuksille on pidetty pulmallisina. Lain uudistuksen esitöitä on pidetty myös erittäin sekavina etenkin sen suhteen, miten lakia tulisi ajallisesti soveltaa. Epäselväksi jää se, että tulisiko uusia vanhentumissäännöksiä soveltaa myös rikoksiin, jotka on tehty ennen 1.1.2006.¹³⁸ Edellä mainittua huonoa lainvalmistelua ja siitä aiheutunutta epäselvyyttä on kuvattu jopa ”luvattoman huonoksi” ja perusteluja on kuvattu ”pulmallisiksi”.¹³⁹

Edellä mainitusta huolimatta, uudistuksen tavoitteena oli säilyttää aikaisempi lainsäädäntö siltä osin, kun se oli toiminut hyvin ja poistaa siitä yksittäisiä havaittuja ongelmia. Tärkeimpänä uudistuksena pidettiin mahdollisuutta jatkaa syyteoikeuden vanhentumisaikaa tietyissä yksittäistapauksissa. Yksi merkittävimmistä muutoksista oli muun muassa se, että jos sama teko käsittäisi useita rikoksia, rangaistuksen saisi tuomita kaikista rikoksista niin kauan kuin sen sai tuomita yhdestä niistä. Toinen merkittävä muutos koski syyteoikeuden vanhentumisen alkamisaikaa jatkuvissa rikoksissa, joissa lainvastainen tila jatkuu tekohetkeä pidempään.¹⁴⁰

3.2. Vanhentumisen oikeuspoliittinen tausta ja sääntelyyn vaikuttavat periaatteet

Syyteoikeuden vanhentumista voidaan perustella useammalla syyllä. Tässä kappaleessa perehdytään lyhyesti niihin perusteisiin ja tausta syihin, jotka ovat muovanneet vallitsevan lainsäädännön vanhentumista koskevia säännöksiä.

Syyteoikeuden vanhentumista perustellaan sen yleisestävillä elementeillä. Yleisestävyys ei vaadi, että erittäin vanhoista rikoksista rangaistaan, vaan tärkeämpää on, että rikoksesta rangaistaisiin suhteellisen nopeasti.¹⁴¹ Tämä näkyy siinä, että vanhentumisella pyritään siihen, että rikoksiin reagoitaisiin nopeasti, koska nopea reagointi on usein tehokkainta reagointia.¹⁴² Nopealla reagoinnilla ja saattamalla rikokseen

¹³⁷ *Tapani, Tolvanen, Hyttinen* 2019, s. 619

¹³⁸ *Tapani, Tolvanen, Hyttinen* 2019, s. 620

¹³⁹ *Tolvanen* 2006, s. 359

¹⁴⁰ HE 27/1999 vp. s. 14

¹⁴¹ *Boucht, Frände* 2019, s. 173

¹⁴² *Tapani, Tolvanen, Hyttinen* 2019, s. 621

syyllystyneet nopeasti vastuuseen annetaan kansalle selkeä viesti siitä, ettei yhteiskunnan vallitsevia sääntöä voi rikkoa ilman seuraamuksia. Nopea reaktio edistää myös luottamusta oikeusjärjestelmään, koska hidas reagointi rikoksiin saattaisi heikentää luottamusta oikeusjärjestelmää kohtaan.¹⁴³

Nopea reagointi edistää myös sitä, että rikolliset teot saataisiin kohtuullisessa ajassa selvitettyä. Tämä johtaa myös siihen, että rikoksesta tuomitseminen tuntuu oikeudenmukaisemmalta, kun se tehdään mahdollisimman pian rikoksen tapahtumisen jälkeen. Rikoksesta tuomitseminen pitkän ajan jälkeen ei välttämättä tunnu enää niin oikeudenmukaiselta sovitukselta. Pitkän ajan kuluttua tapahtuva tuomitseminen voi myös tuntua kohtuuttomalta tilanteessa, jossa tekijä on täysin muuttanut elämäntapansa tai esimerkiksi luopunut tai lopettanut täysin rikollisen toimintansa. Vanhentumissäännösten taustalla voidaan myös nähdä sovituksen tarpeen vaikutus. Sovituksen tarve ja rikoksen uhrien hyvittämisen tarve laskee ajan kuluessa, jolloin aika parantaisi haavat, kuten vanhassa sanonnassa todetaan.¹⁴⁴ Tätä rehabilitaation tavoitetta voidaan pitää yleisenä tavoitteena, johon Suomen rikoslainsäädäntö tähtää tuomittujen rikollisten kohdalla. Mitä lievemmästä rikoksesta on kyse, sitä nopeammin saavutetaan se tilanne, jolloin syytteeseen nostaminen olisi epätarkoituksenmukaista tai kohtuutonta. Tämä on johtanut siihen, että Suomen oikeusjärjestelmässä vähäiset rikokset vanhentuvat yleensä vakavia rikoksia nopeammin.¹⁴⁵ Päinvastaisesti voidaan myös todeta, että mitä törkeämmästä rikoksesta on kyse, sitä pidempi aika on varattu sen syyteoikeuden vanhenemiseen, jotta aikaa jää rikoksen selvittämiseen ja siitä rangaistukseen tuomitsemiseen.¹⁴⁶

Yleisestävän elementin ja sovituksen tarpeen lisäksi oikeusturvasyillä voidaan perustella syyteoikeuden vanhentumista. Rikokseen liittyvä näyttö huononee laadullisesti ajan myötä, joka voi vaikuttaa siihen, että osa rikokseen syyllystyneistä selvitetään ja osa ei, joka on ongelmallista tasapuolisen kohtelun kannalta. Rikoksen laadullinen vakavuuskin vaikuttaa siihen, miten paljon aikaa syyteoikeuden vanhentumiselle on annettu.¹⁴⁷ Mitä lievempi rikos on kyseessä, sitä painavampia ovat syyteoikeuden vanhentumista puoltavat syyt. Siksi vähäarvoisen omaisuusrikoksen vanhentumisaika on lyhyempi kuin esimerkiksi murhan (, joka ei vanhene koskaan¹⁴⁸).¹⁴⁹

---

¹⁴³ Tolvanen 2006, s. 360

¹⁴⁴ Tapani, Tolvanen, Hyttinen 2019, s. 621

¹⁴⁵ HE 27/1999 vp. s. 4

¹⁴⁶ Boucht, Frände 2019, s. 173

¹⁴⁷ Rikoksia, joiden syyteoikeudelle on asetettu pidempiä vanhentumisaikoja ovat esimerkiksi lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset, koska niitä pidetään erityisen paheksuttavina.

¹⁴⁸ Tolvanen 2006, s. 361: Syyteoikeus ei vanhene myöskään rikoksissa, joissa on kyse sodankäyntirikoksesta, törkeästä sodankäyntirikoksesta, ihmisoikeuksien loukkaamisesta poikkeuksellisissa oloissa tai törkeästä ihmisoikeuksien loukkaamisesta poikkeuksellisissa oloissa.

¹⁴⁹ Tapani, Tolvanen, Hyttinen 2019, s. 622

Jos rikoksesta on säädetty pitkät vanhentumisajat tai sen syyteoikeuden vanhentumattomuus johtaa kohtuuttomaan lopputulokseen yksittäisessä tuomiossa, tämä kohtuuttomuus on korjattavissa presidentin armahdusmenetelmällä.¹⁵⁰

3.3. Rikoslain 8 luku syyteoikeuden vanhentumisesta ja rikoksen jatkuvuudesta

3.3.1. Syyteoikeuksien vanhentuminen erilaisten rangaistusten perusteella

Käytännössä syyteoikeuden vanhentuminen tarkoittaa syytteen nostamisoikeuden vanhentumista. Jos syyteoikeus on vanhentunut, syyttäjä ei saa nostaa asiassa syytettä tai tuomioistuimen on hylättävä syyte tuomiolla, jossa todetaan syyteoikeus vanhentuneeksi.¹⁵¹ Syyteoikeuden vanhentumisesta on säädetty rikoslain 8 luvun 1 §:ssä seuraavasti:

Oikeus syyttää rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on elinkautinen vankeus, ei vanhennu. Syyteoikeus ei vanhennu myöskään, jos kysymyksessä on tappo.

Syyteoikeus vanhentuu:

- 1.) kahdessakymmenessä vuodessa, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta määräajaksi yli kahdeksan vuoden
- 2.) kymmenessä vuodessa, jos ankarin rangaistus on yli kaksi vuotta ja enintään kahdeksan vuotta vankeutta
- 3.) viidessä vuodessa, jos ankarin rangaistus on yli vuosi ja enintään kaksi vuotta vankeutta, ja
- 4.) kahdessa vuodessa, jos ankarin rangaistus on enintään vuosi vankeutta, sakkoa tai rikesakko.

Jos enimmäisrangaistus rikoksesta on elinkautinen, syyteoikeus ei vanhene.

Edellä mainitusta RL 8:1.1 4 kohdasta seuraa, että lähtökohtaisesti kunnianloukkausrikoksessa, josta säädetty rangaistus on sakko, syyteoikeus vanhenee kahdessa vuodessa.

3.3.2. Vanhentumisen alkamisajankohta (lähtökohta)

Syyteoikeuden vanhentuminen alkaa lähtökohtaisesti rikoksen tekopäivästä. Jos rikoksen tunnusmerkistöissä laiminlyönti on säädetty rangaistavaksi, alkaa syyteoikeus vanhentua vasta, kun laiminlyöty teko olisi viimeistään tullut tehdä. Aikaisemmin syyteoikeuden vanhentuminen alkoi vasta siitä, kun lainvastainen tila palautettiin lain mukaiseksi.¹⁵² Syyteoikeuden vanhentuminen rikoksen tekopäivästä on

¹⁵⁰ Tolvanen 2006, s. 360

¹⁵¹ Boucht, Frände 2019, s. 174

¹⁵² Tapani, Tolvanen, Hyttinen 2019, s. 624

yleinen standardi, jota noudatetaan lähtökohtaisesti muissakin Pohjoismaissa.¹⁵³ Edellä mainittu näkyy selvästi RL 8:2:ssä, jossa syyteoikeuden vanhentumisen alkamisesta säädetään RL 8 luvun 2 pykälässä seuraavasti:

Edellä 1§:ssä mainitut ajat lasketaan rikoksen tekopäivästä. Jos rikoksen tunnusmerkistössä säädetään laiminlyönti rangaistavaksi, syyteoikeus alkaa vanhentua, kun laiminlyöty teko olisi viimeistään tullut tehdä. Jos rikoksen tunnusmerkistössä edellytetään määrätyn seurauksen syntymistä, aika lasketaan tuon seurauksen ilmenemispäivästä.

Jos rikolliseen tekoon sisältyy lainvastaisen asiantilan ylläpitäminen, syyteoikeuden vanhentumisaika alkaa vasta sellaisen tilan päättymisestä.

Kahdeksaatoista vuotta nuorempaan henkilöön kohdistuneen naisen sukuelinten silpomisen ja 21 luvun 6 c §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun naisen sukuelinten silpomisen valmistelun syyteoikeuden vanhentumisaika lasketaan siitä, kun asianomistaja täyttää kahdeksantoista vuotta. (19.12.2024/923).

Syyteoikeus osallisuudesta rikokseen alkaa vanhentua samana päivänä kuin syyteoikeus päätteosta.

3.3.3. Jatkuva rikos rikoslaissa ja jatkuva rikos oikeuskäytännössä

RL 8:2.2 §:n mukaan, jos rikolliseen tekoon eli lain vastaiseen tekoon sisältyy lainvastaisen tilan ylläpitäminen, kyseessä voidaan katsoa olevan jatkuva rikos. Jatkuvissa rikoksissa syyteoikeuden vanhentuminen alkaa vasta lain vastaisen tilan päättymisestä. Korkeimman oikeuden oikeuskäytännössä jatkuvina rikoksina on pidetty luvatonta rakentamista (KKO 1986 II 88), luvattoman mainostaulun pystyttämistä (KKO 1980 II 27), huumausaineen tai ampuma-aseen laitonta hallussapitoa, luvattoman ulkomaisen työvoiman käyttöä (RL 47:6a), ulkomaalaisrikkomus (ulkomaalaislaki 185 § 1 momentin 1 ja 2 kohdat) ja hallinnan loukkausta.¹⁵⁴

Lainvastainen asiantila voi kestää pidempään kuin vain pistemäisen hetken. Jos lainvastainen asiantila säilyy pidemmän aikaa rikoksessa, sitä voidaan usein pitää jatkuvana rikoksena. Jatkuvalla rikoksella tarkoitetaan rikosta, jossa lainvastaista tilaa ylläpidetään lyhyemmän tai pidemmän aikaa sen jälkeen, kun rikoksen tunnusmerkistö on täyttynyt. Rikoksen katsotaan päättyneen ja rikokseen liittyvän syyteoikeuden vanhentumisen katsotaan alkavan siitä, kun lainvastainen asiantila muuttuu takaisin lainmukaiseksi eli sallituksi tilaksi. Jatkuvat rikokset muodostavat yhden saman yhtäjaksoisen rikoksen kokonaisuuden. Jatkuva rikos ei välttämättä vaadi tekijältään aktiivisuutta, vaan rikoksen tunnusmerkistö voi kerran

---

¹⁵³ HE 27/1999 vp. s. 8

¹⁵⁴ *Tapani, Tolvanen, Hyttinen* 2019, s.625

täyttymisen jälkeen pysyä jatkuvasti tunnusmerkistön mukaisena ja asiantila lainvastaisena ilman tekijän aktiivisia toimia.¹⁵⁵

KKO 1986 II 88 ratkaisussa syytetty oli rakennuslain vastaisesti rakentanut rakennuksen 1976 kevään ja kesän aikana omalle kiinteistölleen ilman vaadittavaa rakennuslupaa eikä ollut purkanut kyseistä rakennusta syytteen nostamiseen mennessä. Rakennuslain (370/1958)¹⁵⁶ 146 §:n mukaan kovimpana rangaistuksena saattoi seurata sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta. Näin ollen syyte olisi pitänyt nostaa RL 8:14.1:n mukaan kahdessa vuodessa. Sen aikainen Hollolan kihlakunnanpuolustus hylkäsi syytteen vanhentuneena, koska syyte oli nostettu vasta 28.2.1984, jolloin tapahtuneesta luvattomasta rakentamisesta oli kulunut jo yli kaksi vuotta. Virallinen syyttäjä valitti kihlakunnanoikeuden ratkaisusta Kouvolan hovioikeuteen, koska katsoi, ettei syyteoikeuden vanhentuminen asiassa ollut alkanut, koska syytetty ei ollut saanut jälkeenpäin rakennukselle rakennuslupaa, eikä sitä ollut syytteen nostamiseen mennessä purettu. Hovioikeus katsoi, että rikos oli alkanut rakennuksen rakentamisella ja syyteoikeuden vanhentumisaika alkoi vasta lainvastaisen tilan lakatessa. Näin ollen syyteoikeus ei ollut vanhentunut. KKO oli samoilla linjoilla hovioikeuden kanssa ja katsoi, että asiantila oli jatkunut yhtäjaksoisesti syytteen nostamiseen saakka ja näin ollen syyteoikeuden vanhentumisaika ei ollut ehtinyt umpeutua.

KKO:1980 II 127 ratkaisussa oli kyse tilanteesta, jossa syytetty, joka oli mainosyhtiön toimitusjohtaja, oli yhtiön toimesta ja ilman lääninhallituksen lupaa, pystyttänyt valtatievarrelle mainoksen 1966 ja mainosta oli jatkuvasti ylläpidetty yhtiön toimesta sen pystyttämishetkestä eteenpäin. Syyttäjä vaati toimitusjohtajaa tuomittavaksi rangaistukseen sen aikaisen luonnonsuojelulain (19.1:n ja 23.4:n) ja sen aikaisen rikoslain (7:2) nojalla jatkuneesta luonnonsuojelulain rikkomisesta. Käräjäoikeus katsoi ratkaisussa, että syyteoikeus oli asiassa vanhentunut, kun rikoksen katsottiin tapahtuneen taulun pystyttämishetkellä vuonna 1966 ja syyte oli nostettu vasta 1976. Virallinen syyttäjä valitti käräjäoikeuden ratkaisusta hovioikeuteen. Hovioikeudessa todettiin, että luonnonsuojelulain vastainen tila oli alkanut taulujen pystyttämällä ja teon voitiin katsoa jatkuneen 1976 vuoteen saakka. Tämän takia hovioikeus ratkaisussa totesi, ettei syyteoikeus asiassa ollut vanhentunut ja tuomitsi mainosyhtiön toimitusjohtajan päiväsakkoon. Toimitusjohtaja haki muutosta KKO:sta, mutta KKO katsoi, ettei ollut mitään syytä muuttaa HO:n ratkaisua asiassa.

Edellä mainittujen korkeimman oikeuden ratkaisujen jälkeen Suomessa vallitsevaa oikeuskäytäntöä, joka koskee jatkuvia rikoksia, on voitu pitää vakiintuneena ja jatkuvan rikoksen luonne huomioon ottaen perusteltuna. Voimassa olevan RL 8 luvun valmistelussa ei otettu kantaa siihen, mitä rikoksia pidetään jatkuvina rikoksina. Lainvalmistelun mukaan jatkuvan rikoksen harkinnassa on otettava huomioon myös se,

---

¹⁵⁵ Kallio Defensor Legis 2/2023, s. 261

¹⁵⁶ Kumottu myöhemmin maankäyttö- ja rakennuslailla (132/1999)

että kuinka aktiivista toimintaa jatkuva rikos edellyttää.¹⁵⁷ Kummassakin edellä mainitussa tapauksessa lainvastaisen tilan ylläpitäminen ei ollut vaatinut tekijöiltä mitään aktiivisia toimia lainvastaisen tilan alkamisen jälkeen.¹⁵⁸ Mutta voidaanko aktiivisena toimintana pitää esimerkiksi taustalla tapahtuvan algoritmien ja suosittelujärjestelmien toimintaa? Voiko alkuperäisen julkaisijan vuorovaikutusta kunnianloukkauksen sisältävän julkaisun kanssa ja sen kommenttikentän kanssa pitää aktiivisena tekemisenä, joka ylläpitäisi lainvastaista tilaa pitää aktiivisena tekemisenä?

Epäselvyyttä on siitä, että milloin kyseessä on jatkuva rikos, ellei KKO ole ottanut asiaan kantaa. Rikoksia, joista korkein oikeus on ottanut kantaa, on muutamia. Jatkuvin rikoksina ei ole korkeimman oikeuden ratkaisukäytännössä pidetty kätkemisrikosta (KKO 1997:11) eikä seksuaalisen hyväksikäytön muodossa ilmennyttä työturvallisuusrikosta ja työsyryntää (KKO 2010:1).¹⁵⁹ Oikeuskäytännöstä ilmenee tapauskohtainen harkinta.

3.3.4. Kohtuuttoman lopputuloksen mahdollisuus jatkuvien rikoksien tuomioissa

Jatkuvia rikoksia koskeva säännös voi johtaa tietyissä tilanteissa kohtuuttomaan lopputulokseen. Esimerkiksi tilanteissa, joissa jokin lainvastainen tila on pysynyt vireillä pidempään aiheuttamatta vahinkoa tai harmia kenellekään. Tällaisissa tapauksissa syyttäjä voi poikkeuksellisesti jättää syytteen nostamatta ROL 1 luvun 8 §:n perusteella. ROL 1:8:n mukaan:

Jollei tärkeä yleinen tai yksityinen etu muuta vaadi, syyttäjä saa sen lisäksi, mitä 7§:ssä säädetään, jättää syytteen nostamatta, jos:

- 1.) oikeudenkäyntiä ja rangaistusta olisi pidettävä kohtuuttomina tai tarkoituksettomina ottaen huomioon rikoksesta epäillyn ja asianomistajan välillä saavutettu sovinto tai muu epäillyn toiminta tekonsa vaikutusten estämiseksi tai poistamiseksi, hänen henkilökohtaiset olonsa, teosta hänelle aiheutuvat muut seuraukset, sosiaali- ja terveydenhuollon toimet tai muut seikat;
- 2.) epäilty rikos ei yhtenäisen rangaistuksen määräämistä tai aikaisemmin tuomitun rangaistuksen huomioon ottamista koskevien säännösten johdosta olennaisesti vaikuttaisi kokonaisrangaistuksen määrään; tai
- 3.) asian käsittelyn jatkamisesta aiheutuvat kustannukset olisivat selvässä epäsuhteessa asian laatuun ja siitä mahdollisesti odotettavissa olevaan seuraamukseen.

¹⁵⁷ HE 27/1999 vp. s. 19

¹⁵⁸ KKO 1980 II 127:ssa mainostauluun ei ollut kohdistunut aktiivisia toimia pystyttämishetken jälkeen ja KKO 1986 II 88:ssa rakennukseen ei ollut sen rakentamishetken jälkeen kohdistunut aktiivisia toimia.

¹⁵⁹ *Tapani, Tolvanen, Hyttinen* 2019, s.625

Jos syyteharkinnassa on saman henkilön tekemäksi epäiltyjä rikoksia kaksi tai useampi ja hän on tunnustamalla edistänyt yhden tai useamman epäillyn rikoksen selvittämistä, syyttäjä voi päättää, että syytettä ei nosteta kaikista epäillyistä rikoksista. Syyte on kuitenkin nostettava, jos tärkeä yleinen tai yksityinen etu niin vaatii.

Jos rikoksen tunnusmerkistössä edellytetään määrätyn seurauksen syntymistä, aika lasketaan tuon seurauksen ilmenemispäivästä.¹⁶⁰ Rikoslain 24 luvun 9§ tai 10 §:ssä ei edellytetä seurauksen syntymistä. Syyteoikeuden vanhentuminen katkeaa, kun henkilö saa haasteen tiedoksiannolla tai niin, että henkilö on oikeudessa henkilökohtaisesti ja hänelle esitetään rangaistusvaatimus.¹⁶¹

3.3.5. Syyteoikeuden vanhentumisen seuraus

Jos syyteoikeuden katsotaan vanhentuneen, tuomioistuimen on hylättävä syyte. Syytettä ei voida enää nostaa samasta teosta tämän jälkeen. Tuomioistuimen hylkäävässä tuomiossa, tuomioistuin ei ota kantaa siihen, onko vastaaja toiminut syytteessä kuvatulla tavalla, vaan tuomio rajoittuu vain kysymykseen syyteoikeuden vanhentumisesta. Annetut tuomiot vanhentumisesta harvoin kuitenkaan ovat näin yksisältöisiä, koska usein tuomioistuimen on otettava tai on ottanut kantaa tekoon ja näyttöön ratkaistessaan syyteoikeuden vanhentumisen.¹⁶² Sen lisäksi, että tuomioistuimen on hylättävä syyte, on myös syyttäjän jätettävä syyte nostamatta tällaisesta teosta, jonka syyteoikeus on vanhentunut.¹⁶³

Syyteoikeuden vanhentuminen katkeaa lähtökohtaisesti kahdella tavalla, joista toinen on haasteen tiedoksiannolla tai vaihtoehtoisesti niin, että oikeudessa henkilökohtaisesti läsnä olevalle vastaajalle esitetään rangaistusvaatimus.¹⁶⁴

---

¹⁶⁰ *Tapani, Tolvanen, Hyttinen* 2019, s. 626

¹⁶¹ *Tapani, Tolvanen, Hyttinen* 2019, s. 628

¹⁶² *Tapani, Tolvanen, Hyttinen* 2019, s. 638

¹⁶³ *Tolvanen* 2006, s. 366

¹⁶⁴ *Tolvanen* 2006, s. 362

4. Voidaanko kunnianloukkausta pitää jatkuvana rikoksena

4.1. Vallitseva käsitys kunnianloukkauksesta jatkuvana rikoksena oikeuskirjallisuudessa ennen KKO 2024:3 ratkaisua

Miten kunnianloukkauksen jatkuvuutta sosiaalisen median alustoilla tai internetissä on tarkasteltu oikeuskirjallisuudessa ennen KKO 2024:3 ratkaisua? Onko kirjallisuudessa tai julkaisuissa otettu kantaa tai huomioon internetin ja erilaisten sosiaalisen median alustojen teknillisiä erityiskysymyksiä, kuten näkyyden ylläpitämiseen vaikuttavat algoritmit ja suosittelujärjestelmät? Onko kysymystä kunnianloukkauksen sisältävän julkaisun tosiasiallisesta hallinnasta tarkasteltu ja miten se voisi mahdollisesti vaikuttaa syyteoikeuden vanhentumiseen ja jatkuvuuden arviointiin?

Kunnianloukkauksen jatkuvuuskysestä on tarkasteltu oikeuskirjallisuudessa oikeustieteellisten artikkeleiden muodossa. Yksi oikeudellinen artikkeli, jossa kunnianloukkauksen jatkuvuuskysestä käsitellään, on Heikki Kallion artikkeli ”Kertaluonteinen teko vai jatkuvaa toimintaa – rikoslainopillinen analyysi eräissä vihapuherikoksissa”. Artikkelissa käydään laajemmin läpi erilaisia vihapuherikoksia, kuten kiihottaminen kansanryhmää vastaan, uskonrauhan rikkominen, laitton uhkaus ja kunnianloukkaus. Artikkelissa tarkastellaan, että voidaanko edellä mainittuja rikoksia pitää jatkuvina rikoksina ja, jos voidaan, niin millä edellytyksin? Artikkelin on myös julkaistu ennen KKO 2024:3 ratkaisua, joten sen voidaan katsoa hyvin kuvaavan ratkaisua edeltävää käsitystä kunnianloukkauksen jatkuvuudesta tai sen jatkuvuuden mahdollisuudesta oikeustieteessä. Artikkelin on myös yksi Asianajajaliiton palkitsemista parhaista vuoden 2023 oikeudellisista artikkeleista.¹⁶⁵

Jatkuvalla rikoksella voidaan katsoa tarkoitettavan rikosta, jossa lainvastaista tilaa pidetään yllä lyhyemmän tai pidemmän aikaa sen jälkeen, kun rikoksen tunnusmerkistön mukaiset olosuhteet ovat täyttyneet. Jatkuvassa rikoksessa rikos alkaa teolla, joka aiheuttaa sallitun lainmukaisen tilan muuttumisen kielletyksi lainvastaiseksi tilaksi ja päättyy vasta, kun jokin teko muuttaa lainvastaisen tilan takaisin lainmukaiseksi sallituksi tilaksi. Eli lainvastaisen tilan päättymisen edellyttää tekijältä toimen tai toimia. Tätä kahden pisteen välistä lainvastaista tilaa ja aikaa voidaan pitää jatkuvana rikoksena ja niiden voidaan katsoa muodostavan kokonaisuuden. Tämän jatkuvuuden tilan ylläpitäminen ei edellytä tekijältä aktiivisuutta lainvastaisen tilan ylläpitämisessä.¹⁶⁶ Jatkuvassa rikoksessa voidaan katsoa olevan kyse tilanteesta, jossa lainmukainen rikostunnusmerkistö on toteutettu, mutta sen ei katsota vielä päättyneen.¹⁶⁷

---

¹⁶⁵ <https://asianajajat.fi/asianajajaliitto-palkitsi-vuoden-2023-parhaat-oikeudelliset-kirjoitukset/> (käyty 1.8.2025)

¹⁶⁶ Kallio Defensor Legis 2/2023, s. 261

¹⁶⁷ Kallio Defensor Legis 2/2023, s. 262

Siitä, mitä rikoksia voidaan pitää jatkuvina rikoksina, on ollut epäselvyyttä. Usein jatkuvuuden arvioinnissa on tarkasteltu rikossäännöksen tunnusmerkistöä ja sitä, että sisältääkö se jonkinlaista jatkuvaa toimintaa osoittavaa tekotapatunnusmerkkiä. Esimerkkejä rikoksista, joita on oikeustieteessä pidetty jatkuvina ovat olleet vapaudenriisto, ampuma-aserikos, luvaton maassa oleskelu ja luvaton työnteke.¹⁶⁸

RL 24:9:n mukaan kunnianloukkauksen tekotavat ovat esittäminen ja halventaminen. Eli voidaanko näiden sanojen sanamuodon perusteella kunnianloukkausta pitää rikoksena, jota voitaisiin pitää jatkuvana rikoksena. Tunnusmerkistön sanamuodosta ei heti ilmene, että kunnianloukkausrikos olisi sidottuna tiettyyn aikaan tai paikkaan, jolloin tunnusmerkistön ei heti voida katsoa sulkevan pois mahdollisuutta siitä, että kunnianloukkausta olisi pidettävä jatkuvana rikoksena.¹⁶⁹ Kunnianloukkaus kuitenkin tehdään usein myös tietyssä tarkoituksessa ja se usein myös on sidoksissa tiettyyn tilanteeseen.¹⁷⁰

Säännöksen sanamuotoja *esittää* ja *halventaa* voidaan tulkita kahdella tavalla. Ne voidaan tulkita osoittavan jatkuvaluonteista toimintaa tai ne voidaan katsoa osoittavan kunnianloukkauksen kertaluonteisuutta. Ensinnäkin sanoja esittäminen ja halventaminen voidaan tulkita jatkuvina, koska ne viittaavat itessään jatkuvaluonteiseen toimintaan, eikä säännöksen sanamuoto selvästi sulje pois tätä tulkintavaihtoehtoa. Etenkin sosiaalisen median alustalla voisi tekotapoja esittäminen ja halventaminen, pitää teleologisesti tulkiten jatkuvina.¹⁷¹ Teleologisella tulkinnalla tarkoitetaan tulkintaa, joka pyrkii tulkitsemaan säädöksen motiivia, tavoitteita ja tarkoitusta.¹⁷²

Kallion mukaan esittämisen ja halventamisen tekotapoja voidaan pitää myös kertaluonteisena, koska ne sanamuotonsa mukaisesti viittaavat selkeästi kertaluonteiseen tekoon eikä jatkuvaan toimintaan. Tukea tälle tulkinnalle Kallio hakee systemaattisen tulkinnan kautta viittaamalla RL 45:1.2:n palvelusrikossäännökseen.¹⁷³ Systemaattisella tulkinnalla tarkoitetaan tulkintametodia, jossa laissa käytetyn termin määritelmälle haetaan tukea tai määritelmää sen mukaisesti, miten samaa termiä on muualla lainsäädännössä käytetty.¹⁷⁴

RL 45:1 §:n mukaan:

Sotilas, joka rikkoo tai jättää täyttämättä palvelukseen kuuluvan velvollisuuden taikka palvelusta tai sotilaallista järjestystä koskevan ohjesäännöllä tai muulla tavoin annetun määräyksen, on tuomittava, jollei teosta 11 luvun 9 a §:ssä, 40 luvun 1-3 tai 5 §:ssä tai tässä

¹⁶⁸ Kallio Defensor Legis 2/2023, s. 262

¹⁶⁹ Kallio Defensor Legis 2/2023, s. 266

¹⁷⁰ Kallio Defensor Legis 2/2023, s. 268

¹⁷¹ Kallio Defensor Legis 2/2023, s. 268

¹⁷² Aarnio, 1989 s. 190

¹⁷³ Kallio Defensor Legis 2/2023, s. 268

¹⁷⁴ Hirvonen 2011, s. 39

luvussa erikseen säädetä rangaistusta, palvelusrikoksesta kurinpitorangeistukseen tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Palvelusrikoksesta tuomitaan myös sotilas,

- 1.) joka on palvelustehtävässä siinä määrin alkoholin tai muun huumaavan aineen vaikutuksen alainen, että hänen kykynsä suorittaa palvelusta on alentunut, tai
- 2.) joka hankkiakseen itselleen vapautuksen, loman tai muun helpotuksen palveluksesta vioittaa itseään, vahingoittaa terveyttään tai sitä yrittää taikka sanotussa tarkoituksessa esittää valheellisen tiedon.

RL 45:1.2:n 2 kohdan mukaan palvelusrikokseen syyllistyy siis sotilas, joka hankkiakseen itselleen esimerkiksi vapautuksen tai helpotuksen palveluksesta vioittaa itseään, vahingoittaa terveyttään taikka sanotussa tarkoituksessa esittää valheellisen tiedon.

Kallion mukaan edellä mainitussa säännöksessä valheellisen tiedon esittäminen selkeästi kytkeytyy tiettyyn ainutkertaiseen konkreettiseen tilanteeseen ja tarkoitukseen ja systemaattisen tulkinnan valossa, samaa kertaluonteista tulkintaa tulisi soveltaa kunnianloukkausta koskeviin säännöksiin.¹⁷⁵ Tämä ei ole aivan ongelmatonta. Lisäksi Kallio tuo esille sen, että kunnianloukkaus tehdään monesti tiettyssä tarkoituksessa ja tiettyssä mielentilassa.¹⁷⁶

Kuten todettu, systemaattisen tulkinnan soveltaminen näiden kahden lainkohdan tulkintaan ei ole aivan ongelmatonta. Palvelusrikossäännöksessä tapahtuva esittäminen viittaa kielellisesti tiettyyn hetkeen, jonka seurauksena siinä tapahtuvan rikoksen voisi katsoa selvästi olevan ajallisesti rajoittunut kertaluonteinen rikos, joka kohdistuu yksittäiseen palvelustaan suorittavaan sotilaaseen. Tämä ei vastaa kunnianloukkaussäännöksessä olevaa esittämistä kaikissa nykyajan teknologian mahdollistamissa tilanteissa, joissa kunnianloukkauksen voi tehdä, kuten esimerkiksi sosiaalisen median alustalla. Sen lisäksi, että KKO 2024:3:ssa käsiteltävässä tilanteessa oli selvästi enemmän jatkuvan teon elementtejä, ei käsiteltävässä tilanteessa ollut tehty kunnianloukkausta kiihtyneessä mielentilassa, vaan kyseessä oli pidempi ja harkitumman oloinen kirjoitus.

---

¹⁷⁵ Kallio Defensor Legis 2/2023, s. 268

¹⁷⁶ Systemaattisen tulkinnan soveltaminen kunnianloukkaussäännöksen esittää sanaan ja palvelusrikossäännöksen esittää sanaan on ongelmallinen, koska säännöksissä kuvatut tilanteet eroavat suuresti toisistaan. Kunnianloukkauksessa esittämisen yleisö voi nykyteknologian valossa olla periaatteessa rajoittamaton, kun taas palvelusrikossäännöksen esittämistilanne viittaa mielestäni selvästi esimerkiksi lääkärin-tarkastuksessa esitettävään tietoon. Lääkärin-tarkastuksen voidaan katsoa olla ajallisesti rajattu tilanne, jossa esittäminen alkaa ja päättyy tarkastukseen käytettyyn aikaan. Kunnianloukkauksessa sosiaalisen median alustalla esittämisen voisi katsoa tapahtuvan yhtäjaksoisesti keskeytyksettä koko sen ajan, kun kunnianloukkauksen sisältävä teksti on yleisön nähtävillä.

Kallio tuo artikkelissaan myös esille Turun HO 17.9.2018 t. 18/138615 ratkaisun, jossa tuomioistuin on ottanut kantaa kunnianloukkauksen tekijän mahdollisuuteen hallita kunnianloukkauksen sisältävää julkaisua sanomalehden julkaisussa. Ratkaisussa HO huomauttaa, ettei kunnianloukkauksen tehnyt henkilö pysty vaikuttamaan siihen, kuinka kauan tieto tai vihjaus on nähtävissä tai luettavissa sanomalehdessä. Kallio on verrannut tätä sanomalehdessä tapahtuvaa kunnianloukkausta internetissä julkaistuun kunnianloukkaukseen. Tämä voisi johtaa tilanteeseen, jossa kunnianloukkaukset eivät vanhentuisi lainkaan, jos ratkaisevaa olisi se, että kuinka kauan tieto tai vihjaus on nähtävissä ja luettavissa. HO:n mukaan tällaista tulkintaa ei voida pitää lain tarkoituksen mukaisena ja päätyi siihen ratkaisuun, että tekoapäivää määriteltäessä merkittävänä on pidettävä sitä ajankohtaa, jona tekijä on tiedon tai vihjauksen esittänyt, jolloin ratkaisu osoittaisi, ettei kunnianloukkauksen tekotapaa esittää tulisi pitää jatkuvana toimintana. Kallio päätyy samaan lopputulokseen.¹⁷⁷

4.2. Vallitseva käsitys kunnianloukkauksen jatkuvuudesta tuomioistuinten ratkaisukäytännössä ennen KKO 2024:3 ratkaisua

Tässä kappaleessa tullaan tarkastelemaan aikaisempia tuomioistuinten ratkaisuja¹⁷⁸, jotka ovat edeltäneet KKO 2024:3 ratkaisua ja tarkastellaan sitä, miten niissä on arvioitu rikoksen jatkuvuutta ja onko niissä tuomioistuimet ottaneet huomioon sosiaalisen median ja internetin erityisen teknillisen luonteen ja kunnianloukkauksen sisältäneen julkaisun julkaisijan tosiasiallista hallintaa suhteessa julkaisuun, kun arvioidaan kunnianloukkauksen jatkuvuutta.

RL 24:9.1 mukaan se, joka esittää toisesta valheellisen tiedon tai vihjauksen siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa, taikka muuten kuin 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla halventaa toista, on tuomittava kunnianloukkauksesta sakkoon. Lainkohdasta ei suoraan ilmene, että tarkoitetaanko esittämisellä kertaluonteista yksittäiseen hetkeen rajautuvaa vai mahdollisesti jatkuvaa yksittäisestä hetkestä alkavaa ja myöhemmin loppuvaa tekoa. Esittämisen ajallinen ulottuvuus ei myöskään selvästi ilmene pykälän lainsäädännöllisistä esitöistä.

Rikoksen jatkuvuuden kysymyksestä ja lainvastaisen tilan ylläpitämisestä KKO on linjannut aikaisemmillä ratkaisuillaan KKO 1980 II 127 ja KKO 1986 II 88. Näiden ratkaisujen tarkempi läpikäynti on tehty 3.3.3. kappaleessa, joten tässä kohtaan tutkielmaa niihin ei ole avata syvällisemmin, mutta lyhyesti sanottuna, KKO 1980 II 127 koski sen aikaisen ympäristölain vastaisesti pystytettyä mainostaulua ja KKO 1986 II 88 koski sen aikaisen rakennuslain vastaisesti rakennettua rakennusta. KKO linjasi silloin, että näissä tapauksissa lainvastainen tila jatkui, vaikka mainoksen pystyttäjät ja rakennuksen rakentajat olivat

---

¹⁷⁷ Kallio Defensor Legis 2/2023, s. 269

¹⁷⁸ Tarkastelun kohteeksi on otettu sekä käräjäoikeuksien, hovioikeuksien ja korkeimman oikeuden ratkaisuja, joissa on arvioitu rikoksen jatkuvuutta ja kunnianloukkausta, joka on tapahtunut internetissä, sosiaalisen median alustoilla tai muulla teknillisellä alustalla.

mainoksen pystyttämisen ja rakennuksen rakentamisen jälkeen pysyneet passiivisina. KKO katsoi, ettei lainvastaisen tilan ylläpitäminen tällaisissa tilanteissa vaatinut tekijältä aktiivisia toimia ja näin ollen linjasi, että kyseessä oli yksi yhtäjaksoinen teko. Tapaukset eivät liittyneet kunnianloukkauksen jatkuvuuden arviointiin, mutta ne ovat mielestäni luonteeltaan lähellä internetissä tai sosiaalisen median alustalla tehtyä kunnianloukkausta, jossa julkaisu tehdään ja jätetään rajoittamattoman yleisön nähtäville. Tähän vertailuun palataan myöhemmin.

Käräjäoikeuden ja hovioikeuden ratkaisujen tasolla on useampaan kertaan käsitelty internetissä tai sosiaalisen median alustalla tapahtunutta kunnianloukkausta, kysymystä sen jatkuvuudesta ja syyteoikeuden vanhentumisesta. Kysymykseksi on noussut se, että onko jatkuvuuden ilmentävä jo rikoksen tunnusmerkistöstä vai voivatko jatkuvuuden edellytykset tulla harkittavaksi tapauskohtaisesti. Joidenkin rikosten osalta KKO on linjannut melko tiukasti siitä, onko tietyn tyyppinen rikos jatkuva, kuten KKO 1997:11, joka koski kysymystä kätkemisrikoksen jatkuvuudesta. Toisten rikosten osalta, kuten internetissä tai sosiaalisen median alustalla tapahtuneen kunnianloukkauksen osalta, kysymys rikostyyppin jatkuvuudesta on jäänyt melko epäselväksi ja ratkaisukäytäntö on ollut melko vaihtelevaa.

Aikaisemmassa oikeuskäytännössä hovioikeuksien tasolla on internetissä tapahtuvaa kunnianloukkausta pidetty kertaluonteisena. Turun hovioikeus on ratkaisussaan Turun HO 17.9.2018 t. 18/138615 todennut, että kunnianloukkauksen tunnusmerkistö täyttyy silloin, kun tekijä tunnusmerkistön mukaisesti esimerkiksi esittää toisesta valheellisen tiedon tai vihjauksen. Tuomion perusteluissa tuomioistuimien huomautti, ettei sanomalehdessä esitetty tieto ole tekijän hallinnassa sen jälkeen, kun se on julkaistu. Samalla tavalla internetissä julkaistua tietoa ei pysty aina julkaisemisen jälkeen hallitsemaan. Etenkään siihen, että kenelle tämä tieto on näkyvissä ja kuinka kauan tieto pysyy näkyvissä. Hovioikeuden ratkaisussa todetaan, että tämä voisi johtaa siihen, ettei kunnianloukkaus vanhentuisi koskaan. Tätä ei ole ratkaisussa pidetty lain tarkoituksen mukaisena. Edellä mainittu tukee sitä kantaa, ettei kunnianloukkausta voisi pitää jatkuvana rikoksena.¹⁷⁹ Tämä herättääkin kysymyksen siitä, että tulisiko kunnianloukkauksen jatkuvuudessa, joka tapahtuu nykyisellä teknillisellä internetin tai sosiaalisen median alustalla, ottaa huomioon ja rajata julkaisijan vastuu sille alustalle, jota hän pystyy tosiasiallisesti hallinnoimaan? Eli käytännössä tulisiko tekoajan alkaminen ja päättyminen ottaa huomioon vain niissä tilanteissa, joissa alkuperäisellä julkaisijalla on mahdollisuus poistaa kunnianloukkauksen sisältävä julkaisu?

Internetin ja sosiaalisen median teknillisyyteen, teknillisyyden erityiskysymyksiin ja siihen, kuinka nykyinen sosiaalisen median ympäristö mahdollistaisi kunnianloukkauksen jatkuvuuden, ei ole aikaisemmin otettu kantaa KKO:n oikeuskäytännössä. Internetin ja sosiaalisen median teknisyys ja siihen liittyvä

---

¹⁷⁹ *Kallio* Defensor Legis 2/2023, s. 269

näyttöä on kuitenkin käsitelty aikaisemmin alemmissa oikeusasteissa.¹⁸⁰ Internettiä ja sosiaalisessa mediassa tapahtuvia kunnianloukkauksia on kuitenkin käsitelty alemmissa oikeusasteissa ja alempien oikeusasteiden ratkaisuisa on ajoittain otettu huomioon internetin ja sosiaalisen median teknisiä erityiskysymyksiä liittyen kunnianloukkauksen jatkuvuusarviointiin. Alemmissa oikeusasteissa oli myös tarkasteltu kunnianloukkauksen jatkuvuutta muun muassa sosiaalisen median Facebook alustalla. Ratkaisuisa kunnianloukkausta oli pidetty jatkuvana niin kauan, kun kirjoitus oli ollut yleisön saatavilla.¹⁸¹

4.3. Korkeimman oikeuden ennakkopäätös 2024:3 esittely, käsittelyvaiheet ja siinä tehty linjaus

Koska tässä tutkielmassa selvitetään KKO 2024:3 ennakkoratkaisua seurannutta linjausta ja ratkaisun vajaan jäänyttä tarkastelua koskien internetissä tai sosiaalisessa mediassa tehdyn kunnianloukkauksen teknillistä ulottuvuutta, on tässä kohtaan tutkielmaa hyvä avata pääpiirteisesti KKO 2024:3 ennakkoratkaisussa ollutta tilannetta.

Asian käsittely alkoi Helsingin käräjäoikeudessa, jossa syyttäjä vaati A:lle rangaistusta RL 24:9:n mukaisesta kunnianloukkauksesta. A oli esittänyt B:stä valheellisen tiedon tai vihjauksen, joka oli omiaan aiheuttamaan B:lle vahinkoa tai kärsimystä taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa tai muutoin halventanut B:tä. A oli 15.10.2016 julkaissut omalla Facebook-sivustollaan B:tä ja tämän harjoittamaa avustustoimintaa käsittelevän kirjoituksen, jossa A vihjaili, että B:llä olisi ollut yhteyksiä Syyriassa toimiviin terroristi järjestöihin, B:n syyllistyneen rikoksiin avustustoiminnan yhteydessä ja väittänyt B:n levittäneen huumausaineita. Julkaisu ja sen alla oleva keskustelukenttä olivat vielä syytteenostohetkellä julkisesti luettavissa.¹⁸² A kiisti syytteen kunnianloukkauksesta, mutta oli myöntänyt, että julkaisut ovat hänen kirjoittamiaan. Kirjoitukset olivat A:n mukaan olleet sallittuja faktaväitteitä ja sovellettavaksi tulisi RL 24:9.3 ja RL 24:9.4. Ensimmäiseksi mainitun lainkohdan mukaan kunnianloukkauksena ei pidetä arvostelua, joka kohdistuu toisen menettelyyn politiikassa, elinkeinoelämässä, julkisessa virassa tai tehtävässä, tieteessä, taiteessa taikka näihin rinnastettavassa julkisessa toiminnassa ja joka ei selvästi ylitä sitä, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä. RL 24:9.4 mukaan kunnianloukkauksena ei myöskään pidetä yleiseltä kannalta merkittävän asian käsittelemiseksi esitettyä ilmaisua, jos sen esittäminen, huomioon ottaen sen sisältö, toisten oikeudet ja muut olosuhteet, ei selvästi ylitä sitä, mitä voidaan pitää

---

¹⁸⁰ Esimerkiksi Helsingin HO 9.2.2010 nro 241, dnro S 09/1646: Oli otettu huomioon teknisiä rajoitteita, joita liittyy julkaisun poistamiseen joiltakin verkkosivuilta. Helsingin HO 17.6.2020 nro 20/121688, dnro R 18/1272: Asian käsittelyssä oli otettu vastaan laajaa teknistä näyttöä KäO vaiheessa, jota tarkasteltiin myös HO:n käsittelyvaiheessa.

¹⁸¹ Esimerkiksi Helsingin HO 31.5.2018 nro 18/122795, dnro 17/122: Kunnianloukkaus oli jatkunut niin kauan kuin kunnianloukkauksen sisältänyt loukkaus oli ollut yleisön saatavilla.

¹⁸² Helsingin KäO 20/146399 s. 1

hyväksyttävänä. A myös vetosi siihen, että tekoajaksi tulisi katsoa kirjoituksen julkaisupäivä eli 15.10.2016, jolloin syyteoikeus olisi vanhentunut 15.10.2018, koska syyte oli laitettu vireille vasta 19.9.2019.¹⁸³ Tässä kohtaan jätän listaamatta eri todisteet, joilla A pyrki osoittamaan, että B:n toiminta oli ollut yleisen keskustelun kohteena erilaisissa uutisissa ja lehdissä, koska tutkielma ei keskity siihen toteutuuko kunnianloukkaus vaan siihen, että voidaanko internetissä tai sosiaalisessa mediassa tehtyä kunnianloukkausta pitää jatkuvana rikoksena ja milloin sen syyteoikeuden katsotaan vanhentuneen.

Käräjäoikeus katsoi tuomiossaan, ettei syyteoikeus kunnianloukkauksesta ole vanhentunut. Perusteluissaan käräjäoikeus toteaa, että keskeistä vanhentumisen kannalta on ensinnäkin se, onko internetissä julkaistun kirjoituksen tekoajana pidettävä ainoastaan julkaisupäivää vai koko sitä aikaa, jonka kirjoitus on ollut yleisön saatavilla. Tämän jälkeen käräjäoikeus toteaa, että internet eroaa painojulkaisusta siinä, että julkaistua kirjoitusta voi myöhemmin muuttaa tai kirjoituksen voi poistaa ja tätä mahdollisuutta ei niin sanotussa vanhassa mediassa eli painojulkaisussa ole. Käräjäoikeus viittasi tuomiossaan Helsingin hovioikeuden aikaisempaan tuomioon¹⁸⁴, jossa olisi todettu, että internetissä tehty kunnianloukkaus on jatkunut niin kauan kuin kirjoitus on ollut internetissä yleisön saatavissa ainakin yhdellä niistä sivustoista, joilla se on alun perin julkaistu. Käräjäoikeus katsoi, että nyt käsiteltävänä olevassa tapauksessa oli kyse samanlaisesta tilanteesta.¹⁸⁵ Ratkaisussaan käräjäoikeus otti hyvin huomioon internetin ja sosiaalisen median alustojen erityisen teknillisen luonteen ja A:n mahdollisuuden poistaa kirjoituksen tai rajoittaa kirjoituksen näkyvyyttä. Käräjäoikeus totesi myös, että julkaisussa keskusteluosio oli ollut tämän koko ajan auki. Tämän asian merkitykseen palataan myöhemmin tässä tutkielmassa, koska tämä ominaisuus ja lukijoiden mahdollisuus olla vuorovaikutuksessa tekstin kanssa puoltavat mielestäni sitä, että kunnianloukkausta edellä kuvatuissa olosuhteissa voisi pitää jatkuvana rikoksena, kun se tapahtuu sosiaalisen median alustalla.

B valitti käräjäoikeuden tuomiosta hovioikeuteen. Hovioikeuden käsittelyssä tuotiin jälleen esille se, että kirjoitus oli ollut julkisesti saatavilla ja A:n seuraajien luettavissa. Seuraajia A:lla oli julkaisun näkyvillä olon aikana ollut noin 10 000.¹⁸⁶ Hovioikeuden ratkaisusta ilmenee myös, että A oli julkaisun kommenttikentän auki jättämisen lisäksi itse osallistunut julkaisun alla olevaan kommentointiin eli muut alustan käyttäjät olivat kommentoineet julkaisua ja tämän lisäksi A oli itse vastailut kommentteihin ja esittänyt kommentteja. Kommentointi ja A:n osallistuminen

---

¹⁸³ Helsingin KäO 20/146399 s. 1–2

¹⁸⁴ Helsingin HO 18/122795, 31.5.2018

¹⁸⁵ Helsingin KäO 20/146399 s. 3–4

¹⁸⁶ Helsingin HO 22/126656 s. 1

kommentointiin oli ollut aktiivista, eikä A ollut rajoittanut tai poistanut kommentteja vielä syytteen vireilletulon päivänä 17.9.2019.¹⁸⁷ Hovioikeuden ratkaisusta ilmenee, että hovioikeus pohti juuri niitä teknillisiä erityiskysymyksiä, jotka liittyvät verkossa tai sosiaalisessa mediassa julkaistavaan kunnianloukkaukseen. Ensinnäkin hovioikeus toi esille sen, että internetissä tehty kunnianloukkaus eroaa esimerkiksi suullisesti tehdystä kunnianloukkauksesta siinä, että suullisesti tehty kunnianloukkauksen leviämiskiire on melko rajattu, mutta internetissä tehty kunnianloukkaus on luettavissa ja levitettävissä laajemmalle yleisölle, mitä pidempään se on yleisön luettavissa, jolloin voidaan todeta, että internetissä julkaistu kunnianloukkaus loukkaa kohdetta julkaisupäivän jälkeenkin. Tämän lisäksi hovioikeus katsoi, että vaikka julkaisijan aktiivinen toiminta päättyisi viestin julkaisemiseen, loukkaava viesti voi levitä edelleen niin pitkään, kun se on yleisön saatavissa. Sen vuoksi hovioikeus katsoi, että tilanteissa, joissa viestin julkaisijalla on mahdollisuus julkaisijana poistaa kunnianloukkauksen sisältävä viesti yleisön saatavilta, olisi kyse laittoman asiantilan ylläpitämisestä ja näin ollen syyteoikeuden vanhentuminen alkaisi vasta lainvastaisen asiantilan päättymisestä.¹⁸⁸

Hovioikeuskäsittelyn jälkeen A haki muutosta tuomioon KKO:sta. A sai valitusluvan rajoitetusti niin, että KKO käsitelisi vain kysymystä syyteoikeuden vanhentumisesta.¹⁸⁹ Syyteoikeuden vanhentumiskysymyksen keskiössä on kysymys siitä, että voidaanko A:n tekemää kunnianloukkausta sosiaalisen median alustalla pitää jatkuvana rikoksena. Jatkuvan rikoksen määritelmää yleisellä tasolla on käsitelty aikaisemmassa 3.3. kappaleessa. KKO:n ratkaisussa KKO viittaa jatkuvuuden arvioinnissa KKO:n aikaisempaan ratkaisukäytäntöön. Näissä ratkaisuissa katsottiin, että lainvastainen tila oli säilynyt, vaikka tekijä ei ollut tekohetken jälkeen aktiivisilla toimilla ylläpitänyt lainvastaista tilaa.¹⁹⁰ KKO tuo ratkaisussaan esille myös eri tavat, joilla kunnianloukkauksen voi tehdä eikä kaikkien tekotapojen kohdalla voida katsoa kunnianloukkauksen päättyvän silloin, kun kunnianloukkaava tieto esitetään ensimmäisen kerran.¹⁹¹ KKO jatkaa edelleen, että tekotapojen erilaisuus johtaa siihen, että arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota myös siihen millaiset tosiasialiset mahdollisuudet tekijällä on ollut poistaa loukkaava tai halventava ilmaisu yleisön saatavilta sekä miten tekijä on tätä mahdollisuutta käyttänyt.¹⁹²

---

¹⁸⁷ Helsingin HO 22/126656 s. 3

¹⁸⁸ Helsingin HO 22/126656 s. 5

¹⁸⁹ KKO 2024:3 s. 1

¹⁹⁰ KKO 2024:3 kohta 6.: KKO nostaa esille tutkimuksessa jo aikaisemmin mainitut KKO:n ratkaisut KKO 1980 II 127 ja KKO 1986 II 88.

¹⁹¹ KKO 2024:3 kohta 10.

¹⁹² KKO 2024:3 kohta 11.

Seuraavaksi KKO arvioi edellä mainittuja asioita käsiteltävänä olevan tapauksen valossa. KKO katsoi, että kunnianloukkauksen tunnusmerkistön täyttymisen kannalta merkitykselliset täytäntöönpanotoimet ovat päättyneet A:n julkaistua kirjoitukset. A ei ollut julkaissut kirjoituksiaan uudelleen eikä A:n katsottu tehneen muitakaan aktiivisia toimia, joilla olisi yrittänyt saada tekstille lisää lukijoita tai pitämään sitä esillä julkaisuhetken jälkeen. Eikä KKO:n mukaan ole näyttöä siitä, että teksti olisi ollut palvelunkäyttäjälle jatkuvasti näkyvässä, vaan käyttäjän olisi pitänyt varta vasten etsiä julkaisua. Tähän ratkaisuun KKO päätyi, vaikka se kohdassa 10 toi esille sen, että kunnianloukkauksen tekotavat voivat erota toisistaan ja tämä voisi johtaa jatkuvuuden syntymiseen ja kohdassa 11 KKO toi esille sen, että jatkuvuuden harkinnassa tulisi kiinnittää huomiota siihen, että millaiset tosiasialliset mahdollisuudet tekijällä on ollut poistaa loukkaava tai halventava ilmaisu yleisön saatavilta ja miten tekijä on tätä mahdollisuutta käyttänyt. Ratkaisussa tehdyn linjauksen mukaan sosiaalisen median alustoilla tapahtuneen kunnianloukkauksen vanhentuminen alkaa kunnianloukkauksen sisältävän tekstin julkaisuhetkestä.

KKO 2024:3 ratkaisu ei kuitenkaan ollut yksimielinen, koska kaksi KKO:n oikeusneuvosta olivat erimieltä kuin enemmistöön jääneet oikeusneuvokset. Erimielisyyttä aiheuttivat kohdat 12-15. Erimielisten jäsenten lausunnossa tuodaan esille se, kuinka RL 8:2 2 momentissa ei määritellä sitä kuinka aktiivisia toimia tekijältä edellytetään lainvastaisen tilan ylläpitämiseksi, jotta kyseessä olisi jatkuva rikos. Samassa kohdassa viitataan myös KKO:n aikaisempaan oikeuskäytäntöön, jossa lainvastaisen tilan ylläpitämiseksi on tapauskohtaisesti pidetty riittävänä sitä, että tekijä ei ole ryhtynyt toimiin lainvastaisen tilan korjaamiseksi, vaikka hänellä olisi ollut siihen mahdollisuus. Aikaisemman oikeuskäytännön esimerkkeinä on tuotu esille KKO 1980 II 127 ja KKO 1986 II 88.¹⁹³ Näitä aikaisempia ratkaisuja on pidetty eriyvässä mielipiteessä luonteeltaan lähempänä KKO 2024:3 ratkaisussa käsiteltävänä olevaa asiaa kuin ratkaisun 6 kohdassa mainitut varastetun tavarankätkeminen, rahanpesu ja lahjuksen antamista koskevat ratkaisut. Erimielisessä lausunnossa tuodaan esille myös, miten kunnianloukkauksen jatkuvuutta tulisi tarkastella tapauskohtaisesti, eikä rangaistusvastuun tulisi edellyttää, että julkaisu olisi välittömästi ja jatkuvasti havaittavissa, koska tällaisen jatkuvan havaittavuuden määrittäminen olisi liian tulkinnanvaraista. Eriävissä mielipiteissä tuodaan esille myös se, että olisi harkittava myös loukkaavan viestin julkaisseen henkilön mahdollisuuksia jatkuvan loukkauksen torjumiseen.¹⁹⁴

---

¹⁹³ Mainitut ratkaisut liittyvät tilanteisiin, joissa toisessa oli kyse laittomasta tienvarsimainoksesta ja toisessa oli kyse laittomasta rakennuksesta. Kummassakin tapauksessa katsottiin, että lainvastainen tila oli jatkunut sen aikaa, kun mainostaulu ja rakennus olivat olleet pystyssä.

¹⁹⁴ KKO 2024:3, s. 11-12

Eriävissä mielipiteissä tuodaan myös esille se tosiasia, että KKO 2024:3 tapauksessa käsiteltävänä olevan julkaisun alle on julkaisuhetken jälkeen muut alustan käyttäjät kommentoineet ja kunnianloukkauksesta syytetty A oli julkaisuhetken jälkeen itse osallistunut julkaisun alla käytävään keskusteluun. Tämä yksityiskohta ja sen tärkeys korostuu myöhemmin tutkielman osassa, jossa esitellään sosiaalisen median algoritmeja ja suosittelujärjestelmiä.¹⁹⁵ Tästä seuraakin, että eri mieltä olevat oikeusneuvokset, jotka ovat myös ilmeisesti teknologiatietoisempia tai myönteisempiä jatkuvuuden tulkinnassa tässä tapauksessa toteavat, että sosiaalisessa mediassa julkaistujen väitteiden julkaisuhetki ei rajaa tiedon vastaanottavaa henkilöpiiriä, jonka lisäksi julkisella Facebook sivustolla julkaistu kirjoitus on lähtökohtaisesti rajoittamattoman yleisön löydettävissä ja luettavissa julkaisun poistamiseen saakka. Tästä voidaan vuorostaan todeta, että viestin ollessa jatkuvasti yleisön saatavilla, kunnianloukkauksen sekä siitä aiheutuvan haitan ja kärsimyksen ei voida katsoa päättyvän kunnianloukkauksen sisältävän julkaisun julkaisuhetkeen.¹⁹⁶ Tämän lisäksi KKO 2024:3 eriävissä mielipiteissä todetaan myös, että syytetyllä on ollut teknillinen mahdollisuus omin toimin poistaa julkaisu ja näin hän olisi voinut estää julkaisun leviämisen määrittämättömän kohdeyleisön tietoon. Syytetty ei kuitenkaan poistanut kirjoitusta eikä siihen liittyvää keskustelua 17.9.2019 mennessä. Näin ollen vähemmistöön jääneet oikeusneuvokset katsoivat, että syytetty oli tietoisesti jatkanut asianomistajan kunniaa loukkaavan tilan ylläpitämistä.¹⁹⁷

Edellä mainituista eriävistä mielipiteistä huolimatta, KKO 2024:3 asiassa päädyttiin erilaiseen ratkaisuun. Äänestyksessä enemmistön saaneet neuvokset toivat esille julkaisun teknistä luonnetta 10 ja 11 kohdan kysymyksillä, mutta ne eivät olleet tarpeeksi syvällisiä kysymyksiä internetin ja sosiaalisen median alustojen teknillisistä erityispiirteistä, joka mielestäni osoittaa teknistä tietämättömyyttä siitä, miten internetin erilaiset sosiaalisen median alustat tosiasiallisesti toimivat ja kuinka ne suosittelevat sisältöä käyttäjilleen. Kunnianloukkauksen sisältävä julkaisu voi alkaa elää ihan omaa elämäänsä, vaikka henkilö ei aktiivisesti pyrkisi levittämään sitä. Tähän vaikuttaa alustalla muiden käyttäjien käyttäytyminen ja julkaisijankin käyttäytyminen. Esimerkiksi kommentoimalla julkaisua julkaisu voi saada uutta ja laajempaa näkyvyyttä sosiaalisen median alustalla algoritmien ja suosittelujärjestelmien tehdessä laskelmia taustalla. Tästä syystä on tarpeen perehtyä tarkemmin sosiaalisen median algoritmeihin ja suosittelujärjestelmiin myöhemmin tässä tutkielmassa. Tulevissa kappaleissa tavoitteena on tarkastella RL 24:9 §:n mukaisen

---

¹⁹⁵ Sosiaalisen median teknilliset algoritmit ja suosittelujärjestelmät keräävät tietoa juuri tällaisen julkaisun kanssa käytävän vuorovaikutuksen kautta ja saattavat sen jälkeen suositella kyseistä julkaisua muiden alustan käyttäjien etusivuilla.

¹⁹⁶ KKO 2024:3, s. 12–13

¹⁹⁷ KKO 2024:3, s. 13

kunnianloukkaussäännöksen esittää sanaa ja siihen liittyvää tulkintaa. Tämä lisäksi esitellään sosiaalisen median teknisiä ominaisuuksia, jonka jälkeen tarkoituksen on tuoda esille se, miten sosiaalisen median tekniset ominaisuudet voivat ylläpitää lainvastaista tilaa ja levittää kunnianloukkauksen sisältävää julkaisua ilman julkaisijan myötävaikutusta. Kappaleen tarkoituksena on myös korostaa sitä, ettei sosiaalisen median alustalla tapahtuvan kunnianloukkauksen jatkuvuutta voida arvioida samalla tavalla kuin niin sanotussa perinteisessä printtimediassa tapahtuneen kunnianloukkauksen jatkuvuutta.

5. Lainkohdan teknologiamyönteisemmällä tulkinnalla kohti parempaa soveltamista laintarkoituksen ja sosiaalisen median teknisten erityiskysymysten osalta kehittyvässä teknologisessä ympäristössä

5.1. Kunnianloukkaussäännöksen esittää sanan teknologia myönteisemmät tulkintametodit ja tulkitsemisvaihtoehdot?

Jotta sosiaalisen median alustalla tapahtuvaa kunnianloukkausta voisi pitää jatkuvana ja rikoslain kunnianloukkaussäännöksen soveltamista voitaisiin hyödyntää tilanteissa, joissa kunnianloukkaus on tapahtunut sosiaalisen median alustalla, on kunnianloukkaussäännöksen sanalle esittää haettava lain tarkoituksen mukaista, teknologisesti ajantasaista ja teknologiamyönteistä tulkintaa.

Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate sitoo oikeudellisen aineiston tulkinnan tiukasti lakitekstiin, jonka seurauksena muodollinen laki on rikosoikeuden yksinomainen oikeuslähde.¹⁹⁸ Tästä huolimatta rikoslain tekstiäkin on välttämätöntä tulkita, mutta rikoslain tulkinnan taustalla vaikuttaa rikosoikeuden kaksoisfunktio. Rikosoikeuden kaksoisfunktiolla tarkoitetaan sitä, että valtiovallan on pidättäydyttävä loukkauksista yksilön oikeuksia, mutta samanaikaisesti sen on suojeltava oikeuksia muiden ihmisten aiheuttamia loukkauksia vastaan ja samalla sen on taattava perusoikeuksien toteutuminen mahdollisimman täysimittaisesti. Lainsäädännön termien tulkintaan vaikuttaa termien merkitys yleiskielessä, sanamuodon mukainen juridis-tekninen merkitys, säännöstä ympäröivä systeemikonaisuus, lainopilliset teoriat, historialliset yhteydet, lakiin kirjattu legaalimääritelmä, ilmauksen käyttöyhteydet muualla lainsäädännössä ja sääntelyn tavoitteet.¹⁹⁹ Myös KKO on oikeuskäytännössään katsonut käsitteiden tulkinnan olevan välttämätöntä ja oikeutettua myös yksittäisiä rikostunnusmerkistöjä sovellettaessa edellyttäen, että tulos on sopuosinnussa tunnusmerkistöstä ilmenevän, rangaistusuhalla tavoitellun suojan tarkoituksen kanssa ja että lopputulos on kohtuudella tekijän ennakoitavissa (esimerkiksi KKO 2018:36).²⁰⁰

Tämä ilmeneekin myös lain tulkinnan argumentointijärjestyksessä, joka muodostaa seuraavat tulkintametodit, jotka ovat sanamuotoon liittyvä tulkintametsodi, systemaattinen tulkintametsodi ja teleologinen sekä perus- ja ihmisoikeuksiin perustuva tulkintametsodi.²⁰¹ Laintulkinnan metodiset mallit ovat pedagogisia työkaluja, joilla hahmotetaan sitä, kuinka rikoslakia on tulkittava ja kuinka ratkaisua tehtäessä on argumentoitava. Käytännössä metodit muodostavat kokonaisuuden, jossa tulkintametodien rajat voivat olla liukuvia.²⁰²

¹⁹⁸ Boucht, Frände 2019, s. 29

¹⁹⁹ Krokfors 2004, s. 55

²⁰⁰ Boucht, Frände 2019, s. 32

²⁰¹ Huovila 2005, s. 77

²⁰² Tapani, Tolvanen, Hyttinen 2019, s. 162

Oikeustieteessä esiintyy erilaisia termejä vakiintuneista tulkintasäännöistä, mutta tässä tutkielmassa tukeudutaan edellä mainittuihin tulkintasääntöihin.²⁰³ Rikosoikeudessa oikeuslähdeoppi ja tulkintaoppi eroaakin monen muun oikeudenalan lainsoveltamisopeista. Muissa oikeudenaloissa on jätetty enemmän tilaa joustaville oikeusohjeille ja sisällölliselle argumentaatiolle.²⁰⁴

Siitä, että edellyttääkö rikosoikeudellinen ratkaisuharkinta aina tulkintaa, ei ole täyttä yksimielisyyttä rikosoikeudellisessa oikeuskirjallisuudessa.²⁰⁵ Oikeustiede, kuten muutkin tieteet, on jatkuvassa kehityksessä. Tämä kehitys näkyy myös oikeuskäytännössä, jossa ratkaisuperusteiksi on alettu hyväksymään avoimempia ja oikeudellisesti epämääräisempiä ratkaisuperusteita. Tämä on johtanut siihen, että tuomioistuimen päätöksiä ei enää pidetä oikeina tai väärinä, vaan niitä pidetään hyvin tai huonosti perusteltuina ja kysymys ratkaisujen oikeellisuudesta on muotoutunut kysymykseksi ratkaisujen hyväksyttävyydestä.²⁰⁶

Jotta kunnianloukkaussäännöstä voitaisiin tulkita ja soveltaa nykyaikaisia haasteita vastaavaksi ja teknologia myönteisesti, tulisi joitakin aikaisemmin mainittuja tulkintatapoja tarkastella tarkemmin.

5.1.1. Teleologisen tulkinnan subjektiivinen ja objektiivinen tulkinta

Teleologinen tulkinta on sääntelyn tavoitteisiin keskittyvää tulkintaa, joka johtaa siihen, että lakia on tulkittava pitäen silmällä lain tarkoitusta ja tavoitteita. Teleologisessa tulkinnassa otetaan huomioon mitä tavoitteita sääntelyllä pyritään edistämään.²⁰⁷ Subjektiivinen teleologia selvittää lainsäätäjän tarkoitusta esimerkiksi lainvalmistelumateriaalin avulla ja kriminaalipoliittisen keskustelun kautta. Objektiivinen teleologinen tulkinta pyrkii selvittämään mikä olisi tulkitsijan käsityksen mukaan lain järkevä tarkoitus erilaisissa soveltamistilanteissa. Tulkintaprosessi kattaa sanamuodon selvittämisen ja säännöksen soveltamista käsiteltävään tapaukseen.²⁰⁸ Kiteytettynä tämä tarkoittaa sitä, että tulkintavaihtoehtoista valitaan ja sovelletaan sitä, joka parhaiten toteuttaa sovellettavan lain tarkoituksia ja tavoitteita.²⁰⁹ Suomalaisessa laintulkintaympäristössä lainsäätäjän tarkoitus on tärkeä tulkinta-argumentti. Tämä johtaa monesti siihen, että tuomioistuimella ei ole muuta mahdollisuutta tulkintatilanteissa kuin turvautua

²⁰³ *Tapani, Tolvanen, Hyttinen* 2019, s. 162: Esimerkki toisenlaisesta perusmallista rikoslaintulkinnassa on ns. nelikohtainen vuorovaikutusmalli, jossa rikoslain tulkinnassa aloitetaan lain sanamuodosta, jonka jälkeen tarkastellaan rikoslainkohtaa systemaattisen tulkinnan kautta, jonka jälkeen sovelletaan teleologista laintulkintaa ja viimeiseksi pyritään selvittämään lainsäätäjän tahtoa.

²⁰⁴ *Tapani, Tolvanen, Hyttinen* 2019, s. 111

²⁰⁵ *Tapani, Tolvanen, Hyttinen* 2019, s. 156: Tapani, Tolvanen ja Hyttinen puoltavat näkemystä, jonka mukaan rikosoikeudellinen ratkaisuharkinta edellyttää aina tulkintaa, kun esimerkiksi Frände on esittänyt, ettei rikoslain soveltaminen välttämättä edellytä tulkintaa.

²⁰⁶ *Tapani, Tolvanen, Hyttinen* 2019, s. 112-113

²⁰⁷ *Hirvonen* 2011, s. 40

²⁰⁸ *Krokkfors* 2004, s. 55

²⁰⁹ *Huovila* 2005, s. 68

lainsäätäjän tarkoituksen selvittämisessä julkiseen lainvalmisteluaineistoon.²¹⁰ Teleologisen tulkinnan tausta-ajatuksena on se, että demokraattisesti valitulle lainsäätäjälle lainsäädäntö on väline, jolla lainsäätaja pyrkii edistämään poliittisia tavoitteitaan. Teleologisen tulkinnan taustalla voidaan katsoa vaikuttavan demokratiaperiaate. Teleologista tulkintaa voidaan pitää seuraamusharkintana, jolloin voidaan joutua arvioimaan, mitkä ovat eri tulkintavaihtoehtojen tosiasialliset seuraamukset.²¹¹ Teleologisen tulkinnan rakennetta voidaan hahmottaa niin, että säännöksellä katsotaan olevan ydinsovellusalueensa ja perifeeriset sovellutusalueensa.²¹² Ydinsovellutusalueella tapaukset ratkeavat antamalla lakitekstille niiden luonnollisen kielellisen mukainen merkitys ja tulkinta. Perifeerisen sovellutusalueen tapauksissa tarkastellaan niin sanottuja epätyypillisiä tapauksia, jolloin selvitetään ensin lain tavoite tyypillisen tapauksen kautta, jonka jälkeen lakia sovelletaan epätyypillisessä tapauksessa niin, että lain tarkoitus toteutuu samalla tavalla sekä tyypillisessä tapauksessa että epäselvässä tapauksessa.²¹³

Oikeuskäytännössä monissa tulkinnanvaraisissa tapauksissa on lain ratio otettu huomioon ja noudatettu niin sanottua dynaamista tulkintalinjaa. Kehittyvä ja monimutkaistuvassa yhteiskunnassa teleologinen tulkinnalle on tarvetta jatkossakin, koska lainsäädäntö ei pysty ennakoimaan teknologista ja yhteiskunnallista kehitystä ja siitä syntyviä kaikkia mahdollisia tulevia tapauksia.²¹⁴ Kunnianloukkaussäännöksen päätarkoituksena voidaan pitää kunnialoukkausrikosten torjumista, vaikka lain säätämisvaiheessa ei varmastikaan osattu kuvitella miten laajamittainen ongelma tästä torjunnasta tulisi teknologian kehityksen myötä.

Rajat teleologiselle tulkinnalle asettaa laillisuusperiaate, joka ilmenee RL 3:1 §:a, jonka mukaan:

Rikokseen syylliseksi saa katsoa vain sellaisen teon perusteella, joka tekohetkellä on laissa nimenomaan säädetty rangaistavaksi.

Rangaistuksen ja muun rikosoikeudellisen seuraamuksen on perustuttava lakiin.

Eurooppalaisella tasolla teleologinen tulkinta on myös korostuneesti se linja, jota noudatetaan Euroopan Unionin oikeudessa ja oikeuskäytännössä.²¹⁵

RL 24:9 §:n tarkoituksena ja tavoitteena voidaan katsoa olevan yksilön kunnian suojaaminen kunnianloukkauksilta, joten yhteen hetkeen ulottuvan esittämisen tai pitkäänkin kestäväen esittämistilanteiden, jossa yksilön kunniaa loukataan, torjuminen voidaan katsoa lain tavoitteiden ja sanamuodon mukaiseksi

²¹⁰ Huovila 2005, s. 40

²¹¹ Huovila 2005, s.68

²¹² Krokfors 2004, s. 69: Tätä mallia kutsutaan Ekelöfin malliksi.

²¹³ Krokfors 2004, s. 60

²¹⁴ Krokfors 2004, s. 70

²¹⁵ Hirvonen 2011, s. 40

ja näin ollen kunnianloukkauksen tulkitseminen jatkuvana rikoksena olisi mahdollista teleologisen tulkinnan valossa.

5.1.2. Analogiakielto ja sallitun tulkinnan rajanveto

Edellä mainittu lainkohta korostaa analogiakieltoa ja korostaa lain ja tunnusmerkkistön täsmällisyysvaatimusta.²¹⁶ Analogiakiellolla tarkoitetaan sitä, että tuomioistuimen toimivalta loppuu siihen, mihin tulkinta loppuu ja mistä analogia alkaa. Analogisen tulkinnan voidaan katsoa alkavan siitä, kun säännöksen sanamuodon rajat ylitetään. Tämä ylittäminen voi johtaa analogiseen soveltamiseen. Analogian määritelmänä voidaan pitää tilannetta, jossa oikeudellista normia sovelletaan yksittäiseen tapaukseen, vaikka riittävää semanttista vastaavuutta tapauksen relevanttien tosiseikkojen ja normin yleiskielellisen tai juridisteknisen merkityssisällön välillä ei ole.²¹⁷ Analogista tulkintaa ei saa rikoslain säännöksiä tulkinnassa harjoittaa vastaajan vahingoksi, koska se on laillisuusperiaatteen vastaista.²¹⁸

Sallitun tulkinnan ja kielletyn analogian välinen rajanveto on haastavaa, vaikka oikeuskirjallisuudessa on esitetty näkemys, ettei analogian ja tulkinnan väliin olisi mahdollista vetää tarkkaa rajaa. Tämän seurauksena analogian ja tulkinnan ero jää liukuvaksi.²¹⁹ Sallittua tulkintaa on lain soveltaminen, joka perustuu termeille annettuun normaalikielen mukaiseen merkitykseen tai termeille oikeustieteessä, lakien esitöissä tai mieluummin itse laissa vahvistettuun juridistekniseen merkityssisältöön. Rikoslain säännösten soveltamisen ennakoitavuus on vahvasti sidoksissa säännösten yleiskielen antamaan merkitykseen.²²⁰

5.1.3. Yleiskielen etusijaperiaate, systemaattinen tulkinta ja kontekstuaalis-harmonisoiva tulkinta

Keskeinen laintulkintametsodi tai tulkintastandardi on yleiskielen etusijaperiaate. Tämä tarkoittaa sitä, että lakitekstin yleiskielen mukaisista merkityksistä on suosittava tai käytettävä sitä, johon sisältönsä puolesta selvät lainvalmistelutyöt viittaavat. Tästä poikkeamiselle on oltava erityinen peruste.²²¹ Käytännössä tämä tarkoittaa, että kirjaimellista tai kielipillista tulkintaa on tehtävä arki- tai yleiskielen mukaisessa normaalimerkityksessä, eikä ilman riittävää perustetta lakikielen ilmaisulle voi antaa yleisestä kielenkäytöstä poikkeavaa tai eroavaa merkitystä.²²²

²¹⁶ *Krokfors* 2004, s. 56

²¹⁷ *Krokfors* 2004, s. 57

²¹⁸ *Huovila* 2005, s. 64

²¹⁹ *Krokfors* 2004, s. 59

²²⁰ *Krokfors* 2004, s. 68

²²¹ *Aarnio*, 1989 s. 255

²²² *Hirvonen* 2011, s. 38

Tulkinnallisissa tilanteissa, jos lain esityön sisältö ja tuomioistuinratkaisukäytäntö ovat ristiriidassa, väistyy tuomioistuimen ratkaisukäytäntö.²²³ Tämä on varmasti vaikuttanut siihen, että KKO päätti ratkaisussaan KKO 2024:3, että kunnianloukkaus sosiaalisen median alustalla tapahtuu vain kerran, koska voimassaolevan kunnianloukkaussäännöksen esitöistä ei ilmene tarpeeksi selvästi, että esittämistä voitaisiin pitää jatkuvana, vaikka nykyinen teknologinen kehitys mahdollistaisi sen ilman julkaisijan aktiivisia toimia ensijulkaisun jälkeen. RL 24:9 §:n sana esittää voidaan kuitenkin yleiskielessä ymmärtää myös yksittäisen hetken ylittäväksi jatkuvaksi teoksi. KKO 2024:3 ratkaisussa KKO on käyttänyt turhan supistavaa ja sosiaalisen median teknologian ominaisuuksia välttelevää tulkintaa, jossa esittää sanan merkitystä on kavennettu siitä, mitä se yleiskielessä tarkoittaa ja minkälaiseen esittämiseen nykyteknologialla pystytään. Esittää sanan tulkinnan rajaamista ja yleiskielen tarkoituksesta poikkeamista ei ole tarkemmin perusteltu, vaikka yleiskielestä poikkeaminen sitä vaatisi.

Oikeuskirjallisuudessa on todettu, että olisi tärkeätä kuitenkin, että esittää sanan tulkinnassa pysyttäisiin yleiskielen mukaisessa merkityksessä, vaikka lainopissa voidaankin määrittää termille yleiskielestä poikkeava merkitys.²²⁴ KKO 2024:3 tapauksessa esittää sanan jatkuvuuden ulottuvuuden määritelmää on tarkasteltu vertaamalla esittämistä ja sen jatkuvuutta muualta rikoslaissa löytyvään esittämiseen. KKO 2024:3 perusteluissa esittämisen jatkuvuutta on arvioitu rikoslain sotilasrikospykälän esittää sanan valossa. Sotilasrikospykälän mukaisen esittämisen määritelmän soveltaminen sosiaalisen median alustalla tapahtuneeseen kunnianloukkaukseen johtaa tulkintaan, jonka mukaan esittäminen on vain yhdessä hetkessä tapahtuvaa, vaikka tilanne, jota sotilasrikospykälässä kuvataan, eroaa suuresti sosiaalisen median alustalla tapahtuvasta esittämisestä.

Edellä mainittu kuvaa tuomioistuimissa tapahtuvaa systemaattisen tulkinnan metodia. Systemaattinen tulkinta tarkoittaa tulkintametodia, jossa tulkintasuuntaa haetaan muista oikeusnormeista, rikoslain yleisistä opeista, lainopin teorioista, oikeusjärjestyksen systematiikasta, logiikasta ja oikeusjärjestyksestä kokonaisuudessaan.²²⁵ Tässä tapauksessa systemaattisen tulkinnan soveltaminen johtaa epätydyttävään lopputulokseen, kun otetaan huomioon ne suuret erot, jotka kunnianloukkauspykälän ja sotilasrikospykälän esittämistilanteilla on.

Systemaattisen tulkinnan lisäksi tämän sotilasrikospykälään nojaavan tulkinnan voidaan katsoa toteuttavan kontekstuaalis-harmonisoivaa tulkintaa. Kontekstuaalis-harmonisoiva tulkinta tarkoittaa sitä, että muiden saman lain säännösten tai muutoin samaa oikeudenalaa koskevien lakien, jotka kuitenkin ovat mahdollisimman lähellä tulkittavana olevaa säännöstä, ja niissä käytettyjen käsitteiden avulla, pyritään antamaan tulkittavalle sanalle tai lauseelle merkityssisältö. Ajatuksena on, että saman lain ja saman

---

²²³ Aarnio, 1989 s. 255

²²⁴ Hirvonen 2011, s. 39

²²⁵ Hirvonen 2011, s. 39

oikeudenalan säädökset muodostavat lähimmän kontekstin, jonka valossa tekstiä on tulkittava. Tulkinta lähtee myös ajatuksesta, että lainsäätäjät pyrkii rationaalisesti systemaattisuuteen ja yhdenmukaisuuteen käyttämällä käsitteitä yhdenmukaisesti samassa säädöksessä ja samalla oikeudenalalla.²²⁶ Tämä tulkinta johtaa kuitenkin jälleen epätydyttävään lopputulokseen, joka ei toteuta lain kunnianloukkauksen estämisen- ja ehkäisemistarkoitusta. Toinen epätydyttävyyteen vaikuttava asia on edellä mainittu lain kuvaamien tilanteiden erilaisuus.

Lähellä aikaisemmin mainittuja tulkintamalleja on myös käsitteellis-looginen tulkintatapa. Käsitteellis-loogisella tulkinnalla tarkoitetaan sitä, että säännöksen sisältäessä yleisiä oikeustieteessä vakiintuneita käsitteitä, näitä käsitteitä on tulkittava vakiintuneen merkityksen mukaisesti, ellei erityisiä syitä ilmene, joiden perusteella voidaan perustellusti päätyä toisenlaiseen tulkintaan.²²⁷ Esittämistä käsitteenä on tulkittu eri tavalla riippuen oikeudenalasta eli sitä ei voida katsoa yleisesti oikeustieteessä vakiintuneeksi käsitteeksi.²²⁸

5.1.4. Semantiikka yleiskielen etusijan periaatteen tukena

Yleiskielen etusija metodin soveltamisessa keskeistä on tulkittavan sanan semantiikalla. Semantiikalla tarkoitetaan merkitysooppia, joka tutkii sanojen ja tekstien merkitystä.²²⁹ Semantiikkaa käyttämällä voidaan päätyä siihen, että sanaa ”esittää” voida yleiskielessä pitää sekä yhteen hetkeen rajoittuvana tekona, mutta myös jatkuvana tekona, joka kattaa pidemmän aikajakson. Yhteen hetkeen rajoittuvana tekona esittäminen voidaan nähdä esimerkiksi tilanteessa, jossa viranomainen pyytää esittämään jonkin tietyn asiakirjan. Viranomainen pyytää asiakirjan ”esittämistä”, henkilö näyttää eli ”esittää” asiakirjan, jonka jälkeen henkilö lopettaa asiakirjan esittämisen palauttamalla asiakirjan esimerkiksi kansioon tai muuhun vastaavaan katseelta piilossa olevaan säilytykseen. Mutta yleiskielessä esittäminen voi olla myös jatkuvaa. Esimerkkinä voidaan käyttää tilannetta, jossa henkilö esittää luentosalissa yleisölle diaesitystä jostakin aiheesta. Esityksen voidaan silloin katsoa alkaneen siitä, kun henkilö avaa ensimmäisen dian ja loppuvan, kun henkilö lopettaa viimeiseen diaan ja lopettaa ”esittämisen”. Tässä esimerkissä esittämisen voidaan katsoa jatkuneen yli yksittäisen teko hetken. Tämä vastaa myös luonteeltaan enemmän sosiaalisen median ympäristöä esitysalustana.

Esittää sanan tulkitseminen yksittäiseen hetkeen rajoittuvaksi teoksi johtaa oikeudelliseen jännitteeseen.²³⁰ Tämä taas johtaa sanan ja lain tarkoituksen kannalta epätydyttäviin ratkaisuihin etenkin tapauksissa, joissa tarkastellaan kunnianloukkausrikoksia, jotka tapahtuvat sosiaalisen median alustalla. Tätä

²²⁶ Huovila 2005, s. 63

²²⁷ Huovila 2005, s. 64

²²⁸ Esimerkiksi rikosoikeudessa esittämistä tulkitaan eri tavalla kuin tekijänoikeuslaissa.

²²⁹ Hirvonen 2011, s. 36

²³⁰ Aarnio, 1989 s. 19

oikeudellista jännitettä ei voi purkaa muutoin kuin tulkitsemalla esittää sanaa jatkuvaksi ja aktiiviseksi tekemiseksi ottamalla huomioon samalla sosiaalisen median teknillinen luonne, johon perehdytään seuraavassa kappaleessa. Seuraavassa kappaleessa pyrin tuomaan esille sen, miten teknologinen kehitys on johtanut siihen, että esittäminen sosiaalisen median alustalla, joka käyttää algoritmeja ja suosittelujärjestelmiä ehdottaakseen käyttäjilleen sisältöä, voi ylläpitää jatkuvaa esittämisen tilaa ilman alkuperäisen julkaisijan myötävaikutusta ja kuinka alkuperäisen julkaisijan kanssakäyminen kunnianloukkauksen sisältävän julkaisun kanssa ja muiden alustan käyttäjien kanssakäyminen tämän julkaisun kanssa edistää julkaisun näkyvyyttä ja esilläoloa alustalla.

5.2. Suosittelualgoritmit lainvastaisen tilan ylläpitäjinä

Jotta voidaan tehdä teknologiamyönteistä tai teknologian kehityksen huomioon ottavaa tulkintaa, on perehdyttävä sosiaalisen median teknilliseen ympäristöön, jossa kunnianloukkauksia tapahtuu eniten nykyaikaisessa yhteiskunnassa, jossa suosittelualgoritmeilla on merkittävä rooli. Perehtymisen jälkeen edellä mainittuja asioita on myös ymmärrettävä. Ennen perehtymistä siihen, miten suosittelualgoritmit voivat ylläpitää lainvastaista tilaa, vaikka alkuperäinen julkaisija ei aktiivisilla toimillaan siihen pyrkisi, on avattava mitä tarkoitetaan algoritmilla, suosittelualgoritmilla, suosittelualgoritmien toimintaa ja suosittelujärjestelmiä. Edellä mainituilla teknologisilla työkaluilla on jatkuvasti kasvava vaikutusvalta teknologisesti kehittyvässä yhteiskunnassamme ja etenkin sosiaalisen median alustoilla.

Algoritmilla tarkoitetaan ohjeen tyyppistä koodia, jossa on rajallisesti tarkkaan määritetyt vaiheet, joka vastaanottaa jonkin tiedon ja koodin kautta tuottaa ratkaisun esimerkiksi ratkaisemalla todennäköisyyksiä.²³¹ Algoritmia on myös kuvattu joukoksi toimintaohjeita, jotka esittävät sarjan toimia tietyn tehtävän suorittamiseksi tai tehtävän ratkaisemiseksi ja tämän lisäksi osa algoritmeista ovat niin sanottuja itseoppivia algoritmeja, jolloin niillä on kyky oppia uutta.²³² Algoritmit voivat myös nostaa sosiaalisen median käyttäjien etusivulle sisältöä, jota käyttäjä ei ole aktiivisesti hakenut tai etsinyt.²³³ Tällaista etusivun sisältoehdotuksia luovaa algoritmia voidaan kutsua suosittelualgoritmiksi, joka on yleinen etusivun sisällön luoja erilaisilla sosiaalisen median alustoilla. Tällaisen suosittelualgoritmin tavoitteena on pitää käyttäjä mahdollisimman pitkään kyseisellä alustalla. Suosittelualgoritmilla tarkoitetaan yleensä tietoteknistä työkalua tai kaavaa, joka tarjoaa käyttäjäkohtaisia ehdotuksia, jotka ovat suurella todennäköisyydellä käyttäjän aikaisemman käytöksen perusteella käyttäjän mielenkiinnonkohteita. Sen keskeisin tehtävä on auttaa käyttäjää löytämään käyttäjälle sopivaa sisältöä.²³⁴ Edellä mainittuja algoritmityyppejä käytetään

²³¹ Elliot, Mandalari, Mourby, O´Hara 2024, s. 11

²³² Kuoppamäki, 2020 s. 609

²³³ TPA 18/2024 vp, s. 1

²³⁴ Busch 2023, s. 35

nykyään hyvin laajasti sosiaalisen median alustojen lisäksi myös esimerkiksi finanssimarkkinoilla ja verkko-
kokaupassa.²³⁵

Suosittelualgoritmit luovat suosittelujärjestelmiä. EU:n digimarkkinasäädöksen 3 artikla sisältää määritelmän suosittelujärjestelmästä:

Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

s) ”suosittelujärjestelmällä” täysin tai osittain automatisoitua järjestelmää, jota verkkoalusta käyttää ehdottaakseen verkkorajapinnassaan tiettyjä tietoja palvelun vastaanottajille tai priorisoidakseen kyseisiä tietoja, myös palvelun vastaanottajan käynnistämän haun tuloksena, tai jolla se muulla tavoin määrittää esitettävien tietojen suhteellisen järjestyksen tai näkyvyyden.

Suosittelujärjestelmät määrittävät mitä sisältöä sosiaalisen median alustoilla käyttäjät näkevät ja mikä sisältö pysyy käyttäjältä näkymättömissä. Näin ollen niitä voidaan myös pitää eräänlaisina portinvartijoina, joka ohjaa julkisen keskustelun kohdetta.²³⁶

5.2.1. Jako 3 tyyppiseen suosittelujärjestelmään

Suosittelualgoritmien luomat suosittelujärjestelmät voidaan lähtökohtaisesti jakaa kolmeen tyyppiin. Ensimmäinen suosittelualgoritmeista muodostuva suosittelujärjestelmä on sisältöpohjainen suosittelujärjestelmä. Sisältösuosittelujärjestelmässä alustan käyttäjälle tarjotaan sisältöä, joka perustuu käyttäjän aikaisempaan käyttäytymiseen, josta suosittelualgoritmit ovat päätelleet aiheen kiinnostavan käyttäjää. Suosittelualgoritmi laatii vaihtoehtoja, jotka saattavat kiinnostaa käyttäjää ja asettaa nämä vaihtoehdot ehdotusjärjestykseen, jossa ensimmäisenä vaihtoehtona on käyttäjää todennäköisesti eniten kiinnostava vaihtoehto.²³⁷

Toisen suosittelualgoritmien muodostama suosittelujärjestelmä on kollaboratiivinen suosittelujärjestelmä. Kollaboratiivisessa suosittelujärjestelmässä algoritmit vertaavat alustan käyttäjien vuorovaikutuskäyttäytymistä ja muodostaa käyttäjälle ehdotuksia muiden samoista aiheista kiinnostuneiden käyttäjien käyttäytymismallien perusteella.²³⁸

---

²³⁵ Kuoppamäki, 2020 s. 609

²³⁶ Gesmann-Nuissl, Meyer 2023, s. 65

²³⁷ Gesmann-Nuissl, Meyer 2023, s. 65

²³⁸ Gesmann-Nuissl, Meyer 2023, s. 66

Kolmas suosittelualgoritmien luoma suosittelujärjestelmä sekoittaa ominaisuuksia sekä sisältöperustaisesta suosittelujärjestelmästä että kollaboratiivisesta suosittelujärjestelmästä luomalla näiden välisen hybridijärjestelmän.²³⁹

Suosittelujärjestelmiä on oikeustieteellisessä kirjallisuudessa jaettu myös muilla perusteilla esimerkiksi neljään ryhmään, jonka mukaan ne olisi jaettavissa priorisoiviin, lajitteleviin (klassifioiviin), assosioiviin ja suodattaviin suosittelujärjestelmiin.²⁴⁰ Sopivan sisällön tarjoaminen käyttäjälle pidentää tämän oleskelua sosiaalisen median alustalla. Algoritmien roolia rikollisessa toiminnassa Suomessa ei ole vielä tarkistettu oikeuskirjallisuudessa, tuomioistuinten oikeuskäytännössä tai oikeustieteellisissä julkaisuissa. Algoritmien roolia on tarkistettu markkinaoikeuden puolella.²⁴¹

5.2.2. Suosittelujärjestelmien toiminta ja black box ongelma

Suosittelujärjestelmät eivät toimi täysin itsenäisesti, eikä alustat täysin ohjaa niitä, vaan niiden laatimiin suosittelulistauksiin vaikuttavat eri alustojen käyttäjät ja käyttäjien vuorovaikutukset erilaisen sisällön ja toistensa kanssa. Vuorovaikutus julkaisun tai sisällön kanssa, kuten kommentointi, tykkäys, tilaaminen tai klikkaaminen, aiheuttaa niin sanotun palautesignaalin, jonka suosittelujärjestelmä ottaa huomioon laskennoissaan ja muotoillessaan seuraavia ehdotuksia. Ehdotuksiin vaikuttaa myös alustojen käyttäjien lataama sisältö. Vastaavasti suosittelujärjestelmät voivat muokata käyttäjän käyttäytymistä ja mieltymyksiä suhteessa sosiaalisen median alustaan.²⁴²

Siitä miten tarkalleen alustan käyttäjän käyttäytyminen vaikuttaa suosittelualgoritmeihin ja suosittelujärjestelmiin, ei ole aivan läpinäkyvää tietoa. Tämän takia suosittelujärjestelmiä kutsutaankin alan kirjallisuudessa niin sanotuiksi mustiksi laatikoiksi, koska niiden tekemät laskelmat käyttäjän ehdotuksiksi ovat osittain arvaamattomia ja tutkimattomia.²⁴³ Niin sanottua mustan laatikon (black box) ongelmaa vaikeuttaa suosittelujärjestelmien taustalla olevien suosittelualgoritmien tekninen monimutkaisuus ja alustojen taustalla olevien yhtiöiden liikesalaisuus status, jonka suosittelualgoritmit saavat.²⁴⁴ Lisäksi monet suurten alustojen suosittelujärjestelmät ovat niin sanotusti itse oppivia.²⁴⁵ Ennen nykyisen mallisia suosittelujärjestelmiä, jotka muuntuvat itseoppivasti käytettävän tiedon mukaan, eli käyttäjän syöttämän tieto

²³⁹ *Gesmann-Nuissl, Meyer* 2023, s. 67

²⁴⁰ *Weitzenboeck* 2023, s. 390

²⁴¹ *Kuoppamäki, Petri*: Algoritmiset kartellit ja kolluusio – kilpailuoikeuden haasteet ja mahdollisuudet: Defensor Legis N:o 4/2020 tarkastelee algoritmien muodostamien kartellien oikeudellisia kysymyksiä.

²⁴² *Leerssen* 2020, s. 4

²⁴³ *Leerssen* 2020, s. 12

²⁴⁴ *Leerssen* 2020, s. 13

²⁴⁵ *Weitzenboeck* 2023, s. 406

opettaa suosittelujärjestelmää tulevia laskentoja varten, vanhan mallisten algoritmien ja suosittelujärjestelmien laskentäsääntöjä ohjelmoivat ja päivittivät manuaalisesti yksittäiset ihmiset.²⁴⁶

Sosiaalisen median alustoista kuuluisin, on ehkä Facebook. Facebook on myös se alusta, jolla kunnianloukkausrikos tehtiin ja jonka syyteoikeuden vanhentumista arvioitiin KKO 2024:3 tapauksessa. Facebookin alustalla suosittelujärjestelmä vaikuttaa suuresti siihen mitä alustan käyttäjä näkee omalla etusivun syötteellään. Etusivun syöte otettiin käyttöön vuoden 2006 aikana.²⁴⁷ Facebookin suosittelujärjestelmä ei ole julkinen, joten sen läpikäynti yksityiskohtaisesti ei ole mahdollista, mutta Facebook tarjoaa yleiskatsauksen suosittelujärjestelmänsä toiminnasta verkkosivuillaan. Yleiskatsauksen mukaan Facebookin suosittelujärjestelmä käy läpi neljä vaihetta, kun se arvioi käyttäjien mahdollista mielenkiintoa tehtyä julkaisua kohtaan. Ensimmäiseksi Facebookin suosittelujärjestelmä suorittaa niin sanotun inventaariovaiheen, jossa suosittelujärjestelmä arvioi inventaariomaisesti mitä sisältöä käyttäjän kaverit ja seuraamat julkaisijat ovat julkaisseet. Toiseksi suosittelujärjestelmä toteuttaa niin sanotun signaalivaiheen. Signaalivaiheessa suosittelujärjestelmä käy läpi satojatuhansia signaaleja, kuten kuka teki alkupe räisen julkaisun ja milloin julkaisu on tehty. Signaalivaiheessa käydään läpi myös erittäin tarkkoja signaaleja, kuten miten nopea nettiyhteys julkaisijalla on. Kolmannessa vaiheessa suosittelujärjestelmä pyrkii ennustamaan, että miten todennäköisesti käyttäjät tulevat olemaan vuorovaikutuksessa julkaisun kanssa. Tämän arvioinnissa käytetään toisen vaiheen signaaleja. Vuorovaikutusarvioinnissa arvioidaan muun muassa, että kuinka todennäköistä on, että käyttäjä kommentoi julkaisua, kuinka todennäköistä on, että käyttäjä lukee julkaisun, katsooko käyttäjä koko videon, jos kyseessä on video julkaisu tai kokeeko käyttäjä julkaisun informatiivisena. Neljänneksi Facebookin käyttöjärjestelmä käy läpi niin sanotun pisteytysvaiheen, jossa käyttöjärjestelmä arvioi miten mielenkiintoinen julkaisu on kaikille alustan käyttäjille. Tämä on Facebookin suosittelujärjestelmän viimeinen vaihe, jossa arvioidaan kaikkien käyttäjien todennäköisyyttä klikata ja olla vuorovaikutuksessa julkaisun kanssa, miten pitkään muut käyttäjät viettävät aikaa julkaisun parissa, todennäköisyyttä sille, että käyttäjä kommentoi ja jakaa julkaisun, julkaisun informatiivisuuden arvoa, onko julkaisu provosoiva julkaisu, jonka on tarkoitus saada klikkauksia provokatiivisuudellaan ja johtaako julkaisussa mahdollisesti oleva linkki epäluotettavalle verkkosivulle.²⁴⁸ Tällä tavalla Facebook ja monet muut sosiaalisen median alustat pyrkivät profiloimaan eli keräämään tietoa käyttäjistään, jonka avulla he voivat ennakoita alustan käyttäjän käyttäytymistä.²⁴⁹

Suosittelujärjestelmien läpinäkyvyyttä on pyritty lisäämään Euroopan unionin tasolla Digipalvelusäädöksen (DSA) 27 artiklalla, jonka mukaan suosittelujärjestelmiä käyttävien verkkoalustojen on ehdoissaan

---

²⁴⁶ Weitzenboeck 2023, s. 390

²⁴⁷ Solove 2007, s. 169

²⁴⁸ Sisällön sijoittelu Facebookissa | Metan ohje- ja tukikeskus yrityksille (käyty 17.4.2025)

²⁴⁹ Elliot, Mandalari, Mourby, O´Hara 2024, s. 445

esitettävä selkeällä ja ymmärrettävällä kielellä suosittelujärjestelmiensä tärkeimmät parametrit sekä käyttäjien vaihtoehdot tärkeimpien parametrien muuttamiseksi tai miten niihin pystyy vaikuttamaan.²⁵⁰

5.2.3. Suosittelualgoritmien ja suosittelujärjestelmien vaikutus kunnianloukkauksjulkaisuun

Tämä on vain lyhyt katsaus siihen, miten suosittelualgoritmit ja suosittelujärjestelmät toimivat, sillä tämän syvällisempi perehtyminen suosittelualgoritmien ja suosittelujärjestelmien toimintaan ei ole syytä tehdä, koska jo edellä mainitusta ymmärtää, että sosiaalisen median alustalla tehty kunnianloukkauksen sisältävä julkaisu ei ole vain julkaisuhetken näkyvillä pistemäisenä tekona, vaan näkyvyys voi laajentua ja suosittelujärjestelmien ansiosta se voi saada uutta tuulta alleen. Kunnianloukkauksen sisältävä julkaisu voi esimerkiksi sisältää suosittelujärjestelmän suosimia avainsanoja tai suosittelujärjestelmä voi päätellä julkaisun vuorovaikutuksessa olleiden käyttäjien perusteella, että se ehdottaa kunnianloukkauksen sisältävää julkaisua laajemmalle yleisölle.²⁵¹ Tämä suosittelujärjestelmien ominaisuuden voidaan katsoa ylläpitävän lainvastaista tilaa ilman julkaisijan myötävaikutusta.

Algoritmien luomia suosittelujärjestelmiä ja niiden roolia ei ole aikaisemmin tarkasteltu KKO:n ratkaisukäytännössä, mutta internetin teknistä luonnetta yleisellä tasolla on.²⁵² Aikaisemmassa ratkaisukäytännössä on todettu, että internetin tekninen luonne vaikuttaa rikosoikeudelliseen arvioon kunnianloukkauksrikoksissa. Ensinnäkin julkaisemalla julkaisun, joka sisältää kunnianloukkauksrikoksen mukaisen tiedon tai vihjauksen, julkaisijan on mahdollista saattaa kyseinen julkaisu erittäin laajan ihmisjoukon saataville. Internetin teknisen luonteen takia tämän tyyppinen julkaisu on myös vaikea poistaa internetistä lopullisesti, vaikka alkuperäinen julkaisija siihen pyrki.²⁵³ Tämä johtaakin tutkielman myöhemmin läpikäytävään tärkeään teemaan eli tosiasialliseen hallintaan.

Edellä mainitusta voidaan nähdä, että kunnianloukkaus, joka tehdään sosiaalisen median alustalla, joka käyttää suosittelujärjestelmiä ja algoritmeja, on niin sanotusti aktiivisessa tilassa, vaikka julkaisija olisikin passiivinen julkaisuhetken jälkeen. Ongelmaksi jatkuvuuden arvioinnissa internetissä ja sosiaalisen median alustalla nouseekin seuraavaksi julkaisun leviäminen, joka on periaatteessa loputon internetissä. Myöhemmässä osiossa esitänkin, että jatkuvuuden harkinnassa tulisi ottaa huomioon alkuperäisen julkaisijan tosiasiallinen mahdollisuus hallita kunnianloukkauksen sisältävää julkaisua. Esitän myös, että jatkuvuuden harkinnan takarajana tulisi pitää yksittäisen julkaisijan osalta hänen mahdollisuuttaan

---

²⁵⁰ Weitzenboeck 2023, s. 402

²⁵¹ Esimerkiksi niille toisille sosiaalisen median alustan käyttäjille, jotka on merkitty henkilön kavereiksi tai muuksi yhteydeksi.

²⁵² Internetin teknistä luonnetta on kuitenkin tarkasteltu paljon yksityiskohtaisemmin esimerkiksi HO-tasolla, ks. Helsingin HO 17.6.2020 (R 18/1272) s. 3

²⁵³ Helsingin HO 9.2.2010 (R 10/240) s. 4

poistaa kunnianloukkauksen sisältävä julkaisu. Tämä rajausta auttaisi arvioimaan kunnianloukkauksen jatkuvuutta tapauskohtaista harkintaa käyttämällä.

5.3. Aikaisempi oikeuskäytäntö

Epäselvissä tilanteissa aikaisempi oikeuskäytäntö on lainvalmisteluaineiston rinnalla erittäin tärkeä oikeuslähde tuomion perusteluissa. Sitä käytetään myös erittäin usein. Tämä tärkeä asema koskee etenkin aikaisempia KKO:n ennakkoratkaisuja.²⁵⁴ Ennakkoratkaisujen mukainen tulkinta tarkoittaa, että lakia pyritään tulkitsemaan yhdenmukaisesti ennakkoratkaisujen kanssa, joissa säännöstä on aikaisemmin jouduttu tulkitsemaan.²⁵⁵

KKO:n ennakkoratkaisujen sitovuus perustuu PL 99 §:ään ja OK 30:3:een. PL 99 §:n mukaan:

Ylintä tuomiovaltaa riita- ja rikosasioissa käyttää korkein oikeus sekä hallintolainkäyttöasioissa korkein hallinto-oikeus.

Ylimmät tuomioistuimet valvovat lainkäyttöä omalla toimialallaan. Ne voivat tehdä valtioneuvostolle esityksiä lainsäädäntötoimeen ryhtymisestä.

OK 30:3.1:n mukaan:

Valituslupa voidaan myöntää ainoastaan, jos lain soveltamisen kannalta muissa samantapaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeitä saattaa asia korkeimman oikeuden ratkaistavaksi taikka jos siihen on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen sellaisen oikeudenkäynti- tai muun virheen takia, jonka perusteella ratkaisu olisi purettava tai poistettava, tahi jos valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Ennakkoratkaisujen tehtävänä on siis nimenomaan oikeuskäytännön ohjaaminen ja yhtenäisyyden ylläpitäminen.²⁵⁶ Alempien oikeusasteiden ratkaisujen sitovuudelle ei löydy samanlaista tukea lainsäädännössä, jonka vuoksi niiden velvoittavuuden voidaan katsoa olevan vähäisempi, mutta niiden muodollinen sitovuus on kuitenkin vahvempi kuin oikeuskirjallisuuden tai oikeustieteen.²⁵⁷

Samanlaisten tai samantyyppisten tapausten ratkaisukäytäntöä tulisi ohjata tapausanalogia. Tapausanalogialla tarkoitetaan sitä, että kahden tai useamman samankaltaisen tapauksen päätöksen tulisi olla samanlainen niiden samankaltaisuuden perusteella.²⁵⁸ Aikaisempia KKO:n ratkaisuja²⁵⁹, joihin

²⁵⁴ Huovila 2005, s. 41

²⁵⁵ Huovila 2005, s. 64

²⁵⁶ Huovila 2005, s. 41

²⁵⁷ Huovila 2005, s. 42

²⁵⁸ Aarnio, 1989 s. 243

²⁵⁹ KKO:1986-II-88 ja KKO 1980 II 127

tässäkin tutkielmassa on aikaisemmin viitattu, lainvastaisen tilan jatkuvuudesta voidaan pitää identiteettitään ja luonteeltaan lähempänä KKO 2024:3:ssa käsillä ollutta tilannetta, kuin ratkaisuja, joissa rikos on todettu ei jatkuvaksi ja tekeminen on rajattu yhteen hetkeen. Kummassakin aikaisemmassa tapauksessa tekijät olivat lainvastaisen tilan alkamisen jälkeen olleet passiivisia, eli aktiivinen tekeminen ei ole ollut ratkaisevassa asemassa jatkuvuuden arvioinnissa, mutta tästä huolimatta rikoksen katsottiin jatkuvan aktiivisena taustalla ilman heidän aktiivista toimintaansa.²⁶⁰

Tuomioistuin ratkaisujen painoarvo eli sisällöllinen velvoittavuus perustuu ratkaisun perustelujen vakuuttavuuteen tai painavuuteen.²⁶¹ KKO 2024:3 osalta perustelujen vakuuttavuus ja painavuus kärsii siitä, ettei perusteluissa, jotka muodostivat ratkaisun lopullisen kannan, ole otettu tarpeeksi huomioon esittämisen mahdollisuutta jatkuvana tekona sosiaalisen median teknillisellä alustalla ja teknisessä ympäristössä.

5.4. Julkaisun tosiasiallinen hallinta jatkuvuuden arvioinnissa

Tosiasiallisella hallinnalla tarkoitetaan sitä, että henkilöllä on oikea mahdollisuus päättää esineestä, julkaisusta tai muusta asiasta ilman ulkopuolista kontrollia. Jatkuvan esittämisen ei voida katsoa ulottuvan tilanteisiin, joissa sosiaalisen median julkaisusta on otettu esimerkiksi kuva-kaappaus, jota levitetään edelleen eteenpäin. Tämän tyyppisissä tilanteissa ei olisi enää kyse alkuperäisen julkaisijan vastuulla olevista julkaisusta ja näin ollen niiden ei voida katsoa aiheuttavan jatkuvan esittämisen tilaa.

KKO 2024:3 ratkaisussaan tuo esille tosiasiallisen hallinnan. KKO:n mukaan tosiasiallisen hallinnan arvioinnissa huomiota pitäisi kiinnittää siihen millaiset tosiasialliset mahdollisuudet tekijällä on ollut poistaa loukkaava tai halventava ilmaisu yleisön saatavilta sekä miten tekijä on tätä mahdollisuutta käyttänyt. KKO 2024:3:ssa julkaisijalla oli ollut kokoajan mahdollisuus poistaa kunnianloukkauksen sisältänyt julkaisu tai rajoittaa kunnianloukkauksen sisältäneen julkaisun näkyvyyttä. Kumpaakaan hän ei tehnyt kuin vasta 17.9.2019, jolloin hän oli poistanut sen julkisesti luettavista julkaisuistaan.²⁶² Ratkaisun eriävässä mielipiteessä tuodaan tämä asia myös esille. Eriävässä mielipiteessä todetaan, että syytetyllä on ollut mahdollisuus omalla toiminnallansa estää loukkaavan viestin jatkuva päätyminen laajemmän määrittämättömän yleisön tietoon, eikä syytetty ollut kuitenkaan poistanut julkaisua sen alle kirjoittamiaan kommentteja 17.9.2019 mennessä. Näin ollen on voitu katsoa, että syytetyllä on ollut tosiasiallinen hallinta

---

²⁶⁰ Alemmilla oikeusasteilla sosiaalisen median alustalla tapahtunutta kunnianloukkausta on pidetty jatkuvana rikoksena. Esimerkiksi Helsingin käräjäoikeus on todennut, että ”kunnianloukkauksen tekoaika alkaa viestin julkaisemisesta tai lähettämisestä internetissä tai Facebookissa. Lähtökohtana on, että teko päättyy vasta, kun viesti on poistettu näkyviltä.” ks. Helsingin käräjäoikeus 14/133253, 20.8.2014, s. 8

²⁶¹ Huovila 2005, s. 42

²⁶² KKO 2024:3 kohta 1 ja 11

julkaisuun, jota hän päättänyt olla käyttämättä ja näin hän on tietoisesti jatkanut kunnianloukkaustilan ylläpitämistä.²⁶³

Tosiasiallista hallintaa on korostettu myös aikaisemmassa oikeuskäytännössä ja aikaisemmassa oikeuskäytännössä on myös tuotu esille internetin teknillistä eroavaisuutta perinteisestä printtimediasta. Internetissä alkuperäisellä julkaisijalla on monesti tosiasiallinen hallinta, koska hän pystyy tehdä alkuperäiseen julkaisuun muutoksia tai hän voi poistaa alkuperäisen julkaisun internetin alustalta, kun taas perinteisessä painojulkaisussa tosiasiallinen hallinta julkaisijalta katoaa heti, kun julkaisu lasketaan yleiseen levitykseen.²⁶⁴

Jos alkuperäisellä julkaisijalla ei ole enää tosiasiallista hallintaa kunnianloukkauksen sisältävään julkaisuun ja se lähtee leviämään rajoittamattoman yleisön kesken, ei tällaisessa tilanteessa kunnianloukkausta voitaisi pitää jatkuvana, koska alkuperäisen julkaisijan tosiasiallinen hallinta katkeaa ja kunnianloukkauksen sisältävä materiaali siirtyy alkuperäiseltä julkaisijalta kolmannen henkilön tosiasiallisen hallinnan piiriin. Tämä tarkoittaa siis sitä, että kunnianloukkauksen jatkuvuus sosiaalisen median alustalla tai internetissä edellyttäisi kahta asiaa: ensinnäkin kunnianloukkauksen sisältävän julkaisun tekemisen internetin alustalla rajoittamattomalle yleisölle ja toiseksi alkuperäisen julkaisijan tosiasiallista hallintaa tähän alkuperäiseen julkaisuun. Jos tosiasiallisen hallinnan edellytys ei täyty, ei kunnianloukkausta kopioiden tai kolmannen henkilön levittämänä voida pitää jatkuvana ja kunnianloukkauksen tekeminen rajoituisi vain alkuperäisen kunnianloukkauksen julkaisupäivään. Oikeuskäytännöstä löytyy myös esimerkkejä verkkoalustalla tehdystä kunnianloukkauksesta, jota alkuperäisen julkaisija ei ole voinut julkaisuhetken jälkeen tosiasiallisesti hallitsemaan, jonka lisäksi alkuperäinen julkaisija on omilla toimillaan pyrkinyt julkaisun poistamiseen tai muokkaamiseen.²⁶⁵

5.5. RL 24:9 §:n teknologiamyönteisen tulkintatavan mukainen ja ajantasainen ratkaisu

Tässä kappaleessa esitän oman tulkintakannanottoni siitä, miten käsiteltävänä oleva kysymys kunnianloukkauksen jatkuvuudesta olisi voitu ratkaista teknologiamyönteisemmin ja ajantasaisempaa argumentaatiota käyttäen. Tulkintakannanoton tulee täyttää kaksi kriteeriä, jotta niitä voidaan pitää hyväksyttävänä. Tulkintakannanottojen on oltava rationaalisia eli järkeviä ja niiden on oltava johdonmukaisia. Tämän lisäksi niiltä edellytetään hyväksyttävyyttä eli niiden on vastattava laajemman yhteisön moraalista ja oikeudellista traditiota.²⁶⁶

---

²⁶³ KKO 2024:3, s. 13

²⁶⁴ Helsingin HO 31.5.2018 nro 18/122795, dnro 18/122795, s. 3

²⁶⁵ Helsingin HO 31.5.2018 nro 18/122795, dnro 18/122795, s. 3

²⁶⁶ *Krokkfors* 2004, s. 60

Korkeimman oikeuden ratkaisun KKO 2024:3 perustelut syyteoikeuden vanhentumisesta eivät ole tarpeeksi vakuuttavia, kun otetaan huomioon se tosiasiallinen teknologinen ympäristö, jossa ratkaisussa käsiteltävänä ollut kunnianloukkaus oli tehty.

Voidaan katsoa, että RL 24:9 §:n säätämishetkellä ei osattu kuvitella miten suuren harppauksen teknologia tekee tulevina vuosina älypuhelimien ja sosiaalisen median alalla, jolloin ei osattu kuvitella myöskään, miten lainkohdan sanaa ”esittäminen” tulisi arvioida näillä teknologisesti kehittyneillä alustoilla. Tämä ilmenee selvästi lainvalmistelumateriaalista, jossa ei viitata sosiaaliseen mediaan ja sen teknillisyyteen millään tavalla, vaikka siitä tulisi pian lainmuutoksen jälkeen keskeinen tapa levittää ja vastaanottaa informaatiota teknologisesti kehittyneessä yhteiskunnissa.

Teknologiayönteisempään ja ajanhengenmukaisempaan oikeudelliseen ratkaisuun voidaan päätyä oikeustieteellisellä loogisella päätelmällä eli oikeussylogismilla, jossa otetaan huomioon aikaisemmin tässä kappaleessa mainitut lähtökohdat eli premissit²⁶⁷. Ensimmäisenä premissinä esittää sanan arki kielenmukainen tulkinta, joka ei rajaa esittämistä vain yhteen hetkeen. Toisena premissinä sosiaalisen median tekninen puoli algoritmeineen ja suosittelujärjestelmineen, joka pystyy ylläpitämään lainvastaista tilaa alkuperäisen julkaisijan passiivisuudesta huolimatta. Kolmantena premissinä KKO:n aikaisempi oikeuskäytäntö, jonka mukaan lainvastaisen tilan ylläpitäminen ei ole edellyttänyt tekijältä aktiivisia toimia. Neljäntenä premissinä julkaisijan tosiasiallinen hallinta alkuperäiseen julkaisuun nähden, joka osoittaa, että tekijällä on ollut tosiasiallinen mahdollisuus katkaista lainvastaisen tilan olemassaolon.

Edellä mainitut premissit johtavat siihen, että RL 24:9 §:n kunnianloukkauksen esittämistä on mahdollista tulkita jatkuvana tekona, jonka katkeaminen tapahtuu vasta, kun alkuperäinen julkaisija poistaa julkaisun. Esittämistä voisi siis tulkita laajemmassa merkityksessä (*sensu largo*) ilman, että mennään kielletyn analogisen tulkinnan puolelle, kuin miten sitä on tulkittu KKO 2024:3 ratkaisussa, kun otetaan huomioon edellä mainitut premissit.²⁶⁸ Edellä mainitun mukainen teknologiayönteisempi ja ajanmukaisempi tulkinta johtaa ratkaisuun, jossa sosiaalisen median alustalla tapahtuvaa kunnianloukkausta voidaan pitää jatkuvana rikoksena, jolloin KKO 2024:3 ratkaisussa kunnianloukkauksen syyteoikeutta ei olisi tullut pitää vanhentuneena, vaan vanhentumisen olisi pitänyt katsoa alkaneen siitä hetkestä, kun kunnianloukkauksen sisältänyt julkaisu poistettiin alkuperäisen julkaisijan toimesta tämän profiilista.

KKO 2024:3:ssa tehty linjaus kunnianloukkauksen jatkuvuudesta sosiaalisen median alustalla ei tietenkään ole välttämättä pysyvä ja ikuinen linja. Siinä tehty prejudikaattinormi kunnianloukkauksen jatkuvuudesta saattaa merkittävästikin elää ja muuntua tulevassa oikeuskäytännössä, joka kuvaisi oikeuden

---

²⁶⁷ Aarnio, 1989 s. 156

²⁶⁸ Aarnio, 1989 s. 160

kehitystä ja sopeutumista nykyiseen teknologiseen ympäristöön.²⁶⁹ Tämän suuntainen kehitys olisi tietenkin tämän tutkielman argumenttien valossa toivottavaa.

Seuraavaksi tutkielmassa siirrytään oikeusvertailevaan osioon, jossa on tarkoitus lyhyesti tarkastella sitä, miten kunnianloukkausta on säännelty naapurivaltioissamme Ruotsissa ja Norjassa. Vaikka tarkastelu jää lyhyeksi, on se perusteltua, koska Suomi usein seuraa sääntelyssään muita Pohjoismaita. Tulevasta osiosta käy ilmi, että Ruotsi ja Norja ovat päätyneet erilaisiin sääntelyratkaisuihin kunnianloukkauksääntelyssään.

---

²⁶⁹ *Huovila* 2005, s. 42

6. Oikeusvertaileva osio (Ruotsi ja Norja)

Oikeusvertailun avulla voidaan löytää muista valtioista mahdollisia ratkaisuja ja sisällöllisiä argumentteja käsiteltävänä olevan asian ratkaisun tueksi. Muiden oikeusjärjestysten ratkaisuja voidaan pitää heikosti velvoittavina oikeuslähteinä. Tämä kanta on johdettavissa EY-tuomioistuimen ennakkoratkaisumenettelyä koskevista normeista ja EY-tuomioistuimen vakiintuneesta yhtenäistulkinnanperiaatteesta. Yhtenäistulkinnanperiaatteen mukaan yhteisöoikeuden tulkinnan on oltava yhtenäistä koko Euroopan yhteisön alueella. Tämän kansainvälistymisen seurauksena oikeusvertailun merkitys suomalaisten tuomioistuinten ratkaisuisissa on viime vuosina kasvanut.²⁷⁰ Tämä kehitys jatkuu varmasti myös tulevaisuudessa, kun teknologinen kehitys luo uusia haasteita eurooppalaisella tasolla eri oikeudenaloilla.

Suomi seuraa usein oikeudellisessa kehityksessään muita Pohjoismaita, joten tässä kohtaa tutkielmaa on hyvä ottaa tarkastelun kohteeksi, miten kunnianloukkausta säännellään Ruotsissa ja Norjassa ja minkälaisia kehityssuuntia on nähtävissä kunnianloukkausrikosten sääntelyssä Ruotsissa ja Norjassa.

6.1. Sananvapaus ja kunnianloukkaus Ruotsissa

Ruotsissa sananvapaus on suojattu perusoikeutena. Ruotsin hallitusmuodon (Regeringsformen) RF 2:1 mukaan sananvapauteen sisältyy oikeus suullisesti, kirjallisesti, kuvallisesti tai muulla tavoin välittää tietoja sekä ilmaista ajatuksia, mielipiteitä ja tunteita. RF 2:1 sisältää myös säädöksen informaation vapaudesta, joka tarkoittaa oikeutta hankkia ja vastaanottaa tietoja ja muutoin ottaa osaa muiden ilmaisuihin. Sananvapautta joukkoviestinnässä sääntelee perustuslaintasoinen painovapausasetus (Tryckfrihetsförordning, TF) ja ilmaisuvapausperustuslaki (Yttrandefrihetsgrundlag, YGL). TF 1:1:n mukaan painovapaus kuuluu jokaiselle Ruotsin kansalaiselle ja TF:n 14:5:ssa ulkomaalaiset rinnastetaan Ruotsin kansalaisiin. Tämän seurauksena jokaisella Ruotsissa olevalla henkilöllä on lähtökohtaisesti niin sanottu painovapaus, jonka tarkoituksena on turvata vapaa mielipiteenmuodostus ja kaikinpuolinen valistus. Tämän lisäksi TF suojaa uskonnollisia, tieteellisiä, kaunokirjallisia, taloudellisia ja viihteellisiä keskustelunaiheita.²⁷¹ TF 1:6:n mukaan kirjoitus katsotaan julkaistuksi, kun se on jätetty myyntiin tai muuten levitetty Ruotsissa.²⁷²

Sananvapaudelle annettu suoja ei ole Ruotsissakaan absoluuttinen, vaan sananvapautta voidaan rajoittaa RF 2:12:n ja RF 2:13:n mukaisin edellytyksin. RF 2:12:ssa säädetään sananvapauden rajoittamisen yleisistä edellytyksistä. Rajoituksella on turvattava päämäärää, joka on hyväksyttävä

²⁷⁰ Huovila 2005, s. 44

²⁷¹ Tiilikka 2010, s. 68

²⁷² Tiilikka 2010, s. 69

demokraattisessa yhteiskunnassa, se ei saa olla suurempi kuin mitä tavoiteltavan päämäärän saavuttaminen edellyttää (suhteellisuusperiaate), rajoitus ei saa mennä niin pitkälle, että siitä olisi uhkaa kansanvallan perustana toimivalle vapaalle mielipiteenmuodostukselle eikä sananvapauden rajoitus saa perustua poliittiseen, uskonnolliseen, kulttuuriseen tai muuhun vastaavaan käsityskantaan.²⁷³

RF 2:13:n mukaan ilmaisuvapautta voidaan rajoittaa, kun kyseessä on valtion turvallisuus, kansanhuolto, yleinen järjestys ja turvallisuus, yksilön maine, yksityiselämän suoja tai rikosten estäminen ja selvittäminen. Lainkohta sallii myös ilmaisunvapauden rajoittamisen elinkeinotoiminnassa. Ilmaisunvapautta ja tiedonsaannin vapautta saa rajoittaa vain, jos erittäin painavat syyt puoltavat rajoittamista. Rajoittamispäätöstä tehtäessä on otettava huomioon laajimman mahdollisen sananvapauden merkitys poliittisissa, uskonnollisissa, tieteellisissä ja kulttuurisissa yhteyksissä sekä ammattiyhdistystoiminnassa. RF:n säännöksillä suurin merkitys niillä sananvapauden käyttöalueilla, joita ei sääntele painovapausasetus tai ilmaisuvapausperustuslaki.²⁷⁴

Ruotsalaisessa tuomioistuinkäytännössä EIS:lle ja EIT:n ratkaisukäytännölle on annettu huomattava merkitys. EIS:n katsotaan turvaavan monilta osin samoja oikeushyviä kuin RF:n ja näkyy myös tällä tavalla ruotsalaisten tuomioistuinten ratkaisukäytännössä.²⁷⁵

Ruotsissa kunnianloukkauksista säädetään viisi pykälää sisältävässä Rikoskaaren (Brottsbalken, BrB) 5 luvussa. BrB 5:1 säädetään kunnianloukkauksesta (förtal), 2 §:ssä törkeästä kunnianloukkauksesta (grovt förtal), 3 §:ssä solvaustyyppisestä kunnianloukkauksesta (förolämpning), 4 §:ssä kuolleen henkilön kunnianloukkauksesta ja 5 §:ssä kunnianloukkauksen kokeneen henkilön syyteoikeudesta.²⁷⁶

BrB 5:1 §:n herjaustyyppisellä kunnianloukkauksella tarkoitetaan tilannetta, jossa joku väittää toista rikolliseksi tai moitittavaksi elämäntavoiltaan taikka muutoin antaa toisesta tiedon, joka on omiaan alistamaan hänet toisten halveksunnalle. Rangaistus herjaustyyppisestä kunnianloukkauksesta on sakkoa. Jos herjauksen lausuja oli velvollinen kertomaan asiasta tai asian esittäminen on olosuhteet huomioon ottaen puolustettavaa ja hän pystyy näyttämään tiedon olleen totta tai että sille oli aiheelliset perusteet, ei asian lausuminen ole rangaistavaa. Kysymyksessä on oltava tosiasioita koskeva konkreettinen väite. Rikostunnusmerkistö ei kuitenkaan edellytä väitteen valheellisuutta, vaan väite voi olla totuudenmukainen ja silti olla 1 momentin mukainen kunnianloukkaus. Rangaistavuuden kannalta riittää, että loukkaus on ollut omiaan altistamaan

---

²⁷³ *Tiilikka* 2010, s. 70

²⁷⁴ *Tiilikka* 2010, s. 70-71

²⁷⁵ *Tiilikka* 2010, s. 71

²⁷⁶ *Tiilikka* 2010, s. 84

loukkauksen kohteeksi joutuneen henkilön muiden ihmisten halveksunnalle. Tämän osoittaminen ei kuitenkaan ole tarpeen rangaistavuuden kannalta. BrB:n säännökset kunnianloukkauksesta edellyttävät, että esitetty väite kohdistuu luonnolliseen henkilöön, jotta se olisi rangaistavissa kunnianloukkauksena. Rangaistavuus edellyttää myös, että loukkaava tieto tulee loukatun tahon lisäksi toisenkin tahon tietoon. Jos tiedot tulevat vain loukatun tietoon, saattaa kyse olla BrB 5:3:n mukaisesta solvaustyyppisestä kunnianloukkauksesta. Rangaistavuus ei edellytä tiedon laajamittaista levittämistä, mutta kahden henkilön välinen keskustelu kolmannelta henkilöltä, jolla on jo entuudestaan kyseenalainen maine, ei ole rangaistavaa. Kunnianloukkauksen tunnusmerkistön täyttävän tiedon levittäminen voi tapahtua suullisesti, kirjallisesti, piirroksena, valokuvana tai elokuvan muodossa. Tiedon on oltava tyypiltään sellainen, että se saattaa henkilön halveksunnan kohteeksi eli sen on täytettävä jonkinlaisen vakavuustason. Väite liikenne rikkomuksesta ei välttämättä ole kunniaa loukkaava. Ruotsissa syytetty ei yleensä voi vapautua vastuusta näyttämällä esittämiensä tietojen olleen todenperäisiä eli Ruotsissa ei ole yleistä oikeutta saada aina esittää totuutta.²⁷⁷

BrB 2 § sääntelee törkeää kunnianloukkausta. Törkeyden arvioinnissa otetaan huomioon se, että onko väite ollut sisältönsä tai leviämisen vuoksi taikka muutoin omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa. Merkitystä on esimerkiksi asianomistajien tunnistettavuudella ja muille yksilöllisillä piirteillä.²⁷⁸ Törkeyden arviointi edellyttää siis tapauskohtaista harkintaa.

6.2. Sananvapaus ja kunnianloukkaus Norjassa

Norja on saanut 2000-luvun taitteessa muutamia langettavia tuomioita EIT:ltä kunniansuojaa koskeissa asioissa, koska Norjan tuomioistuimet olivat antaneet vähemmän painoarvoa sananvapaudelle kuin mitä EIT oli omassa ratkaisukäytännössään antanut. EIT:n antamien tuomioiden jälkeen, norjalainen ratkaisukäytäntö muuttui sananvapausmyönteisemmäksi ja norjalaisia tuomioistuimia kritisoitiinkin siitä, että niiden linja oli muuttunut liian sananvapausystävällisiksi yksilönsuojan kustannuksella ja että ne olivat erkaantuneet jo liian kauas sen aikaisen lainsäädännön ja lainsäätäjän tahdosta.²⁷⁹ Tämä saattoi enteillä jo tulevaa, sillä myöhemmin Norjan lainsäätäjä dekrimalisoi kunnianloukkaukset.

Norja lähti uudistamaan kunnianloukkausta koskevia säännöksiä 2000-luvun alussa. Maaliskuussa 2008 uudistuksen lausuntokierroksella esitettiin kunnianloukkauksen dekrimalisoinnin ensiaskeleet. Lausuntokierroksella esitettiin, että kunnianloukkaus säilyy rangaistavana tekona,

²⁷⁷ *Tiilikka* 2010, s. 84–85

²⁷⁸ *Tiilikka* 2010, s. 88

²⁷⁹ *Tiilikka* 2010, s. 103

mutta rangaistavuuden alaa kavennettaisiin niin, että vain törkeimmistä kunnianloukkauksen tekemuodoista rangaistaisiin tekijää. Dekriminalisointia puoltavissa argumenteissa korostui EIS 10 artikla ja se, että rangaistusvastuuta kunnianloukkauksista pidettiin EIS 10 artiklan vastaisina. Tämän lisäksi lehdistöorganisaatiot lobbasivat vahvasti uudistuksen puolesta.²⁸⁰ Tämän lisäksi pykälää, joka säänteli niin sanottuja tavanomaisia kunnianloukkauksia, pidettiin merkitykseltään vähäisenä ja kyseistä säännöstä pidettiin vanhanaikaisena. Kunnialla katsottiin olevan vähäisempi merkitys ihmiselle nyky-yhteiskunnassa, kuin alkuperäisen lain säätämisaikana 1900-luvun alussa. Norjassa katsottiin, että oikeus vaatia vahingonkorvauksia siviilikanteella oli riittävä suoja suojaamaan kunniaa, eikä rikosoikeudellista sääntelyä sitä varten tarvittu enää. Maineeseen käsite erotettiin kunnian käsitteestä ja sitä suojattiin edelleen muualla Norjan rikoslaisissa. Samalla, kun luovuttiin eläviin kohdistuvien kunnianloukkausten kriminalisoinnista, luovuttiin myös vainajan muiston loukkaamisen kriminalisoinnista. Vainajan muiston suojaamiseksi jätettiin kuitenkin mahdollisuus vaatia korvauksia. Norjalaisessa oikeuskäytännössä kunnianloukkauksista seuranneet rikosoikeudelliset tuomiot olivat olleet vähäisiä ja suurimmassa osassa korvauksia oli haettu ja saatu siviilioikeudellisina vahingonkorvausjuttuina.²⁸¹

Norjan linjassa ongelmaksi voi kuitenkin muodostua tilanne, jossa siviilioikeudelliseen vahingonkorvaukseen tuomittu henkilö on maksukyvytön, jolloin korvausta ei saada. Oikeushenkilöiden kohdalla korvaukseen tuomittu yhtiö, kuten lehtiyhtiö, on mahdollista ajaa alas loukkauksen jälkeen ja perustaa uusi yhtiö, jota ei voida pitää korvausvelvollisena. Myös nyky-yhteiskunnan teknologinen kehitys tuo haasteita dekriminalisoinnille, koska internetin erilaiset alustat tarjoavat mahdollisuuden loukkaukselle levitä laajallekin yleisölle ja näin aiheuttaen suurta ja pysyvää karsimystä sekä taloudellista vahinkoa.²⁸²

Kuten edellä mainitusta ilmenee, jopa Pohjoismaiden välillä on eroavaisuuksia siinä, miten ne ovat pyrkineet ratkomaan teknologisen kehityksen mukana tuomaa uutta haastetta kunnianloukkauksista internetin ja sosiaalisen median ympäristössä. Ruotsissa voidaan katsoa rikosoikeudellisen tilan pysyneen samana, kun taas Norjassa on lähdetty purkamaan rikosoikeudellista sääntelyä, joka liittyy tavanomaisiin kunnianloukkauksiin, koska kunnianloukkauksista on tullut niin arkipäiväisiä kommunikaatioteknologian kehityksen myötä. Nämä kaksi mallia voivat mahdollisesti toimia suunnannäyttäjinä myös Suomen lainsäätäjälle tulevaisuudessa. Ruotsin mallissa kunnianloukkauksen tekeminen sosiaalisen median alustalla ja sen jatkuvuuden harkinta ovat

---

²⁸⁰ *Tiilikka* 2010, s. 119

²⁸¹ *Tiilikka* 2010, s. 120

²⁸² *Tiilikka* 2010, s. 120

edelleen ajankohtaisia kysymyksiä. Norjassa taas dekriminalisaatio on johtanut siihen, ettei kunnanloukkauksen jatkuvuuden kysymystä ole tarvetta tarkastella.

7. Yhteenveto

7.1. Yhteenveto

Tässä kohtaan tutkielmaa palataan alussa esitettyihin tutkimuskysymyksiin:

1. Onko KKO 2024:3 ratkaisun muodostamassa linjauksessa otettu tarpeeksi huomioon aikaisempi oikeuskäytäntö jatkuissa rikoksissa, onko esittää sana tulkittu liian suppeasti ja onko muodostetussa linjassa otettu tarpeeksi huomioon sosiaalisen median tekniset ominaisuudet ja julkaisun tosiasiallinen hallinta?
2. Johtaisiko tarkempi aikaisemman ratkaisukäytännön, sosiaalisen median teknillinen erilaisuuden ja tosiasiallisen hallinnan huomioon ottaminen erilaiseen linjaukseen?

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen osalta KKO ei ole mielestäni ottanut aikaisempaa oikeuskäytäntöään tarpeeksi huomioon KKO 2024:3 ratkaisussa. Ratkaisussa on sivuutettu aikaisempi oikeuskäytäntö, jossa rikoksen tekoa seurannut passiivisuus, ei ole tarkoittanut rikollisen teon rajautumista yhteen hetkeen. Tämä tuodaan hyvin esille ratkaisun eriävän mielipiteen osiossa, joka korostaa KKO:n aikaisempaa oikeuskäytäntöä rikoksen jatkuvuudesta.²⁸³ Aikaisemmassa KKO:n oikeuskäytännössä rajanveto yhden tai useamman teon välillä on tehty sen perusteella, että onko tekoja luonnollisen katsantokannan mukaan pidettävä yhtenä tai useampana rikoksena, jolloin on tarkasteltu sitä, että onko kysymys ollut yhtenäisestä toiminnasta vai selvästi erillisistä teoista.²⁸⁴ Vaikka tosiasiallisena oikeuslähteenä toimii KKO:n aikaisempi oikeuskäytäntö, voidaan suuntaa antavaa tulkintaa hakea myös alemmista oikeusasteista. Alemmissa oikeusasteissa (käräjäoikeuksissa ja hovioikeuksissa) on aikaisemmassa oikeuskäytännössä pidetty sosiaalisen median alustalla tapahtuvaa kunnianloukkausta jatkuvana rikoksena.²⁸⁵ Alemmat oikeusasteet ovat mielestäni ottaneet myös paremmin huomioon sosiaalisen median ja internetin teknillisen luonteen, mutta tähän palataan vielä myöhemmin tässä kappaleessa. KKO 2024:3 ratkaisussa tehty linjaus sosiaalisen median alustalla tehdystä kunnianloukkauksen jatkuvuudesta on epäkoherenssissa aikaisemman tuomioistuinjärjestelmän oikeuskäytännön kanssa, jossa kunnianloukkausta on pidetty jatkuvana rikoksena.

Ensimmäinen tutkimuskysymys tarkastelee myös sitä, että tulkittiinko KKO 2024:3 ratkaisussa liian suppeasti esittää sanaa? KKO 2024:3 ratkaisussa KKO on lähtenyt tulkitsemaan RL 24:9 §:n esittää sanaa systemaattista tulkintametodia käyttäen. Tämä tarkoittaa, että tulkintaan on haettu suuntaa RL 45:1 §:stä. RL 45 luku koskee sotilasrikoksia ja RL 45:1 § koskee palvelusrikoksia. Lainkohdassa mainitaan

²⁸³ KKO 1980 II 127 ja KKO 1986 II 88

²⁸⁴ Helsingin HO 31.5.2018 nro 18/122795, dnro 18/122795, s. 4 viittaus KKO 2017:92 ratkaisuun.

²⁸⁵ Tässäkin tapauksessa hovioikeus oli pitänyt kunnianloukkausta jatkuvana rikoksena, jonka vanhentumisaika oli alkanut vasta julkaisun poistamisesta.

esittäminen, mutta siinä tapahtuva esittäminen ei vastaa olosuhteiltaan ollenkaan sitä esittämistä, joka tapahtuu internetissä sosiaalisen median alustalla, jolloin RL 45:1 §:ään viittaaminen ja systemaattisen tulkinnan hakeminen siinä esitetystä esittää sanasta, johtaa KKO 2024:3 ratkaisussa epätydyttävään tulkinnan lopputulokseen.

Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä kysytään myös sitä, että onko ratkaisussa otettu tarpeeksi huomioon sosiaalisen median teknillisiä erityiskysymyksiä kuten algoritmien luomat suosittelujärjestelmät? KKO 2024:3 ratkaisussa on mainittuna sosiaalisen median teknillinen luonne, mutta sitä on arvioitu hyvinkin lyhyesti, eikä algoritmeja tai suosittelujärjestelmiä mainita suoraan KKO:n ratkaisussa.²⁸⁶ Tämä jättää mahdollisuuden sille, ettei tuomioistuimella ole ollut tosiasiallista tai täyttä käsitystä siitä miten sosiaalisen median alustan taustalla vaikuttavat algoritmit tai suosittelujärjestelmät toimivat. Tässä mielessä vastaus kysymykseen siitä, että onko KKO ratkaisussaan ottanut tarpeeksi huomioon sosiaalisen median teknillisiä erityiskysymyksiä, on kielteinen.

Neljänneksi ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä kysytään, että onko ratkaisussa huomioitu tarpeeksi alkuperäisen julkaisun tekijän tosiasiallista hallintamahdollisuutta kunnianloukkauksen sisältävään julkaisuun? KKO 2024:3 ratkaisussa tuodaan esille kysymys siitä, että millaiset mahdollisuudet tekijällä on ollut poistaa loukkaava tai halventava ilmaisu yleisön saatavilta sekä miten tekijä on tätä mahdollisuutta käyttänyt.²⁸⁷ Ratkaisussa myöhemmin tuodaan esille, ettei syytetty ole julkaissut kirjoituksia uudelleen, taikka tehnyt muita toimia, joilla olisi pyrkinyt saamaan niille uusia lukijoita.²⁸⁸ Syytetyllä on siis kuitenkin ollut tosiasiallinen hallintamahdollisuus kunnianloukkauksen sisältäneisiin teksteihin. Ottaen huomioon KKO:n aikaisemman oikeuskäytännön, tämän olisi pitänyt indikoida teon jatkuvuutta. Aikaisempi oikeuskäytäntö osoittaa, ettei lainvastaisen tilan ylläpitäminen edellytä rikoksen tekijältä aktiivisia toimia. Sosiaalisen median teknillisessä ympäristössä jo se, että syytetty oli kommentoinut ja osallistunut julkaisun alla käytävään keskusteluun, myötävaikutti julkaisun näkyvyyden lisääntymiseen ja tätä voitaisiin pitää teknilliseltä kannalta aktiivisena tekemisellä, joka edistää julkaisun näkyvyyttä ja leviämistä, vaikka syytetty ei olisi sitä uudestaan julkaissutkaan.

Toinen tutkimuskysymys kysyy, että olisiko ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä mainittujen asioiden huomioiminen johtanut mahdollisesti erilaiseen ratkaisuun? Tähän kysymykseen vastattaessa on hyvä katsoa, miten ratkaisun loppuosassa esitettyä eriävää mielipidettä on perusteltu ja olisiko se ollut sopivampi perusta vaihtoehdoiselle ratkaisulle, kun otetaan huomioon edellä mainitut KKO 2024:3 ratkaisun heikkoudet ja epätydyttävät perustelut. Lyhyesti sanottuna edellä mainittujen asioiden tarkempi tarkastelu olisi todennäköisesti johtanut eriävän mielipiteen mukaisempaan ratkaisuun. Lyhyesti kuvattuna

---

²⁸⁶ KKO 2024:3 kohta 10

²⁸⁷ KKO 2024:3 kohta 11

²⁸⁸ KKO 2024:3 kohta 12

eriävissä mielipiteessä tuodaan esille aikaisempi ratkaisukäytäntö, jonka voidaan katsoa olevan luonteeltaan olennaisesti lähempänä KKO 2024:3 ratkaisussa käsiteltävänä olevaa asiaa.²⁸⁹ Eriävissä mielipiteessä tuodaan esille myös sosiaalisen median teknillisuus ja alkuperäisen julkaisijan mahdollisuudet vaikuttaa julkaisun esilläoloon. Eriävä mielipide korostaa myös tapauskohtaista harkintaa, joka tämän tyyppisissä kunnianloukkausrikoksissa tulisi ottaa huomioon. Eriävissä mielipiteessä todetaan, että tekoajan alkupäiväksi tulisi katsoa 15.10.2016 ja loppupäiväksi 17.9.2019 ja näiden päivien välistä aikaa tulisi pitää jatkuvana lainvastaisena olotilana.²⁹⁰

7.2. Lege ferenda

De lege ferendalla tarkoitetaan oikeustieteellistä tutkimusta, jonka kohteena on tuleva laki, jota ei ole vielä säädetty. Joskus sitä kutsutaan myös oikeuspoliittiseksi tutkimukseksi, vaikka osa oikeustieteilijöistä haluaa erottaa nämä kaksi asiaa toisistaan.²⁹¹ De lege ferenda-tutkimusta pidetään lainopin lähitieteenä tai lainopin täydentäjänä.²⁹² De lege ferendan tarkoituksena on tuottaa lainsäätäjälle perusteltuja ja punnittuja keinoja lainsäädännölle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja tällä tavoin de lege ferenda pyrkii tuomaan ja arvioimaan erilaisia lainsäädännöllisiä ratkaisumalleja, joihin tulevaisuuden sääntely voisi perustua.²⁹³ Usein de lege ferenda kannanottoja esitetään lainopillisen tutkimuksen havaintojen jälkeen tilanteissa, joissa huomataan, että vallitseva oikeustila tai säännöt ovat epäselviä.²⁹⁴ Tässä tapauksessa de lege ferenda on mielestäni perusteltua, koska kunnianloukkaussäännösten soveltaminen johtaa oikeudellisesti epätydyttävään ja lopputulokseen ja nykyistä kunnianloukkaussäännöstä tulkitaan vanhentuneella tavalla, joka ei vastaa sopivalla tavalla nykyajan teknologisiin haasteisiin. Koska teknologian kehitys on haastanut aikaisempaa käsitystä rikoksen jatkuvuuden määritelmästä, joka on syntynyt lainsäädännön, oikeuskirjallisuuden ja oikeuskäytännön kautta, on tässä osiossa hyvä tarkastella lyhyesti mahdollisia sääntelymalleja ja muita mahdollisia ratkaisuja, joilla tulevaisuuden kunnianloukkauksia sosiaalisen median alustoilla tulisi arvioida. Keskeisimpinä teemoina voisi pitää päivitettyä lainsäädäntöä kunnianloukkauksesta, sääntelyn teknologia myönteisempää tulkintaa, tuomarien teknillisen tietämyksen lisäämistä tai tavanomaisen kunnianloukkauksen mahdollista dekriminalisointia.

7.2.1. Päivitetty lainsäädäntö

Päivitetyllä lainsäädännöllä, jossa otettaisiin paremmin huomioon nykyaikaisen teknologiakehityksen vaikutus kunnianloukkausrikoksiin, voisi antaa parempaa suojaa niille, joiden kunniaa loukataan ja tämä antaisi myös parempaa ja tehostettua suojaa niille oikeushyville, joita nykyisellä

---

²⁸⁹ KKO 2024:3 s. 11

²⁹⁰ KKO 2024:3 s. 13

²⁹¹ Leskinen 2022, s. 1158

²⁹² Leskinen 2022, s. 1183

²⁹³ Leskinen 2022, s. 1160-1161

²⁹⁴ Leskinen 2022, s. 1162-1163

lainsäädännöllä pyritään suojaamaan, mutta jonka soveltaminen on johtanut oikeudellisesti epätydyttävään KKO:n linjaukseen.

Lainsäädäntöpäivityksellä voitaisiin myös laajentaa mahdollista vastuuta kunnianloukkauksen poistamisesta niissä tilanteissa, joissa alkuperäisellä julkaisijalla ei ole enää mahdollisuutta tai tosiasiallista hallintaa leviämään lähteneeseen julkaisuun, joka sisältää kunnianloukkauksen. Maailmalla on nähty tuomioistuinten linjauksia, joissa vastuuta kunnianloukkauksen sisältävän julkaisun poistamisesta on siirretty sosiaalisen median alustan tai hakukoneen taustalla oleville yhtiöille. Maailmalla on muun muassa mietitty hakukoneen vastuuta kunnianloukkauksissa. Hakukoneella tarkoitetaan tietoteknistä palvelun tarjoajaa, joka tarjoaa palvelua, jossa hakusanoilla haetaan tietoa verkkosivuilta.²⁹⁵ Vastaavaa kysymystä on jo pohdittu hakusivustojen näkökulmasta ainakin Australiassa *Duffy v. Google* tapauksessa ja *Trkulja v. Google* tapauksessa, joissa Google on tuomittu maksamaan vahingonkorvauksia henkilöille, joista on löytynyt Australian kunnianloukkauksen tunnusmerkistön mukaista materiaalia sen jälkeen, kun luonnolliset henkilöt ovat pyytäneet Googlea poistamaan kyseiset hakutulokset palvelustaan.²⁹⁶

Uuden sääntelyn kritiikkinä voi tietenkin esittää sen, että onko sille tosiasiallisesti tarvetta, kun ottaa huomioon kunnianloukkauksien kasvavan määrän ja kunnianloukkausten normalisoitumisen verkkoympäristössä ja sosiaalisessa mediassa. Jos tavanomaiselta henkilöltä kysyy verkossa ja sosiaalisessa mediassa tapahtuvasta kunnianloukkauksesta tai muusta aggressiivisesta kielenkäytöstä, voi todennäköisesti saada käsityksen, että tämäntyyppinen kielenkäyttö on muodostunut jo osaksi nykyistä verkossa käytävää keskustelukulttuuria ja siihen puuttuminen uudella lainsäädännöllä on utopistista.

7.2.2. Teknologia myönteisyys ja tuomarien teknillisen tietämyksen lisääminen

Vaikka Suomessa tuomioistuinten ratkaisukäytännössä on otettu huomioon internetin teknillisyydestä johtuvia merkityksellisiä seikkoja²⁹⁷, ei KKO:n ratkaisukäytännössä olla tarpeeksi yksityiskohtaisesti huomioitu sosiaalisen median teknillistä puolta ja algoritmien luomia suosittelujärjestelmiä. Nykyisessä oikeuskäytännössä ei oteta tarpeeksi huomioon sosiaalisen median eroavuutta ja erilaisuutta verrattuna perinteiseen painomediaan. Tämä johtaa siihen, että voimassaoleva kunnianloukkauslainsäädäntö ja ratkaisukäytäntö ei vastaa tyydyttävästi vallitsevaan tilaan. Voidaan puhua sääntelyhäiriöstä, jossa vallitsevaa sääntelyä tai oikeustilaa on pidettävä epätydyttävänä, eikä sääntelyn tuottamat ratkaisut ole

---

²⁹⁵ *Elliot, Mandalari, Mourby, O´Hara* 2024, s. 510

²⁹⁶ *Koltay, Wragg* 2020, s. 272-283

²⁹⁷ Esimerkiksi Helsingin HO 9.2.2010 (R 10/240) s. 4

yhteiskunnan kannalta parhaita mahdollisia. Sääntelyhäiriö aiheuttaa tarpeen uudelle sääntelylle tai voimassaolevan sääntelyn korjaamiselle.²⁹⁸

KKO 2024:3 tapauksen tuomiossa ei ole otettu tarpeeksi huomioon nykyisen informaatioympäristön, etenkin sosiaalisen median, teknistä luonnetta ja miten julkaisujen taustalla vaikuttavat suosittelualgoritmit tekevät siitä aivan erilaisen median, kuin perinteinen painomedia, jossa julkaisun voidaan katsoa tapahtuvan vain kerran. Sosiaalisessa mediassa suosittelualgoritmit voivat hetkessä laajentaa kunnianloukkauksen levinneisyyttä tekijän aktiivisuuden ja julkaisun kanssa interaktiivisessa yhteydessä olleiden henkilöiden takia. Eikä kunnianloukkauksen sisältävän julkaisun tekijältä vaadita aktiivisuutta, kun julkaisun ja sitä kautta alustalla taustalla toimivat suosittelualgoritmit ja muiden käyttäjien vuorovaikutus julkaisun kanssa pitävät kunnianloukkauksen sisältävän julkaisun niin sanotusti elävänä, vaikka alkuperäinen julkaisija olisi passiivinen ensijulkaisun jälkeen. Tämä käsiteltävänä olevan asian teknillisyyden tarkastelun pois jättäminen on mielestäni kummallista, kun ottaa huomioon, että HO tasolla on aikaisemmin toteutettu erittäin tarkkaa teknistä tarkastelua kunnianloukkaustapauksissa.²⁹⁹

Mitä sitten tuomioistuimien tulisi ottaa huomioon jatkossa tapauksissa, joissa harkitaan kunnianloukkauksen jatkuvuutta sosiaalisen median alustalla? Ensinnäkin tuomioistuimien olisi otettava paremmin huomioon erilaisilla alustoilla tehtyjen kunnianloukkauksien teknillinen puoli ja etenkin algoritmien muodostamien suosittelujärjestelmien vaikutus kunnianloukkauksen sisältävän julkaisun esillä pysymiseen. Suosittelujärjestelmät mahdollistavat sen, että kunnianloukkauksen sisältävän julkaisun voidaan katsoa pysyvän esillä, vaikka alkuperäinen julkaisija ei esilläoloa aktiivisesti edistäisi.

Algoritmien huomioiminen lainvastaisissa asioissa on otettu jo tarkastelun kohteeksi esimerkiksi kauppoikeuden puolella, jossa kilpailevat yritykset ovat käyttäneet samoja järjestelmiä, joissa on samat algoritmit optimoimassa osto- ja myyntihintoja. Tämän optimoinnin seurauksena yritykset ovat käytetyn järjestelmän algoritmien seurauksena ajautuneet kartellimaiseen tilanteeseen, jossa lainvastaista tilaa on ollut luomassa ja ylläpitämässä algoritmit.³⁰⁰ Vastaavaa tekniikkamyönteistä ja tekniikkaa ymmärtävää tarkastelua kaivattaisiin myös rikosoikeuden puolelle, jotta rikoslakia voidaan soveltaa lain tarkoituksen mukaisemmin jatkuvasti teknillistä kehitystä kokevassa nyky-yhteiskunnassamme, vaikka rikoslainsäädäntö ja kunnianloukkaussääntely on alun perin säädetty ilman teknillisen ulottuvuuden huomiointia.

---

²⁹⁸ Forss, *Keinänen Edilex* 2017/38, s. 1

²⁹⁹ Ks. Helsingin HO 17.6.2020 nro 20/121688, dnro R 18/1272, jossa on tarkasteltu kunnianloukkauksen toteutumista erikseen erilaisilla alustoilla.

³⁰⁰ *Kuoppamäki*, 2020 s. 610

7.2.3. Dekriminalisointi

Aikaisemman oikeusvertailevan Norjan osion innoittaman voidaan tietenkin kysyä, että onko kunnianloukkauksen kriminalisointi jo aikansa elänyttä lainsäädäntöä? Ja voidaanko nykyaikaisessa teknillisesti kehittyneessä yhteiskunnassa, joka tarjoaa jokaiselle taskuun mahtuvan joukkotiedotusvälineen katsoa, että kunnianloukkauksen kriminalisointi on enää mielekästä ja siihen käytettävien resurssien arvoista? Etenkin, kun otetaan huomioon kunnianloukkauksien lisääntyvän määrän ja niiden normalisoitumisen. Tuhlaako yhteiskunta turhaan varoja ilmiön torjumiseen, joka harvoin tosiasiallisesti vahingoittaa niin sanottua uhria? Voidaanko edellä mainitut seikat huomioon ottaen kunnianloukkaussäännöksiä pitää perusteltuina?

Eurooppalaisella ja Pohjoismaalaisella tasolla kehitys vaikuttaa liikkuvan dekriminalisaation suuntaan. Aikaisemmin tutkielmassa on jo mainittu, että EIT on oikeuskäytännössään antanut sananvapaudelle etusijan ja suuremman merkityksen kuin kunniansuojalle. Tämän lisäksi Euroopan neuvoston ministeriökomitea on aikoinaan 24.11.2004 tehnyt päätöksen, jolla se on asettanut joukkoviestinnän ja uusien kommunikaatiopalvelujen ohjauskomitean tehtäväksi muun muassa tarkastella kunnianloukkausta koskevaa lainsäädäntöä eri jäsenvaltioissa EIT:n ratkaisukäytäntöön suhteutettuna ja pohtia kunnianloukkauksen mahdollista dekriminalisointia. Raportissa esitettiin dekriminalisointia puoltavia kantoja ja siviilioikeudellisten keinojen käyttämistä kunnianloukkausten seurauksena.³⁰¹

Samanlainen kehitys näkyy pohjoismaisella tasolla, kun katsoo esimerkiksi sitä, miten Norjassa kunnianloukkaus on poistettu rikoslaista ja siitä on tehty täysin siviilioikeudellinen asia, jossa kunnianloukkauksen kohteeksi joutunut henkilö voi vaati vahingonkorvausta loukkauksen tehneeltä henkilöltä. Tätä dekriminalisaation vaihtoehtoa on myös mietitty ministeriötasolla Suomessa.³⁰²

Kunnianloukkauksen dekriminalisointi ja sen siirtäminen siviilioikeudellisen vahingonkorvauksen puolelle voisi olla myös resurssien kannalta miellyttävä ratkaisu, kun otetaan huomioon se, että kunnianloukkaustapauksissa syytteiden hylkäämisprosentit ovat melko suuret.³⁰³

Edellä mainittujen trendien valossa voisi vaikuttaa siltä, että perusmuotoisen kunnianloukkauksen dekriminalisaatio tulee tapahtumaan joskus tulevaisuudessa. Uusia haasteita kunnianloukkaussäätelylle saattaa tuoda myös jatkuvasti kehittyvä tekoälyteknologia, josta ennustetaan tulevaisuuden mullistajaa useammalle eri elämän osa-alueelle.

---

³⁰¹ *Tiilikka* 2010, s. 43

³⁰² OMML 24/2012, s. 57-58

³⁰³ *Tiilikka* 2010, s. 139